SVETI TOMA MORE

Kristova žalost

SYMPOSION

Bio je i ostao jedan od najvećih duhova i umova - *značajeva* ne samo engleske nego i europske povijesti, ures Crkve - asketa, pisac, književnik, filozof, teolog katoličke povijesti, mistik-mučenik lord Sir *Thomas More* (1478 - 1535), veliki kancelar Engleske, oduševljeni pobornik za velike kulturne ideale kršćanskog humanizma, uz Erazma Roterdamskoga, obožavatelj klasične kulture - grčke i latinske, koji je imao smisla i sluha za univerzalnost i jedinstvo europske kršćanske zajednice; koji je svojom karakternošću i svojim kršćanskim svjedočenjem za Istinu zadivio sve naraštaje; mučenik za primat zakonitih nasljednika sv. Petra i za nerazrješivost ženidbe, koji je pao pod krvničkom sjekirom kao žrtva pohotnoga kralja Henrika VIII.
Ovo djelo KRISTOVA ŽALOST - razmatranja o Isusovoj smrtnoj muci Toma je pisao u Toweru, proživljavajući i svoju vlastitu smrtnu tjeskobu u očekivanju smrti na stratištu, crpeći iz muke Kristove snagu i za svoje mučeništva.
U Tominu se djelu očituje dubina osjećaja, duhovnosti, pobožnosti, mudrosti, psihološkog poniranja i filozofskog razglabanja; teološkog rasvjetljenja i znanja.
I dok nam, kao vrstan teolog, tumači pojedine detalje vezane uz Kristovu muku i tjeskobu, osvjetljujući njegovo ponašanje, želi da i mi nasljedujemo svoj bolni Uzor te podnesemo patnje koje nam je dodijelila Providnost.

Sv. Toma More:

KRISTOVA ŽALOST

SYMPOSION
BIBLIOTEKA ASKETSKO - MISTIČNIH DJELA
KNJIGA LXIV

Urednik:

S. MARIJA OD PRESVETOGA SRCA
(Anka Petričević)

ISBN 953-6261-17-0

SVETI TOMA MORE

KRISTOVA ŽALOST

SYMPOSION - SPLIT 1996.

Naslov izvornika:

Thomas More, DE TRISTITIA CHRISTI
(*Razmišljanja Tome More u tamnici o Isusovoj smrtnoj stisci*)
Ed. TEQUI, 1990, 82 rue Bonaparte - PARIS VI[e]

Preveo s latinskog: Mons. *Jozo Marendić*, kanonik

Lektor i korektor:
MOPS

Naslovna strana
S. Marija od Presv. Srca

Getsemani
(ulje na drvu)

Tiskanje dozvoljeno od crkvenog i redovničkog starješinstva.

Nadbiskupski ordinarijat Split
Br. 783/96. od 01. svibnja 1966

Izdaje i odgovara:
SAMOSTAN SV. KLARE - SPLIT, Ul. sv. Klare 1 A

Tisak:
Tiskara Poljica - Dugi Rat

PROSLOV

Problem boli, bilo u duši bilo u tijelu, za čovjeka je bio oduvijek rješavanje teške nepoznanice. A takav će biti stalno nerješiv do svršetka svijeta.

Za vjerne Kristove sljedbenike koji, od njega poučeni, ispovijedaju da im je Bog predobri Otac, od vremena na vrijeme, a posebno u mukotrpnoj stisci od raznovrsnih opasnosti, opće ljudski problem trpljenja i njima postaje kamen spoticanja pa malodušno pitaju: "Kad nam je Bog Otac, čemu onda dopušta nevolje i patnje svojoj djeci?"

U prevedenom djelu sv. Tome Morea, pobožni će čitatelj naći, razmišljanjem i molitvom, divne poticaje da se otrese malodušja u podnošenju svojih životnih križeva. Svetac, možda najveći svjetovnjak-teolog, mučenik za primat nasljednika sv. Petra i nerazrješivost ženidbe, neposredno pred svoju smrt, svojim razmišljanjima o Kristovoj smrtnoj stisci približio nam je, kroz događaje na Maslinskoj gori, otajstvo Isusovog velikodušnog i dragovoljnog prihvaćanja duševnih i tjelesnih muka.

Imamo prigodu u ovoj knjizi steći uvjerenje da nam Spasiteljeva žalost i muka može dati utjehu u svim nesrećama, kao i ublažiti nam okrutnost navika, iako neće uvijek dokinuti bol. Međutim, Isus će je učiniti da bude podnošljiva po vjeri i nadi u njegova božanska obećanja buduće vječne sreće.

U božanskom predviđanju okrutnog trpljenja, zaista nije ništa drugo onoliko prikladno bilo kao ponašanje Judino da Kralju svih patnika i mučenika ispuni gorčinom žalosti njegovo nježno Srce. Ali, Isusovu je žalost podržavalo i povećavalo božansko

predviđanje da će za milijune duša njegova muka i smrt biti bez koristi. Pred očima su mu bile sve grubosti svijeta. Spopalo ga je gađenje nad svom poplavom laži, nepravde, opačine, odbacivanja vjere, uz prihvaćanje krivovjerja, što će kao mutna i blatna voda prekrivati Zemlju do kraja vjekova.

Isus je trpio kao pravi čovjek, i u duši i u tijelu, ali i još neizmjerno više nego itko od nas. Ocu odanom molitvom, njegovaa je ljudska narav dobila posebnu snagu za herojsko trpljenje. I on je pri tom uspio biti jednako sretan svetom, duhovnom srećom, koju je, svojim primjerom, zaželio svim svojim sljedbenicima, da se trude istu postići prihvaćanjem volje Oca nebeskoga.

Isus je na Maslinskoj gori bio svjestan kako će se njegova patnja promijeniti u vječnu radost za sve patnike dobre volje, koji će, poput njega, grliti patnju kao najjaču silu za postignuće savršene sreće. Neće tražiti od Oca da ne trpe, nego *da nauče trpjeti.*

Neka nam svima knjiga sv. Tome Morea postane prikladan priručnik u nastojanju da osmislimo svoje križeve po primjeru Kristovu. Blago svima koji će stići do onoga stupnja nasljedovanja Isusova primjera do kojega se popeo utamničeni Pisac, a još prije njega njegov Imenjak - sv. Toma Blizanac, koji je izjavio " *Hajdemo i mi, da umremo s njime!*" (Iv 11,16).

Prevoditelj

Jozo Marendić

Split, 21. veljače 1996., na početku korizme

KRISTOVA ŽALOST

Razmišljanja Tome Morea u tamnici
o Isusovoj smrtnoj stisci

Veliki kancelar Engleske - lord Sir Thomas More (1478 - 1535)

POSLIJE ZAHVALNOG PSALMA

ŽALOST, OSJEĆAJ NEPRIJATNOSTI, STRAH I MOLITVA KRISTOVA PRIJE NJEGOVA HAPŠENJA.
KAD TO REČE, ISUS ODE SA SVOJIM UČENICIMA NA MASLINSKU GORU.[1]

Onaj sveti razgovor što ga je Krist imao prigodom Večere s apostolima, ipak ga je prije nego što je otišao zaključio zahvalnim psalmom. Jao, koliko se razlikujemo od Krista čijim se imenom nazivamo! Naši su razgovori za stolom ne samo ništavi i beskorisni (za koje ćemo, prema Kristovoj opomeni, ipak morati položiti račun) nego još često i škodljivi. I, na svršetku, prepuni jela i pića, odlazimo a da se nismo nikako zahvalili Bogu darovatelju naših obroka.

Biskup biskupije Burges,[2] čovjek učen i pobožan, osobito vrstan u istraživanju svetih znanosti, smatra, na temelju vjerojatnih pretpostavki, da je onaj zahvalni psalam (što ga je onda ispjevao Krist s apostolima) bio skupina onih šest psalama koje Židovi zovu Veliki alleluja, to jest 112. psalam sa onih pet susljednih.[3] To su stvarno oni šest psalama, što ih Židovi, po vrlo starom običaju zahvaljivanja, pod imenom "Veliki Hallel", mole na Pashu i neke druge veće blagdane; još i sada na spomenute blagdane. A mi koji smo običavali, u znak zahvale, a pri blagoslovu jela, za razno vrijeme prilagođene himne moliti,[4] sada smo ih prepustili zaboravu. Zadovoljavamo se s nekoliko riječi, nije važno kojima, što ih iz formalnosti promrmljamo; zijevajući odlazimo.

---

1 Mt 26,30; Mk 14,32; Lk 22,39; Iv 18,1

2 Ovo je židovski rabin, obraćenik pod imenom Pavao od Sv. Marije, zatim biskup biskupije Burges. Njegova tumačenja (glose) isticale su se u latinskim prijevodima Biblije u Morevo vrijeme.

3 Veliki Hallel: ps 112. do 117 prema Vulgati (kojom se služi More).

4 Sa članovima svoje obitelji, More je običavao pjevati dugi blagoslov kao što su tako molili u samostanima monaha.

IZIĐOŠE NA GORU

IZIĐOŠE NA MASLINSKU GORU, NE U KREVET

Prorok govori: "*U ponoći ustajem da te slavim*",[5] ali Krist nije legao u krevet. Kamo sreće kad bi mi s punim pravom mogli reći: "*Na postelji se tebe spominjem*".[6]

Nije još bilo ljetno vrijeme, kad je Krist iz Blagovališta krenuo na goru. Tek je stvarno minuo proljetni ekvinocij: noć je bila hladna, kako se zaključuje iz činjenice što su se sluge grijali uz vatru u dvorištu velikog svećenika.[7] A da Isusu to nije bio prvi put da čini tako, otvoreno svjedoči izjava Evanđeliste: "*Po običaju*".[8]

Uzašao je na goru da moli, u znak kako duh treba uzdići nad strastvenu skrb prema zemaljskim stvarima, i prihvatiti se promatranja nebeskih stvarnosti, kad se spremamo moliti.

Maslinska gora zasađena maslinama očevidno vrlo izražava misterij. Prema općoj javnoj upotrebi, grančica masline je bila simbol mira, što ga je Krist bio došao uspostaviti između Boga i čovjeka, koji su dugo već bili odvojeni.

Dapače, i ulje, plod masline, označava pomazanje Duha, onoga Duha kojega je Krist došao poslati na apostole, kad se povrati k Ocu, da bi ovo pomazanje malo kasnije njih poučilo što onda nisu mogli shvatiti.

---

5 Ps 119,62
6 Ps 63,7
7 Iv 18,18
8 Lk 22,39

PREKO POTOKA CEDRONA

PREKO POTOKA CEDRONA U ZASELAK KOJI SE ZOVE GETSEMANI

Potok Cedron teče između grada Jeruzalema i Maslinske gore, a u hebrejskom jeziku njegovo ime znači "žalost". Ime Getsemani Židovima znači vrlo plodnu dolinu, dolinu maslina. Naše mišljenje ne bi bilo opravdano kad bismo tvrdili da apostoli nisu ova imena posebnom nakanom spomenuli. Inače, pošto su kazali da se Krist bio uputio prema Maslinskoj gori, oni bi smatrali da su dosta rekli, da nije Bog, pod koprenom imena ovih mjesta, bio sakrio neka otajstva što će ih učene osobe, pomoću njegova Duha, prigodno osvijetliti. Pa zaista, kad se držati ne smije da su apostoli, po diktatu Duha Svetog, bilo koju suvišnu riječ napisati u Pismu, kao i da "nijedan od vrabaca ne pada na zemlju bez Božjeg dopuštenja",[9] osobno smatram da ih evanđelisti nisu slučajno nazvali ovako. Isto tako mislim da ni Židovi, bez obzira s kojom su se nakanom njima koristili, nisu bez skrovitog poticaja, iako njima nepoznatog, od Duha Svetog, nazvali ova mjesta. On je tim nazivima, njima onda skrivenima, sakrio otajstva, što će ih u danom času objaviti.

Cedron dakle znači "žalost" a također i "crninu". A ova riječ nije samo naziv potoka, što su ga spomenuli evanđelisti, nego još, kako je dovoljno očito, i ime doline kojom teče potok, a prostire se između grada i područja Getsemanija. Ovi nam nazivi (ukoliko nas ne ometa pospanost) dozivaju u sjećanje (kako reče Apostol) da se "*nalazimo u tuđini, daleko od Gospodina*" ;[10] te da zaista tuda moramo proći prije

---

[9] Usp. Mt 10,29
[10] 2 Kor 5,6

nego se popnemo na plodonosnu Maslinsku goru, i na ljupki zaselak Getsemani; zaselak koji na pogled nipošto ne pruža žalosnu i ružnu sliku, nego naprotiv vrlo bogatu raznovrsnom milinom. Kažem da svi mi moramo prijeći dolinom i preko potoka Cedrona, dolinom suza i preko potoka žalosti, gdje se njihovom poplavom može oprati crnina i gnusoba naših grijeha.

Međutim ako mi, svladani bolom i žalošću, naopako radeći, pokušamo zemlju, ovo mjesto muke i pokore, preinačiti u nekakvo nebo odmora i veselja, mi se isključujemo od istinske sreće zauvijek. Time se topimo u povoljnoj i nekorisnoj pokori, a isto tako upadamo u nepodnosive i beskonačne jade.

ŠTO ZNAČI CEDRON?

Evo što nam napominju značenja spasonosnoga imena prilagođena baš ovim mjestima.

Slično činjenici da riječi svetih knjiga nisu vezane uz samo jedan smisao, nego obiluju mnoštvom misterija, tako iste riječi ovih mjesta skladno pristaju u ovaj izvještaj o Muci Gospodnjoj.

Moglo bi se reći da je Božja providnost, kad su se ova mjesta imala kasnije označiti ovakvim nazivima, imala baš kao na brizi jedino ovo: učiniti ih unaprijed određenim svjedocima Muke, kada su se, poslije nekoliko stoljeća kasnije, vezala uz djelo Kristovo. Kada, naime, "Cedron" znači "ocrnjeno", nije ga baš teško dovesti u vezu s onim proročanstvom koje naviješta Krista na putu prema svojoj proslavi. To je put sramotnih muka, lica izobličena od modrica, krvi, pljuvanja i ljaga, unaprijed označen: "*Ne bijaše na njem ljepote ni sjaja*".[11]

11

Zatim, posve je sigurno da se i potok što ga je prešao zvao "žalost". Osobno je to posvjedočio riječima: "*Žalosna je duša moja do smrti*".[12]

"*A učenici pođu za njim*".[13] Slijedila ga je ona jedanaestorica, što je ostala s njim. Naime, dvanaesti, kojega je đavao izvukao vani, pošto je unišao u njega, primivši zalogaj, nije slijedio svog Učitelja kao učenik. Slijedio ga je kao izdajica te je veoma istinito ostvario Kristov govor: "*Tko nije sa mnom, taj je protiv mene*".[14] Stvarno je on bio protiv Krista, jer mu je pripremao zasjede upravo u vrijeme dok su ga ostali učenici pratili na molitvu.

A što se tiče nas, slijedimo i mi Krista i združeni s njim molimo Oca. Ne takmičimo se s Judom odlaženjem od Krista poslije nego što nas je nasitio svojim dobročinstvima i poslije nego smo imali udjela na njegovoj izvrsnoj večeri, da se ne bi na nas primijenilo ono proročanstvo: "*Kad tâta vidiš, s njime se bratimiš*".[15]

---

[12] Mt 26,38; Mk 14,34
[13] Lk 22,39
[14] Mt 12,30; Lk 11,23
[15] Ps 50(49), 18

ISUS PROVODI NOĆ U MOLITVI

"A JUDA, IZDAJNIK NJEGOV POZNAVAO JE ONO MJESTO, JER SE ISUS ČESTO ONDJE SASTAJAO SA SVOJIM UČENICIMA"[16]

Ponovo nam, iz prigode izdajnika, evanđelisti upliću, i uplitanjem preporučuju, onaj sveti Kristov običaj odlaska s apostolima na molitvu na ono mjesto. Jer da je ondje dolazio, to se znalo, samo gdjegod a ne često po noći, izdajnik ne bi bio siguran da će ondje uistinu pronaći svoga Učitelja. On ne bi bio u stanju ondje privesti sluge velikog svećenika i četu rimskih vojnika kao na dogovoreni sastanak. Jer kad bi se uvjerili da je posao nepripravljen, oni bi povjerovali da se htio njima narugati, i ne bi pustili da nekažnjeno ode.

Gdje su sada oni koji smišljaju da su junaci, pa se sami sobom hvale kao da su nešto velikog učinili, ako su za velikih bdjenja noću nešto više bdjeli u molitvi? Ili se rano spremaju da pogodnije mole? Naš Spasitelj Krist običavao je čitave noći bez spavanja provesti u molitvi.

Gdje su sada oni koji su ga nazivali *"izjelicom i pijanicom"*?.[17] Jer nije odbijao sjesti za stol sa carinicima, niti je prezirao poštene usluge grešnika, koji su ga, u usporedbi sa strogim životom farizeja, smatrali kreposnom osobom, a ne, kao oni, jedva običnim čovjekom. A dok su oni *"mrki licemjeri"*,[18] da bi ih svijet vidio, molili po kutu javnih mjesta, on je tiho i mirno, prigodom ručka, obraćao na bolji život. A isto je

---

[16] Iv 18,2
[17] Mt 11,19
[18] Mt 6,16

opet iznova običavao moliti čitavu noć pod zvjezdanim nebom, dok je "*oholi farizej*" licemjer hrkao na svom mekom krevetu.[19]

Kamo sreće, kad bi svi koje lijenost zna toliko obuzeti, pa im ne dopušta da nasljeduju ovaj prejasni primjer Spasitelja, htjeli, barem kada se vrtimo na krevetu, i okrenuti na drugi bok u nakani da spavamo, prisjetiti u duhu ovih Kristovih molitvenih bdjenja!

Ili mu htjeli kratko zahvaljivati dok nas ne svlada san, te kažnjavati svoju mlitavost, i moliti za umnoženje milosti. Ovo vrlo malo, ukoliko želimo provesti u djelo, smatram sigurnim da će nam Bog ubrzo podariti obilati plod kreposti.

TRI SVJEDOKA

I REČE IM: "SJEDNITE TU DOK JA ODEM ONAMO I POMOLIM SE". POVEDE SA SOBOM PETRA I OBOJICU ZEBEDEJEVIH SINOVA. MEĐUTIM GA SPOPADE ŽALOST I TJESKOBA. TADA IM REČE: "ŽALOSNA JE DUŠA MOJA DO SMRTI. OSTANITE OVDJE I BDIJTE SA MNOM"[20]

Ostaloj osmorici je naredio da ostanu nešto niže, a sa sobom je poveo dalje Petra, Ivana i brata mu Jakova, to jest one koje je posebnim darom prijateljstva uvijek stavljao ispred ostalih Apostola. A tako je uvijek činio jedino iz razloga što je on tako htio, *da ničije oko ne mora biti zavidno, što je on dobar.*[21] Ali se ipak može zaključiti da su za to postojali i razlozi što ih je cijenio. Petar se, naime, odlikovao revnošću u vjeri, Ivan

[19] Usp. Lk 6,12
[20] Mt 26,36-38; Mk 14, 32-34
[21] Mt 20,15

djevičanstvom, a njegov pak brat Jakov bio je među svima prvi koji će podnijeti muku za ime Kristovo. Kako da ne, ovo su ona trojica kojima je dozvolio da već unaprijed znaju i promatraju njegovo proslavljeno tijelo. Posve je naravno što je za najbliže pratioce, pred predstojeću smrtnu borbu, uzeo uza se upravo one koje je pridružio bio onom slavnom prizoru,[22] i prolaznim svjetlom vječne svjetlosti ih bio oduševio i ojačao.

Poslije nego se nešto udaljio, osjetio je kako ga obuzima žalost, turobnost, strah i neprijatnost, i to tako iznenada, tako bolno i okrutno, da je odmah pred njima izrekao ovu tjeskobnu rečenicu, koja je posvjedočila za muku u njegovu Srcu. "*Žalosna je moja duša do smrti!*".[23]

ISUS JE PODLOŽAN LJUDSKIM PATNJAMA

Pa zaista je breme velikih boli vrebalo na nježno i blago tijelo presvetoga Spasitelja. Mučilo ga je kao stalna prijetnja, kao da je sada već to prisutno: nevjera izdajnika, bjesnilo neprijatelja, okovi, klevete, psovke, bičevi, trnje, čavli, križ, i okrutna mučenja koja su trajala neprekidno kroz duge sate.

A što ga je više od toga mučilo bilo je: strah što će ga osjetiti učenici, propast Židova, pa također i smrt njegova nepoštena izdajnika, i na kraju neizreciva bol njegove drage Roditeljke. Ova prijeteća oluja svih zala potpuno je preplavila njegovo predobro srce poput oceana kada probije nasipe.

Netko će se možda začuditi da li je to moguće da naš Spasitelj, budući da je uistinu Bog, jednak

---

[22] Usp. Mt 16,1-8

[23] Mt 26,38; Mk 14,34.

svemogućem Ocu, može osjećati boli, žalostiti se, i biti smućen. To se zna, on ne bi mogao, ukoliko bi, kao Bog, on bio samo Bog, a da ne bi istovremeno bio i također čovjek. Sada uistinu, pošto on nije bio manje pravi čovjek negoli je bio pravi Bog, moje je osobno mišljenje da se ne moramo više čuditi što je on (izuzev grijeha) osjećao kao čovjek sve redovite ljudske potrebe negoli se čuditi nebrojenim čudesima što ih je učinio kao Bog. Kad nas čudi da je Krist osjećao strah, gađenje i tugu, dok je očito da je bio Bog, što se onda ne čudimo da je isto tako gladovao, žeđao i spavao? Dakako, kada se tako ponašao, ništa manje nije bio Bog. Ali mi možda ovdje možeš prigovoriti: prestajem se diviti onome što je mogao, ali se ne mogu ne diviti onome što je htio. Onaj, naime, koji je poučio svoje učenike *da se ne boje onih koji ubijaju tijelo,*[24] a ne mogu više ništa učiniti, kako bi mogao osobno on sâm, dosljedno, sada jako strahovati od onih koji ne mogu ništa učiniti, u svezi s njegovim tijelom, osim u mjeri što će je on istu dozvoliti?

ZDRUŽENJE SNAGE I RAZBORITOSTI

Budući je poznato kako su njegovi mučenici radosno hrlili u smrt, i ismjehivali nasilnike i mučitelje, kako bi bilo nedosljedno da se, pred početak muke, prestraši Krist, toliko već ražalošćen? Da podlegne baš on, koji je bez sumnje predvodnik i poglavar svih mučenika? Zar da on koji je počeo "*sve prije činiti nego učiti*",[25] nije trebao baš u ovome posebno

[24] Mt 10,28 i Lk 12,4-5
[25] Dj 1,1

prednjačiti primjerom, kako bi drugi od svog Učitelja naučili rado podnijeti smrt za istinu? Kao i onima koji će kasnije podnijeti smrt za vjeru oklijevajući i dršćući da se ne bi polaskalo njihovoj mlitavosti, što su smatrali da slijede tim primjer Kristov. Ako bi tako postupali, oni bi oduzeli sjaj svom hrabrom činu, a pred pogledom njihove bojažljivosti i žalosti, i ostali bi se obeshrabrili. Oni koji ovako i slično nešto drugo iznose, nemaju dovoljno pred očima svaki uvid u slučaj. Ne polažu dovoljno pozornosti Kristovu savjetu danom svojima da se ne boje smrti.

Pa zaista, on nije htio da se oni baš nikako ne boje smrti, u nikakvoj okolnosti, ali radije, da strahom i trepetom pred vremenitom smrću ne dospiju u vječnu, zbog zanijekanja vjere. Htio je da mu vojnici budu snažni i razboriti, nipošto glupi i bezumni. Oznaka snage jest podnositi što je teško, oznaka gluposti jest ne osjećati ono što ranjava. Značaj bezumnoga jest ne imati straha zbog rana, a značaj razboritoga jest uistinu u tome što zbog straha od trpljenja ne napušta svoju svetu odluku da ne bi odbijanjem blažih muka samog sebe strovalio u mnogo strašnije.

Kada liječnik mora rezati bolno mjesto, ili spaliti ranu, hrabri pacijenta da podnese muku, ali ne da unaprijed bez ikakva straha u duši osjeti muku rezanja i paljenja. Slažemo se da je to bolno, ali to valja prosuđivati čežnjom za ozdravljenjem kao i sa prestankom još težih muka. Sigurno, naš Spasitelj Krist svima naređuje da podnesemo smrt kad joj se ne može izbjeći, i to što radije, nego da se od straha pred njom odijelimo od njega. Mi se dijelimo od njega, ako pred svijetom zaniječemo vjeru njegovu. Ipak je toliko daleko od zahtjeva da mi prisiljavamo prirodu na način da se mi baš nimalo smrti ne bojimo.

KRŠĆANSKI ŽIVOT JE BORBA

Krist dozvoljava bježanje od muke, gdje postoji mogućnost bez štete za prirodnu stvar. "*Kad nas počmu progoniti u jednom gradu, bježite u drugi!*".[26] Ovom dozvolom i mudrim savjetom Spasitelja, gotovo je svaki apostol, gotovo svaki od najslavnijih mučenika slijedećih stoljeća, koji put sačuvao život, tako da je u vrijeme, što ga tajanstvena Božja Providnost bijaše odredila prikladnijim, i sam sebi i drugima pribavio obilate duhovne plodove. Nasuprot ovome, mnogi su, međutim, hrabri borci učinili drugačije. Svojevoljno se očitovali kršćanima, ma da ih nitko za to nije pitao, dragovoljno su polazili u smrt, iako to nije nitko zahtijevao.

Tako se Bogu svidjelo da otkrije na svoju slavu bogatstvo svoje vjere, pa je sada sakrivanjem neopažen bio lukavim zasjedačima, sada pokazivanjem raspaljivao okrutne progonitelje, da uvide kako ih je prevarila njihova nada i kako bi se zlovoljno srdili, što se nikakvim bjesnilom ne mogu nadvladati mučenici koji odlaze u smrt.

Međutim, taj tako teški i strmi uspon na vrhunac, milosrdni Bog od nas ne traži. Ukoliko se netko lakoumno vere onamo odakle se nije u stanju pomno povratiti, nalazi se u opasnosti, ako nije u stanju stići do vrha, da se strmoglavi u provaliju. Koje na to Bog zove "*neka se odazovu, neka se požure, pa će kraljevati*".[27] On sakriva "*vrijeme i priliku*",[28] i uzroke svega, ali u zgodan čas on izvlači sve stvari iz spremišta svoje mudrosti "*čija se snaga prostire s jednoga kraja svijeta na drugi i blagotvorno upravlja svemirom*" (Mudr 8,1).

[26] Mt 10,23
[27] Ps 44,5 (Vg)
[28] Dj 1,7

Stoga, tkogod se nađe pred ovim zahtjevom: da li mu treba trpjeti muku ili mora da se odriče Boga, neka mu bude jasno da je voljom Božjom stavljen u tu tjeskobu. Ima dakle veliki poticaj da se dobro nada.

SV. PAVAO, OSTVARENI PRIMJER

Jer ili će ga opet odanle izvući, ili će stajati uz borca, i pomoći mu da pobijedi da ga kao pobjednika ovjenča vijencem. "*Bog je vjeran*" - reče Apostol - *i neće dopustiti da budete kušani preko vaših snaga, nego će vam zajedno s kušnjom dati sretan ishod, da je možete podnijeti*".[29]

Kad je konačno došlo do toga, da se treba izbliza boriti sa "*knezom ovog svijeta*",[30] sotonom, i njegovim okrutnim pomagačima, i kad je vrlo teško, a da se ne oblati osobna čast, uteći, osobno smatram da se tada treba lišiti straha te bih preporučio osobi da se potpuno smiri u pouzdanoj nadi. Pismo, naime, kaže. "*Kloneš li u dan bijede, bijedna je tvoja snaga*".[31]

Ali, ipak, prije navale, ne treba osuditi strah, samo ako se razum ne prestane boriti protiv straha, pa ova borba nema ništa, ni pokudljiva ni grešna, nego je velika prigoda za zasluge.

Misliš li ti da se oni sveti mučenici, koji su svoju krv prolili za vjeru, nisu nikada bojali smrti i muka? Neću se u ovom poglavlju zadržavati izrađivanjem popisa. U mojim očima sv. Pavao, on osobno sam, vrijedit će kao tisuće. Gle, ako je David vrijedio protiv

[29] I Kor 10,13
[30] Iv 12,31 i drugdje
[31] Izv 24,10

Filistejaca za deset tisuća, bez sumnje je i sv. Pavao vrijedio za deset tisuća u borbi za vjeru protiv bezbožnih progonitelja. Stoga je ovaj najhrabriji od svih boraca: sv. Pavao, koga je nada i ljubav prema Kristu zanijela toliko da nije posumnjao u nagradu, što ga čeka na nebu, pa je rekao: "*Plemenitu sam borbu izvojevao, trku dovršio. Već mi je pripravljen vijenac pravednosti*". [32] On je izgarao od te želje pa je bio u stanju reći: "*Za me je uistinu život Krist, a smrt dobitak*" ,[33] kao i ovo: "*Imam želju umrijeti i biti s Kristom*" .[34]

Ipak je ovaj isti Pavao lukavo uspio da se uz pomoć tribuna od zasjeda Židova izvukao iz tamnice izjavom da je rimski građanin; drugom zgodom je izbjegao okrutnosti Židova prizivom na cara; kad su ga u košari spustili preko zida uklonio se od svetogrdnih ruku kralja Arete. Ukoliko bi netko uvjeravao da je on očekivao vidjeti plodove svog vjerskog sijanja, te da se kroz to vrijeme nije prestrašio nimalo smrti, ja sam posve uvjeren u ono prvo, a što se onoga drugoga tiče to se ne usuđujem reći.

---

[32] 2 Tim 4,7-8
[33] Fil 1,21
[34] Fil. 1,2-3

STRAH I BORBENA VJEŠTINA SV. PAVLA

Doista, da je vrlo hrabro srce svetog Pavla također osjećalo strah, svjedoči osobno on u Poslanici Korinćanima: "*Doista, kad smo došli u Makedoniju, naše slabo ljudsko biće nije imalo nikakva mira. Naprotiv, u svakom smo pogledu bili u nevolji: izvana borbe - iznutra zebnja*".[35]

A na drugom mjestu kaže isto: "*I sâm vam se pokazah slabim, bojažljivim i drhtavim*".[36]

I u još jednoj prilici: "*Ne bismo htjeli, braćo, da ostanete u neznanju u pogledu nevolje što nas zadesi u Aziji i koja nas je opteretila preko svake mjere - iznad naše snage - tako da smo izgubili nadu u život*".[37] Zar ovdje ne čuješ iz ustiju sv. Pavla njegov strah, strah i muku nesnosniju od smrti? Zar ti se ne čini da ove njegove smrtne muke mogu slikovito prikazati i predstavljati Kristovu smrtnu borbu?

Pođi sada i zaniječi da su Kristovi sveti mučenici drhtali od straha pred smrću. Međutim taj isti sv. Pavao nije se dao nikakvim teškim strahom zaustaviti u poslu širenja vjere; kao ni pristati uz savjet učenika da ne ode u Jeruzalem, kamo je osjećao da ga šalje Duh Sveti; ali odakle ga je odvraćao i prorok Agab s uvjeravanjem da ga uz izvjesnu pogibelj očekuju ondje i okovi. Stoga strah od smrti i zlostavljanja nema u sebi ništa grešna: on je stvarna kazna, što ju je Krist došao pretrpjeti, a nipošto od nje pobjeći. Ne smije se odmah smatrati bojažljivošću strah i drhtanje zbog mučenja. A isto tako ni bježanje od pogibelji, kad je ono razborito

---

[35] 2 Kor 7,5
[36] 1 Kor 2,3
[37] 2 Kor 2,3

dopušteno. Ali, kad prilka dopušta upuštanje u borbu, niti je slobodno pobjeći zbog straha muka i smrti, niti se predati neprijatelju zbog izgubljene nade u pobjedu. Baš je ovo, prema vojničkom zaptu, sramota zbog koje se život gubi.

Uistinu, u protivnom slučaju, kolikogod strah uznemiravao i plašio srce borca, ako on bez prigovora, po zapovijedi vođe, izlazi i nastupa u borbi protiv neprijatelja te ga nadvlada, ne mora se bojati da će mu onaj prijašnji strah umanjiti nagradu. Stoga mu, naravno, pripada veća slava, jer je skupa svladao neprijatelja i svoj vlastiti strah, a to je često puno teže od pobjede nad neprijateljem.

KRIST JE UISTINU BOG

Što se, naime, tiče našega Spasitelja Krista, okolnosti su pokazale ubrzo, da ga ni žalost, ni strah, ni neraspoloženje nisu odvratile od Očeve naredbe da hrabro podnese sve ono čega se korisno i mudro bijaše strašio.

Međutim, uistinu nije postajao samo jedan razlog zbog kojega se htio žalostiti, i osjećati jad i muku. Tko je, naime, mogao Boga prisiliti dok govorim da je on htio, da na to nije bio prisiljen?

Zato je njegovo predivno božanstvo, posebnim izuzećem, kroz to vrijeme ublažilo utjecaj na njegovo čovještvo tako da je on bio u stanju ove osjećaje ljudske slabosti i sebi dopustitli i pretrpjeti grozote. Ali je ovo, kao što rekoh, Krist po svojoj dobroti htio iz više razloga:

Prvo, da izvrši ono zbog čega je došao na svijet. Došao je zato "*da svjedoči za istinu*".[38] Pa zaista, i ako je on bio pravi čovjek i pravi Bog, ipak je bilo onih koji su u njemu gledali istinsku sliku čovječje naravi: glad, žeđu, umor, spavanje, kao i ostalo, krivo su bili zaključili da on nije Bog. A to nisu bili samo Židovi i pogani koji su mu se bili protivili. Nego je bilo takvih i među onima koji su dosta kasnije ispovijedali vjeru u njegovo ime, naime Arije i oni koji su, kao njegovi slijepi sljedbenici, nijekali da je Krist istobitan s Ocem, te koji su za više vremena podržavali u Crkvi heretičku sablazan.[39] Ali kao vrlo jaki protuotrov protiv ove kuge, suprotstavio je brojna čudesa. Uostalom, s druge je strane uskrsla nova pogibelj, također vrlo velika, kao za one koji su umakli Scili, ali ih je zahvatila Haribda. Zaista, nije uzmanjkalo onih koji su se svojim očima zagledali u slavu njegovih čudesa i vrlina, da su, sjajem onog vanrednog svjetla podjarmljeni i opijeni, pogrešno zanijekali da je on uistinu čovjek.

KRIST JE UISTINU PRAVI ČOVJEK

Ali su također i ovi, osnivanjem stranke protiv svog Osnivača, vrlo rano, na političke spletke skloni, sramotno razdirali sveto jedinstvo Katoličke Crkve. Njihovo mahnito uvjerenje, ništa manje opasno nego krivo, nastoji koliko je u njihovoj moći oslabiti i posve uništiti otajstvo otkupljenja ljudskoga roda, budući da se trude muku i smrt našega Spasitelja, odakle nam je kao

[38] Iv 18,37
[39] Arije. - Krivovjerje ovog učenog Aleksandrinca, prihvaćeno od careva i brojnih biskupa, bilo je osuđeno na Nicejskom saboru (325).

iz izvora potekla rijeka spasenja, ukloniti i sasvim iskapiti.

Vrlo vješti i veoma blagi Liječnik, da izliječi ovu pogubnu i smrtonosnu bolest, htio je pokazati da je pravi čovjek jasnim znakovima ljudske slabosti: tugom, drhtanjem, gađenjem i strahom od mučenja.

Kao drugo, jer je došao na svijet, da nam svojom boli donose radost; pa kao što je ona radost imala prožeti i dušu i tijelo zajedno, stoga je htio kušati pregorki osjećaj ne samo tjelesnih muka, nego također osjećaj straha i turobnosti u duši. Tako je postupio da nas sebi što bolje privuče srazmjerno s onim što je za nas pretrpio. Ali i da nas opomene koliko bi zlo bilo odbijanje trpljenja za njegovu stvar. Dok promatramo kako je naš sveti Spasitelj osobno, i u duši i u tijelu, doista dragovoljno podnio i mnogih i gorkih vrsta muka, što ih nije zaslužio za nikakav zločin, nego samo zato da poništi naše opačine, dotle ne bismo smjeli neustrpljivo podnositi patnje, koje smo zaslužili svojim grijesima.

MALODUŠNI, UTJEŠI SE!

Na posljednjem mjestu, kad nije bilo ništa nepoznato unaprijed njegovom vječnom znanju, predvidio je raznolikost u Crkvi, svom otajstvenom tijelu, raznolikost, kažem, značajnu kod svojih sljedbenika. I premda za podnošenje mučeništva narav ne može ništa bez milosti, jer kako veli Apostol: "*nitko ne može priznati Isusa kao Gospodina, nego pod djelovanjem Duha Svetoga*" ,[40] ipak Bog ljudima dariva

[40] 1 Kor 12,3

milost tako da međutim ne sprečava rad i poslove naravi. Ali on dozvoljava prirodi da se stavi na službu početnoj milosti, čime će se dobro djelo ostvariti puno lakše; ili će, ako se narav odluči suprotstaviti, kad je milost ipak svlada i pokori, njezino sudjelovanje biti zaslužnije koliko joj je trud bio teži.

Budući da je također predvidio da će biti mnogo onih koji će, zbog nježnije tjelesne građe, biti izloženi većem strahu pred svakom opasnošću mučenja pa da ne bi klonuli duhom, poredbom svoje prestrašene duše sa smionošću najhrabrijih mučenika, te da se ne bi bojali da će silom biti pobijeđeni pa se svojevoljno predali, Krist je htio njih duhovno ohrabriti primjerom svoje žalosti, svoje tuge, neraspoloženja i neusporedivog straha. I onaj koji će se htjeti susresti s tim slabostima, htio je govoriti vrlo glasno preko činjenica: "*Recite preplašenim srcima: Budite jaki, ne bojte se!*" .[41] Prepun si straha i žalosti, potresen neraspoloženjem i drhtanjem pred okrutno pripravljenim mukama. "*Ohrabri se, ja sam pobijedio svijet*" ![42] Ja sam se preko svake mjere bojao, više sam strepio, više me je mučilo drhtanje, pred pogledom tako okrutne muke što se približavala, ja sam se skamenio.

Neka se smatra hrabrim onaj koji se raduje što nasljeduje tisuću onih velikodušnih mučenika. A ti moja plašljiva ovčice, koja posrćeš, budi zadovoljna što me smatraš jedinim pastirom, i idi za mnom, ja sam tvoj vođa, uzdaj se u me, ne ufaj se u se. Ja idem ispred tebe ovim groznim putem. Prihvati se skuta moje haljine. Odatle ćeš osjetiti da je u stanju zaustaviti krv što se izlijeva iz tvoga duha u isprazni strah, pa će ti dušu osposobiti da bude vatrenija - kad se budeš sjećala

---

[41] Iz 35,4
[42] Iv 16,33

da hodaš mojim stopama, i da te ja, koji sam vjeran, neću pustiti da trpiš. Nego ću dati s kušnjom i sretan svršetak da uzmogneš podnijeti, jer "*uistinu, naša nam sadašnja ali kratkotrajna i mala nevolja donosi izvanrednu veliku i vječnu slavu.*[43]

PRAVILA DUHOVNE BORBE

"DRŽIM, DOISTA, DA PATNJE SADAŠNJEGA VREMENA NISU DOSTOJNE USPOREDBE SA SLAVOM KOJA ĆE SE OBJAVITI U TEBI[44]

Razmišljaj u sebi o ovim riječima i ohrabri se. Znakom mog križa raspprši što se odnosi na isprazne prikaze tmina: strah, žalost, opasnost i bojazan. Idi naprijed sigurnim korakom, nadvladaj sve protivštine, vjeran i uvjeren da ćeš ti pobijediti, ako se ja za tebe borim, i da ću te ja za nagradu ovjenčati pobjednim vijencem.

Između drugih, dakle, razloga, zbog kojih je naš Spasitelj htio da dostojanstveno preuzme na sebe ove izraze ljudske slabosti, o kojoj sam upravo govorio, bio je ovaj jedan vrlo značajan, da na očigled nemoćnih i sam bude nemoćan te uzmogne, tom svojom slaboćom, liječiti slabe. Imao je na srcu brigu baš za njih, tako da je tok njegove smrtne borbe imao vrlo jasnu svrhu: pružiti uvaženo pravilo borbe vojniku koji se, prestrašen, našao u sukobu pred mučeništvom.

Naime, da pouči onoga kojega je obuzeo strah pred prijetećom opasnošću: i da mora druge moliti za

[43] 2 Kor 4,17
[44] Rim 8,1-8

bdjenje i molitve, i također sebe osobito Bogu povjeriti, te da u isto vrijeme označi da će on sâm, bez sudruga, ponijeti vrlo teški križ. Samo je onu trojicu apostola, što ih je od ostale osmorice bio poveo sa sobom do podnožja Gore, zadužio da ondje ostanu u bdjenju i molitvi s njime, a sam se od njih udaljio koliko se može dobaciti kamenom.

" *Zatim ode malo dalje, pade ničice te se pomoli: 'Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež"* .[45] *"I reče: 'Abba, Oče! Sve je tebi moguće. Otkloni ovaj kalež od mene! Ali ne kako ja hoću, nego kako ti hoćeš!"* [46] - *"Oče! Ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene! Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja!"* [47]

PONIZNOST PRI MOLITVI

Naš Vođa, Krist, svoga vojnika poučava svojim primjerom da najprije treba početi s poniznošću, koja je na izvjesni način svih kreposti temelj, odakle se sigurno uzdiže u visine. Iako je on Bog, jednak i ravan Bogu Ocu, ipak zato što je također i čovjek, ponizno se ljudski u molitvi prostire niže na zemlji pred Bogom Ocem.

Čitatelju, ovdje se za trenutak zaustavimo, i pobožno promatrajmo našega Vođu kako ponizno leži na zemlji. Ukoliko, naime, to pomnjivo budemo učinili, obasjat će nas zraka iz onoga *"Svjetla istinitoga, koje rasvjetljuje svakog čovjeka"* ,[48] da nam uspije vidjeti,

---

[45] Mt 26,39
[46] Mk 14,35-36
[47] Lk 22,42
[48] Iv 1,9

prepoznati, požaliti i jednog dana ispraviti, ne kažem ja, našu nebrižljivost, lijenost, nemarnost, nego našu podlost, ludost, i tupost tvrđu od bilo kojeg panja, kojom pristupamo pred svemogućega Boga, i većinom, ponajviše, ne molimo toliko s poštovanjem, koliko se pospani mlitavo silom natjeravamo. Stoga se veoma strašim da mu se nećemo svidjeti niti ga učiniti milostivim toliko, koliko ćemo ga rasrditi i silno ga potaknuti na gnjev.

Kamo sreće za nas, kad bi gdjegod pretresli u sjećanju sve ono vrijeme uloženo u molitvu! Na koje bi ludosti naišli u tom našem nastojanju? S kakvim bi se susreli bedastoćama, kakve bi sve gadne misli ondje otkrili! Čudom bi se čudili da se uistinu moglo dogoditi što nam je duh češće, barem kratko vrijeme, i po toliko međusobno udaljenim mjestima, kroz razne, a toliko različite, i toliko mnogobrojne, toliko beskorisne poslove, sebe rasprostirao.

GADNA NEMARNOST

Jer ako bi netko, na osnovu iskustva, namjerno odvlačio svoju pozornost, u najvećoj mogućoj mjeri, na mnogovrsne predmete, mislim da bi mu jedva bilo moguće, kroz to kratko vrijeme, isto toliko, kao i brojno različite, preletjeti, dok njegova usta mlitavo mrmljaju Časoslov i naučene molitve, a sebi prepušten duh prelazi s predmeta na predmet.

Stoga, ako se netko čudi ili sumnja, što u međuvremenu radi duh, dok nas za vrijeme spavanja muče snovi, ja ne nalazim točnijeg rješenja osim ovoga stvarnoga, smatramo, da je pri spavanju pamet osvojena

jednako kao i onima koji bdiju - samo ako tako moliti jest bdjeti - dok im za vrijeme molitve oblijeće kao bolesno luda oko glupih prikaza. Samo je ova razlika sa zaspalim sanjarom: ogavnost ovih snova jest sramotna i odvratna. Dok jezik brzopleto moli, odzvanja bezosjećajno; pamet, međutim, kad skrene u stranu, kroz to vrijeme prihvaća sve one grozote, što ih, viđene u snu, ne bi mogla na javi, bez ikakve sumnje, ma kolikogod joj srce bilo nečedno, pričati pred djecom.

Bez sumnje je na snazi ona stara gnoma: "Lice je slika duše". Posve je sigurno: vanjski izgled bezosjećajne duše, njezino mahnito stanje očituje se preko očiju, preko obraza, očnih kapaka i trepavica, preko nogu i ruku i konačno preko čitavog tjelesnog izgleda. Ukoliko započnemo molitvu nemarnom pozornošću duše, nastavit ćemo je također istom nebrigom za tjelesni izgled.

Iako zbog ozbira prema Božanskom kultu, na blagdane se bolje, nego obično, oblačimo, ipak onaj nemar, što ga za vrijeme molitve mnogi između nas pokazuju, dosta iskazuje sklonosti prema svjetovnom sjaju, jer se ne može ni potpuno sakriti ni glumiti. Istim nemarom, malo čas hodamo, do časa sjedimo na stolici.

POVRIJEĐENO BOŽJE VELIČANSTVO

Ako kleknemo, ili ako se jednim koljenom upiremo na drugo; ili ako pod noge stavimo jastuk, i k tome, ukoliko smo odviše izbirljivi, ako također i lakte polažemo na jastuk, podupiremo se kao potporanj što prijeti rušenjem kuće. Zatim kako se trudimo da se lutanje našeg duha ne očituje na vani? Češemo glavu, nožićem čistimo nokte, a prstima brišemo nos. U međuvremenu, promijenimo koji molitveni obrazac s drugim. Više ne znamo što smo izmolili ili propustili, pa se malim uspjehom domišljamo što nam je preostalo još moliti. Je li nas ikako stid, s ovako nerazboritim držanjem duše i tijela, u tolikim našim kriznim časovima ovako se Bogu moliti? Ovako također moliti oproštenje za nebrojene grijehe? Zar ovakvom molitvom spasiti se od vječnih muka? Pa da i nismo prije ništa sagriješili, zar ne bi ovako prezirno pristupanje pred Božje veličanstvo, zaslužilo deset puta vječne muke?

Zamisli da si počinio krivično djelo vrijeđanjem časti bilo kojega od ovih zemaljskih vladara, u čijim je rukama tvoj život, ali i da je on ipak toliko milosrdan, jer je spreman pokajanom uvreditelju, koji ga moli za pomilovanje, smrtnu kaznu zamijeniti novčanom globom; ili je sasvim ukinuti na temlju sigurnih dokaza tvoga kajanja i velike zbunjenosti.

I kad te dovedu pred vladara, je li se nemarno pred njim ponašaš, je li se njemu obraćaš mlitavim govorom? Dok on mirno stoji ili sluša, zar ti, obrazlažeći svoju molbu, kroz to vrijeme hodaš ovamo i onamo? Zatim, pošto si se dosta prošetao, postavi te na sjedalicu, ili ako, radi pristojnosti, ti misliš da moraš klečati, odmah bilo koga pozoveš i zapovjediš mu da ti pod noge stavi jastuk? Dapače da ti donese još i klecalo s jastukom, na što će se nasloniti lakti.

Tada sanjivo zijevaj, oteži se, kiši, nemarno pljuni na pod, i izbacuj iz sebe smrad svog pijanstva. Konačno se stoga izgledom lica, svojim glasom, i čitavim vanjskim izgledom tijela, tako vladaš, da on dobro vidi, dok s njim razgovaraš, da su ti druge stvari u glavi.

Reci već jednom, kojemu se sretnom uspjehu od takve molitve možeš u budućnosti nadati?

BOG JE KRALJ KRALJEVA

Posve je sigurno, da bi mi u vlastitim očima bili ludi, kada bi na ovakav način sa smrtnim kraljem raspravljali o smrtnoj kazni. A ipak, pošto nam je ubio tijelo, nije nam u stanju više naškoditi. Naravno, to se zna, kada smo osvojeni daleko brojnijim težim zločinima, mi molimo, a isto tolikom neusiljenošću, da nas oslobodi kazne Bog "*Kralj kraljeva*",[49] koji "*pošto oduzme život, ima vlast baciti u pakao*".[50]

Dok sam ovo govorio, nisam za to vrijeme htio nikome zabraniti da moli prigodom hodanja, dok sjedi ili dok leži. Kamo sreće da pri svakom položaju tijela, kroz to vrijeme, duh svoj uzdignemo Bogu, jer je to najuspješnija vrst molitve! Kuda god prolazimo, a pamet uzdižemo Bogu, ne udaljujemo se od njega koji je svuda prisutan. Ali, kao što kaza Prorok istinu Bogu: "*Na postelji se tebe spominjem*",.[51] i s tim nezadovoljan, nastavi: "*U ponoći ustajem da te slavim*";[52] tako, osim onih molitava izmoljenih pri hodanju, želim da se tako i druge mole; da se takvim

[49] 1 Tim 6,15; Otk 19,16
[50] Mt 10,28; Lk 12,5
[51] Ps 63(62), 7
[52] Ps 119(118), 62

razmatranjem pripremi duh, i da se naše tijelo uskladi s velikom pozornošću kako dolikuje poštovanju, kao da želimo iskazati počast svim kraljevima svijeta, sakupljenima na zajedničkom zasjedanju.

Uistinu me, stvarno, ovo tumaranje duha, kadgod na to mislim, sažalno muči u duši.

BOG JE ONAJ KOGA MOLIMO

Isto tako ne tvrdim da je svaka misao, bila ružna, bila ona veoma strahovita, što nam je, dok molimo, ili predstavlja zli lukavac, ili je plod mašte naših osjetila, odmah s početka smrtni grijeh, pod uvjetom dok joj se protivimo i odbijamo; ubuduće, u protivnom slučaju, bilo da se slobodno pripušta, bilo da joj se dozvoljava uzrast, zaista ja ne sumnjam zašto njezina težina ne bi mogla narasti dotle da smrtno upropasti dušu.

Jest! Dok razmatam o neizmjernoj slavi Božjeg veličanstva, zaista odmah podložno vjerujem da i ova kratka lutanja, što nisu glavni grijesi, Bog pripušta po svom milosrđu i udostoji se ne ubrajati ih među one što zaslužuju smrt po zloći njihove naravi. Stvarno, nisam sposoban sebi dokazati, zbog čega mogu ovakve misli dolaziti na pamet ljudima koji mole, to jest koji se razgovaraju s Bogom, osim upravo zbog njihove slabe vjere. Osim toga, pošto je od nas posve daleko svaka neprilična rastresenost, kad se u ozbiljnoj stvari razgovaramo sa smrtnim vladarom, pa i sa bilo kojim njegovim ministrom, koji kod svog gospodara ima izvjesno povjerenje, zaista sigurno neće biti moguće, dok mi molimo Boga, da nam duh nimalo neće moći odlutati, ukoliko čvrsto i djelatno vjerujemo da je on

prisutan, te da ne samo on sluša što mu govorimo, i ispituje izvanjski izgled lica i tijela da odatle utvrdi znakove i dokaze naših skrovitih misli. Ali on proniče očima što sijevaju sjajnije od svih u sve najtajnije zakutke naših srdaca. Bog koji prosvjetljuje sve neizmjernim svjetlom svog veličanstva, Bog, velim Bog, u čijoj sjajnoj prisutnosti svi vladari zemaljski u svoj svojoj slavi priznaju se, ukoliko nisu trajno u moći strasti, da su crvi drvotočci što pužu po zemlji.

KRIST UZOR PONIZNE MOLITVE

Krist naš Gospodin, uvjeren da nije ništa korisnije od molitve, ali je također opet i znao kako ljudska nemarnost i sotonska opakost bez razlike nagrizaju plod ove spasonosne djelatnosti, a isto je tako i stvarno većinom vuku u propast, htio je usput, dok se spremao na smrt, i svojim riječima i svojim primjerom, staviti posljednji naglasak na ovu potrebnu stvar svog ostalog poučavanja.

Stoga je htio da označimo kako trebamo služiti dušom i tijelom Boga Stvoritelju obojega, i istovremeno nam naglasiti da je tijelo stvoreno za iskazivanje poštovanja, iako mu je ipak duša oblikovala taj izgled, pa da opet u duši umnaža pobožno štovanje Boga. Upravo je stoga naglasio vrlo ponizni način podložnosti, kad se pred svojim nebeskim Ocem snizio onakvim položajem tijela kakav niti prihvatiti niti zahtijevati nije htio, dok je on to dragovoljno učinio, baš nijedan od zemaljskih vladara, osim vinom i bludom opojenoga Macedonca,[53] i drugih nekih barbara, što su, zapaljeni

[53] Vjerojatno Aleksandra Velikog.

ohološću sreće, htjeli da ih se smatra bogovima.

Naime, niti je, za vrijeme molitve, nimalo sjeo, niti je stajao na nogama niti se spustio na koljena, nego se licem sav pružio po zemlji. Tada je, iz takvog jadnog položaja, prosio Očevo milosrđe; ponavljajući dva puta Očevo ime, molio ga je *"Ako je moguće... jer mu je sve moguće"* [54] - to jest, ukoliko mu nije neopozivom odlukom to zapovjedio - *"ukloniti kalež svoje Muke"*, kako je on to svojim molitvama tražio. Ali, uostalom, ipak neka ne radi po volji molitelja, ukoliko on baš bude htio nešto drugo.

Ne misli, pozivom na ovo mjesto, da Sin nije znao za volju Očevu, nego jer je htio poučiti svijet te poput nas očitovati ljudske osjećaje.

BOG JE KRISTU DVAPUT OTAC

Činjenicom što je dvaput spomenuo Očevo ime htio nam je napomenuti da od njega proizlazi svako očinstvo i na nebu i na zemlji. Dapače nas je još htio uvjeriti da je njemu Bog dvaput Otac, dakako stvaranjem, što je jedna vrst stvaranja. Naime istinitije jest da smo od Boga koji nas je stvorio iz ničega, nego od čovjeka koji nas je rodio. Bez sumnje smo od Boga koji je stvorio prije izvjesnog čovjeka - roditelja od kojega smo rođeni, i svu onu prije stvorenu tvar koja nas okružuje i iz koje smo potekli. I Krist kao čovjek ovako je priznavao Boga za Oca. Uostalom, kao Bog priznavao ga je za sebi naravna i suvječna Oca.

A da ovo ne bi izgledalo protivno istini, dvaput je stoga zazvao Oca, ne samo da naglasi da mu je

[54] Usp. Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42

naravan Otac na nebesima, nego i da pokaže također kako mu nitko drugi na zemlji nije Otac, kad je od Djevičanske Majke začet po tijelu, bez muževljeveg sjemena, po Duhu Svetom koji je na nju sišao, po Duhu, velim Očevu i svomu, kojima je djelovanje zajedničko ali u isto vrijeme je sasvim za shvaćanje različito.

Ovo dvokratno i uspješno zazivanje Očeva imena, što očituje veliku želju za uslišanje molitve, vrlo korisno nas uči i ovo: kada god nešto u molitvi tražimo a ne postignemo, ne gubimo srčanost poput kralja Saula, koji je, kad nije odmah dobio jasni odgovor od Boga, otišao do žene gatalice koja se bavila poslom što ga je on sam zakonski dokinuo.

Krist nas uči da ustrajemo u prošnji, ali i da se ne bunimo ako pak nikad ništa ne dobijemo, kad dakako vidimo da ni Sinu Božjemu, Spasitelju našemu, nije uspjelo izbjeći smrti, iako je onakvom upornošću zazivao Oca, sasvim stalno dragovoljno podložan volji Očevoj, onda ga u ovome i mi moramo naročito nasljedovati.

“ŠIMUNE, TI SPAVAŠ!”

“ TADA SE VRATI K UČENICIMA I NAĐE IH GDJE SPAVAJAU ”[55]

Evo koliko premašuje ljubav! Evo koliko ona ljubav kojom je Krist ljubio svoje nadvisuje onu kojom su ga ljubili njegovi, pa također i oni što su ga najviše ljubili. Nisu ga, naime, ni žalost, ni strah, ni muke, što su ga uzrujavale pred onako veoma okrutnom kaznom, mogle spriječiti a da ih ne pođe posjetiti. A oni kolikogod su njega ljubili, a bez sumnje su ga žarko ljubili, ipak su se mogli prepustiti snu u onoj i velikoj i bliskoj opasnosti za voljenog učitelja.

“ Reče Petru: Šimune, ti spavaš! Nisi mogao bdjeti ni jedan sat? Bdijte i molite, da ne padnete u napast. Duh je spreman, ali je tijelo slabo”’ .[56]

Koliku snagu ima u sebi ovaj kratki Kristov govor! Toliko blagim riječima, a kako oštrim bode žalcem? Naime, dok Šimuna zove ovim imenom, i ovim imenom ga kori za pospanost, šutke daje na znanje da mu ovo prikladno pristaje zbog njegove slabosti i pospanosti; a ne ime Petar, što mu ga je zbog njegove jakosti Krist nedavno nadjenuo. Dapače, ako izostavljanje imena Petar, kao i Kefas, predstavlja žalac, tako još jedan žalac krije u sebi ime Šimun. U židovskom, naime, jeziku, kojim je Krist govorio, Šimun znači osobu koja sluša i koja se pokorava. No ipak, jer je protiv Kristove opomene spavao nije ni slušao, nije se ni pokoravao.

A nisu samo ovi žalci, što ih je ovim blagim riječima šutke utisnuo na Petrovo srce naš Spasitelj.

---

[55] Mt 26,40; Mk 14,37; Lk 22,45
[56] Mt 26,40-41; Mk 14,37-38; Lk 22,46

Kako mi se čini, ima ih i još težih, svakako i ovaj upit. "Šimune", a ne "Kefas", spavaš? Kako se zaslužuješ zvati "Kefas" to jest "Stijena" - imenom kojim sam te nekoć zbog tvoje jakosti odlikovao, dok se sada pokazuješ toliko slabim da ni jedan sat nisi sposoban odoliti navali sna. Znaj naime da ti izvrsno pristaje ipak ono tvoje prethodno ime Šimun.

BDIJTE I MOLITE!

Dok tako drijemaš, dakako, na koji se način smatraš kao onaj što sluša? Ili zbog čega da se zoveš onaj što se pokorava, kad se, čim sam se udaljio, mlitav i pospan prepuštaš snu? Ja sam te, Šimune, uvijek veoma mnogo cijenio, a ti, Šimune, spavaš? Ja sam te na više načina počastio, a ti, Šimune, spavaš? Čak si se, nema mnogo, hvalio da namjeravaš sa mnom i umrijeti, a sada, Šimune, spavaš? A sada, dok me Židovi i pogani, i Juda gori od jednih i drugih, traže da me ubiju, a ti, Šimune, spavaš? Dapače i Sotona se sprema da vas sve rešeta kao pšenicu, a ti, Šimune, spavaš? A što mogu očekivati od drugih, kad u tolikim, za mene i za sve vas, prijetećim prilikama, također i ti, Šimune, spavaš?

Poslije ovoga, da ne bi izgledalo da se stvar tiče samoga Petra, obratio se ostalima: "*Bdijte i molite da ne padnete u napast! Duh je spreman, ali je tijelo slabo*".[57]

Ovim se preporuča ustrajnost u molitvi, a isto tako očituje i njezina korist, ali i veoma velika potreba, kako bi se izbjeglo da slabost tijela, poput otezanja,

---

[57] Mt 26,41; Mk 14,38; Lk 22,46

zakoči duh, premda je spreman za dobro, i da ga povuče u zla napasti. Tko je duhom bio spremniji od Petra? A ipak koliko mu je bila potrebna Božja pomoć protiv tijela, vidljivo je iz činjenice, što je, dok ju je spavanjem zanemario moliti, omogućio pristup đavlu, koji mu je malo kasnije, zbog slabosti tijela, omlitavio duh, i nagnao ga da krivom zakletvom zaniječe Krista.

Ako se to, kao praktično iskustvo, dogodilo Apostolima, odviše zelenom drveću, kad su snom prekinuti molitvu, što će biti od suha drveća, što smo mi, ako, u času kad se približi pogibelj (pitam se, kad se ne približava?), kad *"naš protivnik, đavao, obilazi kao ričući lav, tražeći da proždere"*,[58] gdjegod iznenada nasrne na onoga što je pao radi tjelesne slabosti. A što će biti od nas, ako ne marimo za Kristov savjet pa ne ustrajemo u bdjenju i molitvi?

DA NE PADNETE U NAPAST

Krist nas potiče na bdjenje, ali ne uz kartanje i kockanje, ne na pijanstvo, pretjerivanje u jelu, ni na piće u kojemu je raskalašenost, nego na molitvu. Potiče da molimo, ne kadikad, nego neprestano. Kaže nam " *Bez prestanka molite!*".[59] Opominje, to se zna, moliti ne danju. (Tko pak zapovijeda bdjeti kroz dan?). Ali svjetuje da našoj zauzetosti oko molitve pridodamo također dobar dio onog vremena, što ga većina nas posve koristimo za spavanje. Mi se jadnici zbog ovoga moramo veoma osjetiti postiđenima, jer i preko dana jedva nekakvu molitvicu izmolimo, i to sanjivo zijevajući,

---

58 1 Pt 5,8
59 1 Sol 5,12

pa to moramo priznati kao veliku nemarnost. Naš nas Spasitelj napokon opominje da molimo: ne za obogaćenje, ne za uživanje, ne sa željom da nam neprijatelje snađe zlo, ne da nas časte na ovom svijetu, nego da ne uniđemo u napast. Htio je, doista, da mi shvatimo, da su sva ona zemaljska dobra ili posve škodljiva, ili su, u poredbi s onim jedinim dobrom, najisprazniје ludorije. Upravo je zato ono jedino dobro, kao na neki način zaokupljeni zbir ostalih, kao mudar stavio na svršetak. *"I ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla!"* [60].

" Ponovo se udalji te uze moliti: ,Oče moj! Ako nije moguće da me mine ovaj kalež, a da ga ne pijem, neka bude volja tvoja'. Kad se opet vrati, nađe ih gdje spavaju, jer im bijahu otežale oči. Nisu znali što bi mu odgovorili. On ih ostavi, potom se udalji, kleče na koljena te poče moliti: ,Oče! Ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene! Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja!'".[61]

Poslije nego što je, dakle, ovako opomenuo učenike, ponovo se vratio moliti, i molio je iznova ono isto što i ranije. Ali ipak tako da čitavu stvar Očevoj volji povjeri.

Time nas uči ustrajno ali ipak ne zahtjevno i određeno prositi, nego sasvim Bogu prepustiti rješenje stvari. On puno bolje od nas vidi što je za nas bolje i zna tisuću puta više što nam je od koristi.

---

60 Mt 6,13; Lk 11,4

61 Mt 26,42-44; Mk 14,39-40; Lk 22,41-42

BUDI VOLJA TVOJA!

Kazao je: *"Oče moj! Ako nije moguće da me mine ovaj kalež, a da ga ne pijem, neka bude volja tvoja"*.[62] Ona riječ "moj" može se shvatiti na dva načina. Naime, izražava i veliku ljubav, i na posebni način prikazuje da je Bog Otac, i Kristov Otac, dakako ne samo stvaranjem, kao što je to svima, a ne posvajanjem, kao što je to kršćanima, nego da je po naravi Bog Otac Bog Sina. Radi toga sve i svakoga uči da molimo ovako: *"Oče naš, koji jesi na nebesima!"*.[63] Ove riječi imaju nas poticati da Boga priznajemo zajedničkim Ocem nama i svima kao braći. A Krist opravdano, jer je Bog, sam može govoriti: *"Oče moj!"* Ali ukoliko je netko baš toliko ohol; i koji se ne zadovoljava da se ponaša kao ostali ljudi; te umišlja da jedino njega prosvjetljuje tajno šaptanje Božje, pa da mu je radi toga sreća drukčija od drugih; ja sam posve uvjeren da taj za sebe prisvaja Kristov način molitve, dok moli "Oče moj" mjesto "Oče naš"! Božji Duh, koji je zajednički svima, osobno prisvaja, pa se dotični mnogo ne razlikuje od Lucifera, kad sebi prisvaja Božju riječ kao što je Lucifer prisvajao sebi Božje mjesto.

Dok on govori: *"Ako nije moguće da me mine ovaj kalež, a da ga ne pijem, neka bude volja tvoja"* izlazi na vidjelo što Krist smatra mogućim a što nemogućim. Svakako, bez sumnje, ništa drugo nego sigurnu i nepromjenljivu Očevu odluku što se odnosi na smrt Sina. Inače, u protivnom slučaju, da je on bio smatrao da mu prijeti nesavladiva nužda da treba umrijeti, bilo iz činjenice kruženja nebeskih zvijezda, bilo zbog kakvog skrivenog poremećaja reda svih stvari

---

[62] Mt 21,42
[63] Mt 6,9

kao i zbog zle kobi; pa i kad ne bi obrazloženi smisao imala rečenica: *"Ako nije moguće da me mine ovaj kalež, a da ga ne pijem"*, on ne bi imao stvarno nikakvog razloga da reče: *"Neka bude volja tvoja!"* Kako bi pak Očevoj odluci povjerio onu stvar, za koju bi smatrao da joj rješenje ne ovisi o Ocu nego ili odrugud, ili da Otac, htio ne htio, nužno ovo hoće.

KRIST BOG I ČOVJEK

Ali, međutim, dok razmišljamo o tim riječima kojima Krist moli Oca da ga poštedi od smrti; i kako ponizno se podlaže Očevoj volji, mi moramo ustrajno, s drugoga gledišta, budući da je on bio Bog i čovjek uzeti na znanje da ovdje sve govori kao čovjek a ne kao Bog. Tako,uostalom, i mi koji imamo dušu i tijelo, kad o sebi govorimo, neke stvari se odnose samo na dušu, a neke, s drugog gledišta, samo na tijelo. Kažemo za mučenike da odmah poslije smrti odlaze u nebo, iako im onamo uzlazi samo duša, a naprotiv, za ljude koji su ovdje oholi, te su prah i pepeo pošto završe svoj kratki život, da zaudaraju u jeftinom grobu. Tako se, naime, stalno izražavamo, iako duša ne silazi u grob, i nipošto ne umire. Ona što je opako živjela u tijelu, pošto se od njega odijelila, živi bijedno u mukama. Ako je živjela uistinu dobro, živi u beskrajnoj sreći. Stoga na isti način, jer u svemogućoj Kristovoj osobi božanstvo je u posve istoj mjeri bilo sjedinjeno s čovječanstvom kao i besmrtna duša sa smrtnim tijelom, Krist i ono što čini kao Bog i ono što čini kao čovjek, ne čini kao razdijeljen na dva dijela, nego s pravom kao jedan, što i kao jedan izjavljuje: Tako nije za potvrdu svoga

božanstva sumnjivo izjaviti: "*Ja i Otac jedno smo*",[64] i: " *Kažem vam, prije nego je Abraham bio, Ja jesam*".[65] A za potvrdu dvostruke naravi: "*Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta*".[66] I obrnuto, da potvrdi samo svoje čovječanstvo: "*Otac je veći od mene*",[67] i: "*Još sam malo s vama*".[68] Zaista, iako njegovo proslavljeno tijelo uistinu s nama jest prisutno i bit će neprestano do svršetka svijeta pod prilikom kruha u presvetom oltarskom sakramentu, no ipak onaj tjelesni izgled Kristov, kakav je imao kad je boravio s učenicima, i na koji je doista mislio rekavši: "*Još sam malo s vama*", promijenio se prigodom Kristova uzašašća na nebo. Vrlo često, kad se samo hoće nekome pokazati, ipak to čini u vidljivom obliku tijela.

ISTINITOST KRISTOVE LJUDSKE NARAVI

Stoga, sva Kristova djelovanja, sva njegova trpljenja, sve njegove molitve, u vrijeme njegove smrtne borbe, uza sve to što su toliko ponizna, pa izgledaju da nimalo ne pristaju uz njegovo uzvišeno božanstvo, prisjećaju nas da ih je sam Krist učinio ukoliko je čovjek. Izvjesne radnje proizlaze jedino iz nižega dijela njegova čovještva, naime iz onoga osjećajnog. Istinitošću svoje čovječje naravi htio je kasnije da ljudima umanji strah. Stoga, bilo riječi, bilo djela, koja je iznijela na vidjelo množina znakova njegova mukotrpnog čovještva, za Krista nisu bila nečasna za njegovu slavu. On ih je, doista, marljivom brigom htio očitovati.

---

64 Iv 10,30
65 Iv 8,58
66 Mt 28,20.
67 Iv 14,28
68 Iv 13,33

Pa zaista, iako je sve ono što su napisali svi Apostoli bilo napisano sve po nadahnuću jedinoga njegova Duha, ipak se teško mogu prisjetiti nekoga drugoga njegova djela, za koje se posebnim načinom pobrinuo da nam ostane u sjećanju.

Naime, o svojoj teškoj žalosti pripovjedio je Apostolima da je oni uzmognu prenijeti nasljednicima. Uostalom, nisu bili u stanju čuti riječi kojima je molio Oca, iz razloga što su bili udaljeni koliko se kamenom može dobaciti, i kad bi bili budni; ali oni su spavali. Još su manje po noći mogli vidjeti kad se spustio na koljena, a kada se pružio ničice. A što se tiče onih kapi krvi, što su mu nakvasile oznojeno tijelo, ako su ih, ukoliko su preostale i još bile prepoznatljive na zemlji, uspjeli kasnije motriti, smatram da su radije na bilo što drugo mislili, nego se domislili što je to bilo, jer se prije nijednom zgodom nije bilo čulo za nikoga da se znojio krvavim znojem. Kako se čini, ni sa svojom Majkom kasnije, a ni sa Apostolima prije smrti nije o tome pripovijedao. Ima tko drži vjerojatnim, što nije, da im je Krist očitovao čitav tok smrtne borbe kad se ustao od molitve i došao apostolima, koji su još spavali ili napola zadrijemali u polusnu - dok su progonitelji bili skoro blizu.

SPASITELJEVA BRIGA

Ostaje dakle, što izgleda vrlo vjerojatno, da je, poslije uskrsnuća od mrtvih, kada više ni njegova ljubljena Majka i njegovi dragi učenici nisu više mogli sumnjati u njegovo božanstvo, sam osobno svojim svetim ustima pripovjedio slijed izmučene ljudske naravi. To

nitko drugi nije bio u stanju pripovjediti. On je to pripovjedio da bude od koristi njima, a zatim preko njih i drugima. Stoga, promatranje one smrtne borbe posve opravdano uvelike *"tješi one koji su skršena srca"*.[69] Radi svoje dobrote Spasitelj je naš, u cilju da utješi klonule, razotkrio svoju klonulost, o kojoj nitko nije imao niti je mogao imati pojma.

Možda ima nekih što će se smutiti što Krist ponovo napušta molitvu da vidi apostole. Dolazi k njima nenadano i nalazi ih da spavaju, dok su tako zaprepašteni pa ne znaju što bi rekli. Onda ih je ostavio ondje, dajući dojam da je k njima došao samo s nakanom, da bi se uvjerio da li bdiju, a kao Bog je on vrlo dobro mogao to znati i prije nego je došao k njima.

Ukoliko baš takvih ima, neka čuju ovaj odgovor. On što god čini, ne čini uzalud. Njegov dolazak nije imao sada za cilj da ih potakne na bdjenje. Jedva probuđeni, napola sanjivi, i zaprepašteni, teško su ga mogli očima gledati, ili što je gore, ako su od njega ukoreni prihvatili bdjenje, a onda, čim se udaljio, opet se prepustili spavanju. Krist je ipak očitovao svoju brigu prema učenicima, i svojim primjerom odredio da pastiri njegove Crkve u budućnosti ne budu krivci da im se njihova i skrb i revnost oko stada na bilo koji način štogod umanjuje kakvom žalošću, dodijavanjem i zastrašivanjem. Tako se pak moraju zaista ponašati, da tim samim postupkom nisu zabrinuti samo za sebe, nego da se brinu za spas svoga stada.

---

[69] Ps 34(33), 19

KRIST NE SPASAVA ONE KOJI TO NEĆE

Ako će, možda, koji istražitelj Božje promisli, znatiželjno upitati: "Je li Krist htio, ili nije htio da Apostoli bdiju? Ukoliko nije htio, zbog čega je ipak brižljivo naredio? Budući je bio Bog, zar nije to mogao reći samo jedan put, i u isto vrijeme učiniti da se to ostvari?"

Dobri čovječe, bez sumnje je on to mogao, jer je bio Bog koji *"sve što mu se svidi, to učini"*,[70] *"koji je riječju svojom stvorio svemir"*.[71] Ta zaista, *"jer on reče - i sve postade, naredi i sve se stvori"*.[72] Zar da onaj koji je otvorio oči slijepcu od rođenja, nije znao način kako će otvoriti oči zaspalome? Uistinu ovo je bilo lako učiniti! Nije zato trebalo biti Bog! Zar ima tko a da ne vidi da će ljudi ostati budni i da neće tako brzo zaspati ako bi im netko iglicom uskratio mir pospanim očima.

Za to nema nikakve sumnje da je mogao Krist učiniti da Apostoli nipošto ne zaspu, nego da bdiju, ako je to on posve točno i odlučno htio. Ali svoju je volju uvjetovao svakako time, da ako i oni isto to žele, da to hoće i djelotvorno, na taj način, da uz njegov poticaj izvana, kao i uz pomoći iznutra, sjedinimo sve svoje snage junački s njegovima. On na ovaj način *"hoće da se svi ljudi spase"*,[73] i da nitko ne ode u vječne muke, to se zna tek kada radimo po njegovoj svetoj volji, i svojom opakošću ne čeznemo za onim što joj je protivno. Ako netko tvrdokorno nastavlja živjeti opako, Bog ga neće vući u nebo protiv njegove volje, kao da bi mu bile potrebne naše usluge, i kao da ne bi bez

[70] Ps 115(114),3
[71] Mudr 9,1
[72] Ps 33,9
[73] 1 Tim 2,4

naše pomoći mogao vladati u svojoj slavi. Kada to ne bi bio u stanju, zaista bi mnogo toga odmah kažnjavao što za naše dobro sada podnosi i na dugo odgađa da nas svojom milosrdnom blagošću privede na pokoru. Međutim mi i dalje zlorabimo njegovu veliku blagost dok gomilamo grijehe na grijehe, "*gomilamo na se gnjev za dan gnjeva*",[74] kako veli Apostol.

Pa ipak dobri Bog nas nemarne, i na grešnom uzglavlju pozaspale, kadšto šiba,udara i muči te nama dužnicima naplaćuje dug, da se probudimo na novi život.

NAUČI ME SVOJIM STAZAMA

Ali sa svim tim - ma da se srdi, ipak se Krist dokazuje kao vrlo ljubezan - opet mi mnogi, kao veoma lude osobe drukčije stvar prosuđujemo, i toliko dobročinstvo smatramo za prokletstvo. Naprotiv, ukoliko se osjećamo zdrave pameti, moramo ga mnogo moliti da nas, buntovnike, svaki put kada se udaljimo od njega i protiv naše volje bičevima dotjera na pravi put.

Pa zaista najprije treba moliti, da vidimo put i da moramo s Crkvom moliti Boga: "Od sljepoće srca, oslobodi nas, Gospodine!" I s Prorokom: "*Nauči me da vršim volju tvoju*",[75] i: "*Pokaži mi, Jahve, svoje putove, i nauči me svojim stazama*".[76] Zatim treba žarko čeznuti da radosno trčimo za mirisom tvojih pomasti, Bože, za vrlo ugodnim darom tvoga Duha. Ako klonemo na putu, što nam se tako lako događa, i ako

---

[74] Rim 2,5
[75] Ps 143(142), 10
[76] Ps 25(24),4

mučno krenemo dalje, nemojmo kasniti zamoliti Boga: " *Prihvati desnicu moju,*[77] *i upravi me na svoj put*" .[78]

Pa ako i toliko omlitavimo da nam omrzne hodanje, te odlučimo lijeno i nehajno se zaustaviti, pomolimo se Bogu da nas potakne da nastavimo, iako se nećkamo naprijed.

Konačno, ukoliko se, mada nježno potaknuti, ipak nećkamo naprijed, pa se nasuprot Božjoj volji, a protiv svoga spasenja ponašamo tvrdoglavo, kao da smo posve lišeni razumnog prosuđivanja "*kao konj ili mazga bez razuma*" ;[79] moramo ponizno moliti Boga za to prikladnim Prorokovim riječima: "*Divljinu mi kroti vođicama i uzdom, Bože, kad ti se ne primičem*" .

Posve je istina da, kad nas snađe lijenost, brže od bilo koje vrste kreposti gubimo ljubav prema molitvi; niti nam se dopada moliti za i korisne stvari, koje nerado primamo. Ukoliko smo zdravi, mnogo prije nego što nas obuzme osjećaj bolova u patničkoj duši, moramo nastojati da svoje molitve marljivo uzdižemo k prijestolju Svevišnjega. Ponizno ga molimo, ukoliko budemo kasnije napastovani putenim željama, ili zavedeni požudom bogaćenja, ili oslabljeni lukavim vražjim zasjedama, skrenimo duh na nešto drugo, i zamolimo ga da nas obogati s onim što nam je najpotrebnije. Ali molimo ga koliko god više možemo da nam umnoži sve ono za što je predvidio da nam može biti korisno.

---

77 Ps 73(72), 23; Usp. Iz 42,6 i 45,1
78 Ps 25(24),4
79 Usp. Ps 32(31),9

ISUS ŽARČE MOLI

Dakako, mi običajemo (ako znamo) na ovaj način, kad predosjećamo vrućicu, unaprijed upozoriti one, koji će nas bolesne posluživati, da nam ne bi, kad bismo zamolili, bilo što pružili od onoga što škodi zdravlju, a što bolest običaje naopako tražiti za svoje povećanje.

Stoga, kada nas ovako uspavane našim manama, Božja blagost zove i pokreće, nećemo da ustanemo na novi život pa da budno nastojimo oko sticanja kreposti. Često je to baš razlog da se Bog udalji od nas i prepusti nas našim manama. Tako neke neće više nikada ponovo posjetiti, a druge, to se zna, ostavlja spavati dok čeka samo zgodni čas kako ga vidi njegova čudesna blagost i neistraživi ponor mudrosti.

Krist nam je za ovo htio ostavili značajan primjer. Kad se bio po drugi put svratio k Apostolima, i kad ipak oni ne htjedoše bdjeti već posve se prepustiše spavanju, on ih je ostavio i otišao. Naime: Potom se udalji od njih, pošto ih je ostavio. Kleče na koljena, i još jedanput je molio na isti način. Molio je govoreći: " *Oče! Ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene! Ali neka ne bude moja,nego tvoja volja!*[80]

Evo ponovo isto moli. Ponovo isti uvjet stavlja. Ponovo nam pruža primjer da ne smatramo da nam je zabranjeno žarče Boga moliti, da nas izbavi iz kakve god poteškoće, kolikod bila ona teška, i snašla nas ona zbog Božje stvari. Stvarno se može dogoditi da, zbog Božje stvari, snalaze nas poteškoće u tolikoj mjeri, pa da nas strah od pogibelji, posebno ako se radi o tijelu, tako zagrije za molitvu, posebno ako nas je blagostanje učinilo hladnima za nju. Mnogi od nas jedva se malo zagriju pri opasnosti za dušu.

---

[80] Lk 22,41-42

Uostalom kao što treba, onaj koji se brine za dušu, osim ako nekoga Bog hrabro oduševi za mučeništvo (što treba osjetiti ili neizrecivim načinom ili valja procijeniti prikladnim naslućivanjima), taj se u svemu svom mišljenju treba dovoljno bojati da ne klone i ne padne pod teretom, te da se, zbog pretjeranog pouzdanja u sebe, ne izjednači s primjerom sv. Petra. Mora moliti Boga da ga svojom božanskom dobrotom oslobodi od tolike pogibelji za dušu. Uostalom ovo treba ustrajno napominjati, da nitko ne bi tako kratko molio oslobođenje od napasti, a da ne prepusti čitavu stvar Bogu, spreman poslušno pretrpjeti štogod on bude odredio.

Radi toga nam je Krist pružio spasonosni primjer moljenja na ovaj način. Njemu nije bilo potrebno moliti na ovaj način. Kao što je nebo daleko od zemlje, tako je za njega daleko bila ova potreba. Stvarno, ukoliko je Bog, nije bio manji od Oca. Ukoliko je bio Bog, kao što je imao istu moć, tako je s Ocem imao istu volju. Uistinu je kao čovjek manji od Oca, ali sa njegovom vlašću mu je ipak predana sva vlast i na nebu kao i na zemji. Uistinu ukoliko je bio čovjek volja mu uistinu nije bila jednaka sa Očevom, ali je Očevoj volji bila posve suobličena, da se nije moglo otkriti ni u čemu neslaganje.

Upravo stoga, razumna duša poslušna Očevoj volji, pristaje pretrpjeti onu vrlo gorku smrt, dok su se, da se pokaže kao čovjek, nje bojala tjelesna osjetila. Njegova je molitva očitovala u živo jedno i drugo: “ *Oče! Ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene! Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja*” .[81]

[81] Lk 22,42

A ipak je izvrsno to pokazao više djelima nego riječima. Naime, vrst muka kaže, da se njegov razum nije uklonio od one strahovite kazne, nego da je bio "*poslušan do smrti, i to do smrti na križu*".[82] Koliku mu je muku zadao osjećaj straha pred smrću koja je bila blizu, pokazuju riječi iz Evanđelja, što slijede: "*Tada mu se ukaza anđeo s neba i poče ga hrabriti*".[83] Da li si svjestan koliku je tešku tjeskobu osjećao u duši, kad je anđeo došao s neba da ga tješi?

ANĐELI ČUVARI

A ovo me mjesto potiče da se čudim nezdravom ponašanju onih što tvrde da bilo tko uzalud želi, ili nekoga anđela ili preminulog sveca, uzeti sebi za posrednika; očito radi toga jer možemo pouzdano moliti samoga Boga; i jer nam je on sam puno bliži nego svi Anđeli, i u isto vrijeme svi Sveti zajedno; i više nam može pomoći, a također mnogo jače želi, i bilo što preko toga, nego je u stanju itko od Svetaca na nebu.

Ovim razlozima, što su u stvari neozbiljne trice, zavidnici na slavi Svetaca, i jednako neprijatelji Svetaca, nastoje uništiti našu pobožnost prema njima, i njihovu spasonosnu pomoć prema nama. A zbog čega, na slični način, neće nerazboriti dokazivati kako je tješiteljska uloga onoga Anđela prema Spasitelju bila pose suvišna i uzaludna? Tko je, naime, od svih Anđela onoliko kao on bio moguć? Ili tko mu je bio tako blizu kao Bog, kad je on također Bog? Pa ipak, kao što se zbog nas htio žalostiti i biti u tjeskobi, tako je zbog nas htio

---

[82] Fil 2,8
[83] Lk 22,42

prihvatiti pomoć Anđela tješitelja, ali i da tričave dokaze onim ljudima otupi, te da izjavi da je on uistinu pravi čovjek, kojemu su, kao pobjedniku nad paklenim napasnikom, anđeli bili na usluzi kao Bogu, a kada se ponizno približavao smrti, pristupio je Anđeo da mu bude na usluzi kao tješitelj sada kao čovjeku; i , osim toga, da nas učvrsti u nadi, ako se u pogibelji utječemo Bogu, da nećemo morati ostati bez utjehe, samo ukoliko ne molimo lijeno i rutinski, nego uzdižuć iz dubine srca pobožne vapaje; tako nasljedujemo Krista koji moli na ovom mjestu.

BOL OD KOJE NEMA VEĆE

"Kad se nađe u smrtnoj borbi, još je žarče molio, a znoj mu postade kao guste kaplje krvi što padahu na zemlju".[84].

Većina učitelja tvrdi da je Muka Kristova, pretrpljena za nas, bila bolnija od bilo koje muke, što je do sada svi mučenici podniješe za svjedočanstvo vjere. Neki naprotiv ne misle isto, iz razloga raznovrsnih drugih muka, kao i zbog, kroz razdoblje od više dana, opetovanog zlostavljanja, različitih i ne opetovanih kroz više dana, kao u Kristovu slučaju. Uostalom misle, kada je samo jedna kap predragocjene krvi, radi neizmjernog njegovog Božanstva, bila dovojna, i to previše obilato, za spas svih ljudi, da treba uspoređivati Muku, što mu ju je Bog odredio, ne s onom što ju netko drugi nije nikada onako pretrpio, nego kako se njegovoj nedokučivoj mudrosti činilo da mu toliko odgovara. Kako nitko nije u stanju dovoljno ustanoviti tu mjeru,

---

[84] Lk 22,44

stoga misle da se, bez prethodne presude vjere, može tako vjerovati da je manju muku pretrpio od nekih mučenika.

A ja sam siguran, pa stojim uz opće mišljenje Crkve, koja riječi Jeremije o Jeruzalemu zgodno primjenjuje na Krista: "*Svi vi što putem prolazite, pogledajte i vidite ima li boli kakva je bol kojom sam ja pogođen*" [85] Ovo mjesto me jako potiče vjerovati da se nikakva bol bilo kojega ikada mučenika može usporediti s većom gorčinom boli u Muci Kristovoj.

Doista, ako bi ja i priznao, iako mi zato nisu potrebni prikladni razlozi, da su nekom pojedincu među mučenicima bila primijenjena raznovrsnija i teža mučenja, pa ako baš hoćeš, spomeni - i dugotrajnija - nego Kristu, ja sam ipak uvjeren i držim vjerojatnim da je, pod mukama vrsno veoma manjim, Krist puno veću muku pretrpio, nego što ju je bilo tko od njih osjetio. On je boli podnio, što mogu izgledati puno više mučnije, dok ga promatram kako je, radi tjeskobe zbog predstojeće Muke, bio oboren na zemlju tolikim osjećajem gorčine u duši, koliku nitko od svih smrtnika nije osjećao za vrijeme očekivanja mučenja.

KRVAVI ZNOJ

Je li itko ikada bio u tako teškoj žalosti da mu je iz čitavog tijela kapao krvavi znoj na zemlju? Po mojoj prosudbi bilo je to zbog toga što je Krist već sada, očito mi je, predosjećao, kao nitko prije njega, njezinu gorčinu.

---

[85] Tuž 1,

Ali ni sama žalost u duši nije nipošto bila u stanju s naporom postići da se tijelo tako znoji krvlju, da nije još k tome, posve slobodno, svojim svemogućim Božanstvom, mjesto da olakša toliku muku, nju povećavao i jačao. Ovim je unaprijed bila označena krv što će je budući mučenici proliti na zemlji. A ujedno i oni koji će pri pomisli na muke drhtati, a u isto vrijeme naći utjehu pri ovom i novom i divnom primjeru tako velike žalosti. Da se ne predadu očaju i ne shvate svoj strah kao predznak svoje propasti.

Ukoliko bi netko naprotiv spominjao one mučenike koji su se radi vjere u Krista veselo predali u smrt, i ako bi iznosio mišljenje da su dostojni lovorova trijumfalnog vijenca, jer su veseljem svladali muke, bez ikakvog znaka žalosti i straha, zaista bilo bi shvatljivo da se u ovome i ja zaista priklonim uz njegovo mišljenje. Ali na način da prizna također isti trijumf i onima koji, iako se od svoje volje ne žure, ipak uhvaćeni se ne protive i ne povlače, nego, uprkos straha i žalosti, posve iz ljubavi prema Kristu, podnose sve od čega ih groza hvata.

Ukoliko bilo tko zastupao mišljenje da onim prvima pripada veća slava nego ovima, bilo mu od mene slobodno da ga on sam zastupa. Ja sam zadovoljan što znam da svaki od te dvije vrste mučenika uživa u nebu onakvu slavu, kakvu za zemaljskog života oko nije vidjelo, uho nije čulo, na što ljudsko srce nije ni pomislilo.[86] Pa zaista, ako je tko u nebu u većoj časti, njemu drugi ne zavidi. Doista, radi izmjenične ljubavi, svatko uživa u bilo čijoj slavi.

---

[86] 1 Kor 9,7

KRŠĆANIN NIJE STOIK

Na pitanje kome Bog daje veću slavu u nebu, smatram da vrlo teško možemo odgovoriti, mi koji se ne snalazimo u tminama ove zemaljske umrlosti. Jer ako "*Bog ljubi vesela darivatelja*" ,[87] - što ja poznajem - i ne sumnjam da je on jednako ljubio Tobiju kao i svetog Joba. Iako su obojica hrabro i strpljivo podnosila svoj udes, ipak, koliko je meni poznato, ni jedan od njih nije ga prihvatio pljeskanjem rukama ni oduševljenim klicanjem.

Ja ne niječem da je čin izvrsne kreposti: prihvatiti smrt radi Krista kad stvarno prilike zahtijevaju ili kad Bog to povjerljivo svjetuje. Ali s drugog pak gledišta tvrdim da takvo ponašanje nije posve sigurno, te da su se među ovima izvrsni stupovi, što su dragovoljno trpjeli za Krista, vrlo bojali smrti. Otkrivamo i one što su užasno trpjeli što su više od jednog puta ranije izbjegli smrti, koju su kasnije ipak hrabro prihvatili.

Ja čvrsto vjerujem da je Bog u stanju potpuno ispuniti veseljem dušu mučenika; on to čini nekada, to ja priznajem, sada darom radosti kao nagradu za rad u prošlom životu, a sada opet milosnim darom svoje dobrote. Tim mučenik odgoni svoje ne samo mukotrpne jade, nego drži se i daleko od svega onoga što stoici zovu pretpatnjom, a od čega nisu izuzeti po svom vlastitom priznanju, ni njihovi prijatelji mudraci, i tako ih odlučno odbija da im ne dozvoljava pristup.

Pa doista, kako to često vidimo, događa se da neki u borbi ne osjećaju svoje rane, dok im se duh, što ga je bio zanio posebno snažni osjećaj, ne povrati i ne bude svjestan opasnosti. Ja ne vidim zbog čega bi

---

[87] 2 Kor 9,7

sumnjao da se duh, što tako žarko čezne za slavom koja mu je blizu, nije u stanju uzdići nad sama sebe tako da se ne boji smrti i da ne osjeća muke.

I opet, ako je Bog kome udijelio svu milost, ja bih posve sigurno gledao u tome darovanu sreću kao nagradu za neku prethodnu krepost, i to radije nego kao predmet buduće plaće.

Ja bih, u slučaju da nagrada posve odgovara muci podnesenoj za Krista, vjerovao da je dariva još i Božja darežljivost "*mjerom dobrom, zbijenom, stresenom i preobilnom*" ;[88] Tako doista, "*da patnje sadašnjega vremena nisu dostojne usporedbe sa slavom, koja će se objaviti u onima*" ,[89] koji su tako jako ljubili Boga, da su njemu na slavu, i tolikom tjeskobom u duši i tolikom mukom u tijelu, žrtvovali krv i život.

BOG SVOJIMA UBLAŽAVA OSJEĆAJE

Što to, međutim, po svojoj dobroti, Bog nekima oduzme strah, čini to ne da više potvrdi, odnosno, ne da unaprijed nagradi njihovu smionost, nego što je znao da je njihova slabost takva, da neće biti sposobni podnositi svoj strah. A doista je bilo i takvih koje je strah nadvladao, ali su oni kasnije ipak nadvladali zadane muke. Ja neću zanijekati da je mnogima bilo od velike koristi, što su primjerom veselog prihvaćanja smrti pridonijeli oni drugima u svezi ohrabrenja. Ali ovdje još, kako nam je svima iz iskustva poznato u svezi sa strahom pred smrtnom prijetnjom, tko bi mogao znati, od kolike je koristi bio njihov primjer onima što

[88] Usp. Lk 6,38
[89] Usp. Rlm 8,18

ih ipak gledamo, iako plašljive i uzdrhtale pred smrću, kako, čvrsti poput željeza, junački svladavaju sve prepreke i smetnje, što im ih nameću tjesnaci tjeskobe i straha, pa, razbivši ove čelične prijevornice, pošto nadvladaju smrt, silovito uzlaze na nebo? Zar oni ovoj bijednoj bojažljivoj čeljadi, što im naliči, uveliko ne pružaju poticaj hrabrosti da ne podlegnu za vrijeme progonstva, premda predosjećaju da će to prouzročiti u njima veliku žalost, bojazan, neraspoloženje i užasa zlokobne smrti?

Radi toga predvidna Božja mudrost "*čija se snaga prostire s jednoga kraja svijeta na drugi, i blagotvorno upravlja svemirom*" ,[90] i neprestano promatra na koji su način, i u kojim mjestima, usmjerene misli ljudi, pa prilagođuje primjere ove ili one vrsti kako predviđa da će biti od najveće koristi, u svezi sa vremenima i mjestima. Ublažava svojom providnošću osjećaje svojih mučenika tako da jedan veselo krene u smrt, a jedan joj se oklijevajući i dršćući primiče, ali ipak vrlo hrabro smrt podnese. Stoga se netko mora smatrati muževno jakim junakom ukoliko, uz ostale svladane dušmane, nadvlada svoje veoma jake i silne osjećaje: svoje osobno neraspoloženje, žalost i strah.

---

[90] Mudr 8,1

Uostalom, čitavo ovo razlaganje ide za ovim da se divimo jednoj i drugoj vrsti presvetih Mučenika, da se jednoj i drugoj obraćamo molitvom, da u jednoj i drugoj hvalimo Boga, te da prema mogućnostima svatko po svojoj sposobnosti, i po milosti što je bude primio od Boga, jednu i drugu nasljedujemo.

Ali onaj, koji se osjeća vatrenim, nema potrebe od izvjesnog poticanja na hrabrost, nego možda da bude na oprezu, zbog bojazni da ga preveliko pouzdanje u sama sebe ne bi ubrzo, kao i sv. Petra, oborilo i svladalo. Što se pak tiče onoga koji se osjeća tjeskobno, bojažljivo i prestrašeno, treba mu pružiti, to se razumije, utjehu da ohrabri duh. Ova Kristova tjeskoba je obojici veoma potrebna. Jednome da stišava pretjeranu vatrenost duha, drugome da odveć snuždeni i oboreni duh dobrom nadom uzdiže. Naime, ako netko osjeća da mu je duh pretjerano zagrijan, pri sjećanju ovdje na tako ponizno i tjeskobno ponašanje svoga Vođe, s pravom će se, možda, bojati da ga lukavi neprijatelj, pošto ga je za malo uzdigao na visoko, tim jače malo kasnije ne obori na zemlju. A onaj što se odviše uzrujava, tjeskobnim i plašljivim osjećajima, za sebe se plačno boji da ga ne svlada očaj, neka se zagleda u ovu Kristovu smrtnu Muku, neka ustrajno o njoj razmišlja i govori. Na ovom će se izvoru napojiti spasonosnim gutljajima utjehe. Ovdje će se, naime, susresti sa dobrim Pastirom, koji svoju klonulu ovčicu stavlja na svoja ramena, vrši svoju ulogu, izražava svoje osjećaje, da se time ohrabri, bez pomisli na potrebe očaja, svatko tko kasnije osjeti da ga uznemiruju slični osjećaji.

Stoga uzdižimo njemu što veće hvale (kad ne možemo onako kako zaslužuje), te u našim velikim

tjeskobama sjećajmo se njegove smrtne tjeskobe (s kojom se nikakva velika tjeskoba ne može usporediti) i postojano ga molimo da se, pomišlju na svoju tjeskobu, udostoji utješiti nas u našoj. Kada, pritisnuti nutarnjom tjeskobom, žarko molimo da nas on oslobodi pogibelji, dok nasljedujemo i njegov vrlo spasonosni primjer, zaključimo svoju molitvu njegovim dodatkom: *"Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja"*.[91] Uistinu, ne kako ja hoću, nego kako ti. Ako mi marljivo hoćemo ovako postupati, ja sam posve uvjeren da, kao što je njemu za vrijeme takve molitve pružio utjehu anđeo, zašto da je ne pruži i nama preko našeg anđela, po svojemu Duhu, koji će nas jačati da se priučimo stradanju i naporu čime ćemo postići nebo.

ŠTO SPAVATE?

Da nas u ovo posve sigurno uvjeri, Krist nas je istim redom i putem onamo pretekao. Poslije nego što je dugo ustrpljivo bio u smrtnoj stisci, tako se u duhu ojačao da se podigao, i, ponovno posjetivši Apostole, od svoje volje otišao u susret izdajniku i mučiteljima koji su pošli po nj, da ga stave na muke. Zatim, kad je pretrpio, kako je trebalo, unišao je u svoju slavu, voljan pripraviti ondje mjesto nama koji, zaista, idemo njegovim stopama. Po svojoj smrtnoj borbi neka se udostoji pomagati i nama u našoj tjeskobi da nas naša mlitavost ne upropasti.

" Napokon ustane od molitve, i kad dođe k učenicima, nađe ih pozaspale od žalosti. On im reče: ,Što spavate? Spavajte i počivajte. Dosta je! Ustajte i molite da

[91] Mt 26,39

ne padnete u napast. Evo, došao je čas i Sin čovječji biti će predan u ruke grešnicima. Ustanite! Hajdemo! Evo moj se izdajica približi".[92]

Evo sada je po treći put Krist došao posjetiti apostole koje je svladao san. Njima je bio naredio da budu uza nj, i da bdiju i mole pred nastupajuću opasnost. Dotle je, međutim, izdajica Juda budno nastojao da prokaže Gospodina, tako da u tom njegovom nastojanju nije preostalo baš nimalo mjesta ni da pomišlja na spavanje.

U ovoj razlici izdajice i apostola zar se ne odražava za nas sada, kao u nekoj vrsti zrcala, izvjesna slika, posve jasna kao i žalosna i užasna, od stoljeća što su prohujala odonda do naših dana? Zbog čega biskupi nisu svjesni svoje pospanosti? Oni su nasljednici Apostola. Kamo sreće da bi nam isto onako usporedno odražavali njihove kreposti kao što slobodno prihvaćaju njihovu vlast, a dok nam predstavljaju svoju lijenu pospanost. Naime, mnogi od njih spavaju kad se radi o sijanju kreposti u narodu, i kad treba ustati na obranu vjere, dok neprijatelji Kristovi budno bdiju kako će sijati zloću i čupati vjeru, to jest, koliko je u njihovoj moći, da Krista ponovo uhvate i okrutno razapnu.

---

[92] Mt 26,45; Mk 14,41-42; Lk 22,45

POGIBELJNA ŽALOST

TAKO SU, PO KRISTOVIM RIJEČIMA "SINOVI OVOGA SVIJETA MUDRIJI OD SINOVA SVJETLA U DRŽANJU PREMA SVOJOJ VRSTI"[93]

Uostalom, ova usporedba sa zaspalim Apostolima, iako vrlo pristaje onim biskupima koji spavaju, dok se vjera i moral nalaze u pogibelji, ipak se uvijek i posvuda ne proteže na sve prelate na ovaj način. Jao! Ima među njima mnogo više nego što kažem, onih koji se ne prepuštaju spavanju zbog žalosti, ili neraspoloženja, kao što je to slučaj s Apostolima, nego se uspavljuju, oboreni i svladani svojim sramotnim strastima, bez sumnje opijeni slatkim vinom đavla, svijeta i tijela, valjaju se poput svinja u blatu. Uistinu zaslužuje pohvalu osjećaj žalosti, što su je osjetili Apostoli zbog pogibije u kojoj se nalazio njihov Učitelj, ali je uistinu grijeh, što su se toliko prepustli svladati od žalosti, da su se posve prepustili spavanju. Kako da nije plemenite duše onaj koji tuguje nad svijetom što propada, a i također plače zbog tuđih opačina? To je osjećao onaj koji je kazao: "*Sjedio sam i plakao*" [94] i ponovo "*Bijes me hvata zbog grešnika, koji tvoj Zakon napuštajui*".[95] Ja bih ovu vrst žalosti pokazao u onom dijelu gdje govori:

Ali bih je ipak tako pokazao, ma koliko god bio ovaj njezin iskaz krepostan, pod uvjetom da bude pod uzdom razuma. Jer u protivnom slučaju bol može zaglušiti duh da, nadvladavši snagu pameti, razum popusti uzde, poput strašljivog kapetana broda, što pred tutnjem oluje napušta kormilo, i zgurivši se žalostan u

---

[93] Lk 16,8
[94] Tuž 3,28
[95] Ps 119(118), 53

nekakav zaklon, prepušta lađu valovima. Tako biskup, nadvladan snom svoje turobnosti, ne vrši ono što zahtijeva njegov položaj da čini na spas svoga stada. Ja ću biti sigurno u stanju iznijeti i usporediti ovu žalost s onom žalosti što vodi, kako kaže u pakao. Gle! Ja bih je još dalje postavio, jer ova žalost u bogoštovlju ima izvjesni prizvuk duše koja nema pouzdanja u Boga.

KOGA SE TREBA BOJATI?

Ovoj vrsti vrlo blizu pripada i još ona gora što je čine oni koji se ne žaloste zbog tuđih pogibelji, nego što će ih snaći zlo zbog straha, a to je strah u sebi toliko nečasniji, koliko ga se više mora prezirati negoli pred njim strepiti, kad se bez sumnje, ne radi o glavi, nego o novcu.

Stoga Krist zapovijeda da se i vlastito tijelo žrtvuje kad bude trebalo dokazati pripadnost Njemu, koji govori: "*Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a poslije toga ne mogu više ništa učiniti! Pokazat ću vam koga treba da se bojite, pa ga se bojte. Bojte se onoga koji, pošto oduzme život, ima vlast baciti u pakao! Da, velim vam, njega se bojte!*" [96]

On ovo preporuča općenito svima, koji su utamničeni pa nisu nikako u stanju odanle izići. Ali, što je crkvenim dostojanstvenicima na veću čast, on im nameće posebni teret.

Ne dopušta im, to se zna, da se brinu samo za svoju dušu. Niti da se tako dugo skrivaju i šute, dok ih zatezanje prisiljava jasno očitovati svoj stav ili ga lažno

---

[96] Usp. Mt 10,28; Lk 12,4-5

tajiti. On je htio da se oni javno pokažu, kad opaze da im je povjereno stado u pogibelji. I da se od svoje volje osobno izlože pogibelji da pomognu stadu.

Isusove su riječi: "*Pastir dobri daje život svoj za ovce*".[97] Ako dobri pastir polaže život svoj za ovce, posve je sigurno da ne postupa kao dobar pastir onaj koji štedi svoj život. Stoga, kao što onaj koji polaže svoj život za Krista, sačuva ga za život vječni (tako ga i onaj polaže za Krista ako ga, po njegovoj zapovijedi, polaže za stado). Tako i netko nijekanjem Krista i čuvanjem života zaista hiti naprijed da ga izgubi (poput nijekanja kada netko ne priznaje istinu, dok šuti na štetu stada). A koliko više, ako pritisnut strahom, također i govorom niječe ili se javno odriče? Takvi s Petrom ne spavaju nego budni s Petrom niječu. Ali kad ih Krist milosrdno pogleda, većina će od njih jednom trebati ono zanijekanje suzama oprati, ako pokajanjem u srcu i obraćenjem odgovore na prijateljski Kristov poziv na pokoru, imajući na pameti njegove riječi, i razmatrajući njegovu muku, i izlazeći vani iz okova zala što su ih bili zatvorili grijesima.

PETAR I JUDA

Uostalom, uoliko netko tako otvrdne u zloći pa ne samo u strahu zataji istinu, nego sa Arijem i njemu sličnima propovijeda krivovjerje, potaknut na to prljavom zaradom ili slavoljubljem, taj s Petrom ne spava, niti s Petrom niječe, nego s opakim Judom bdije, i s Judom ustopice ide za Kristom. Žalosni i užasni svršetak Judin za sve nas je pouka kako je nad sve

[97] Iv 10,11

ostalo vrlo opasno biti prodan, jer dobrostivost milosrdnog Boga nije nipošto ograničena, ne smije se gubiti nadu u oproštenje ovakvim grešnicima. Bog je i Judi također pružio mnogo prilika da se obrati. Nije ga protjerao iz svog društva. Nije mu oduzeo dostojanstvo apostola. Premda je bio lupež, nije mu ga uskratio. Na zadnjoj Večeri uza svoje predrage učenike pridružio je izdajicu. Udostojao se sniziti do nogu izdajice, i svojim čistim i presvetim rukama oprati njegove nečiste noge, slične veoma nečistoj njegovoj duši. Uz ovo, neusporedivom dobrohotnošću, pružio mu je pod prilikom kruha da blaguje stvarno njegovo tijelo, što ga je izdajnik već bio prodao, te mu je pod prilikom vina dao piti onu krv, što je izdajnik, već dok pije, promišlja zločinom ispljuvati. Kada je napokon stigao s pratnjom da ga uhapsi, i dok mu je pružao poljubac, rekao bih poljubac - dogovoreni znak gnusne izdaje, primio ga je krotko i mirno. Tko nije sposoban vjerovati da bi od svega spomenutoga moglo štogod odvratiti na pravilno ponašanje izdajnikov duh, ma da je bio naklonjen zločinu?

Dapače, i ono početno kajanje kada je priznao da je sagriješio, i vratio srebrnjake, i bacio ih kada ih nisu primili. Tim činom javno se priznao izdajnikom rekavši: " *Izdadoh nevinu krv*" .[98] Sklon sam vjerovati da mu je do tada zaista Krist Spasitelj to prišaptavao da njega koji ga je onda lukavom nevjerom izdajnički predao u smrt spasi od propasti, ako bi bilo moguće, to jest da izdajnik nije izdaji bio nadodao i očaj.

[98] Mt 27,4

JUDA NIJE ISKLJUČEN OD OPROŠTENJA

Budući da je Bog očitovao na mnogo načina svoje izvanredno milosrđe, uključivši u nj i Judu; premda je od apostola postao izdajica, često ga je pozivao na oproštenje, ali zbog samoga očajanja dopustio je njegovu propast; sigurno je da nitko u ovom životu ne mora očajavati, ma da je netko bio nasljedovatelj Jude. I nasuprot, kako nas Apostol sveto potiče: "*Molite jedan za drugoga da ozdravite*",[99] kad opazimo da se netko užurbano udaljio sa pravog puta, nadajmo se da će se ipak jednom povratiti sa stranputice. A međutim ponizno i ustrajno Boga molimo da mu pruži prigodu za popravak, ali da također i on sam, jednako, s pomoću Božjom, željno prihvati tu prigodu, i prihvaćenu čuva, te da je zlobno ne napušta i zbog lijenosti jadno ne dozvoli da mu izmakne.

Kada je Krist po treći put našao Apostole gdje spavaju, rekao im je: "*Zašto spavate?*".[100] Kao da im je time htio reći da sada nije vrijeme za spavanje, nego da je sada nužno potrebito bdjeti i moliti, kao što ih je nedavno dvaput na to upozorio. Kad ih je po drugi put našao gdje spavaju, nisu znali što bi mu odgovorili. Sada pak po treći put uhvaćeni u istoj nemarnosti, kakvo su zgodno opravdanje mogli izmisliti? Da li su se bili mogli ispričati s onim što spominje Evanđelist, to se zna, ako bi bili rekli da su spavali zbog žalosti. A sveti Luka doduše to spominje, ali uistinu naime stvarno ne hvali. On ipak pripušta da je njihova žalost bila (kao što je sigurno) vrijedna pohvale. Ali ipak spavanje što je odanle uslijedilo nije bez prigovora. Pa zaista, žalost takve vrste da bude vrijedna velike nagrade, ipak

[99] Jak 5,16
[100] Lk 22,46

gdjegod krene u veliko zlo. Osobito ako nas toliko muči, da je mi nismo u stanju ukloniti, dok ne pohitimo Bogu uzdasima i molitvama da isprosimo olakšanje; i, ako se mi pod nekim vidom snuždenog i očajnog duha uklanjamo osjećaju svoje žalosti, hlepimo za utjehom u spavanju, pa ipak ne polučujemo smirenje snom što nas je svladao.

GREŠNA POSPANOST

Zbog sna smo izgubili smirenje, što smo ga bili mogli od Boga isprositi sabranom molitvom, a uz to nas pritišće u istom snu također i mučnina tjeskobne duše, pa se, dok su nam oči zatvorene, na isti način usporedno prepuštamo napastima i zasjedama što ih je pripremio sotona.

Krist, kao da hoće prekinuti svako opravdanje za pospanost, kaže: "*Zašto spavate! Spavajte i počivajte. Dosta je! Ustanite i molite da ne upadnete u napast. Došao je čas! Evo, Sin Čovječji predaje se u ruke grešnika! Ustanite! Hajdemo! Evo, izdajnik je moj sasvim blizu. I dok je on još govorio dođe Juda, itd*" .[101]

Čim je po treći put Isus probudio zaspale Apostole, odmah ih je ozbiljnom i znamenitom ironijom potresao silnije od one nekakve, doduše, prilično tašte i pune šale, kojom se obično zabavljaju brbljave i besposlene osobe. "*Spavajte*" - reče - "*i počivajte! Dosta je! Ustanite i molite da ne upadnete u napast. Evo, došao je čas, i Sin Čovječji predaje se u ruke grešnika. Ustanite! Hajdemo! Evo, izdajnik je moj sasvim blizu. I dok je on još govorio, dođe Juda itd*" .[102]

---

[101] Usp. Mt 26,45-46; Mk 14,41-42; Lk 22,46
[102] Usp. gornji broj 101

Evo, ovako im dopušta spavanje, da zaista dokaže da im ga uskraćuje. Naime, jedva što bijaše izustio: " *Spavajte!*", odmah je rekao "*Dosta je*", u smislu da sada nije potrebno da dulje spavate. Sada je toga dosta, jer ste morali kroz mnogo više vremena bdjeti, a vi ste, iako sam zabranio, do ovoga časa spavali. A sada nema više vremena ne samo za spavanje, nego ni za sjedenje. A sada trebate smjesta ustati i moliti da ne upadnete u napast po kojoj vam se može dogoditi da me uz veliku sablazan ostavite. Inače u protivnom slučaju, što se tiče spavanja, spavajte sada i počivajte, ja vam dopuštam, to se zna, ako možete. Posve je sigurno da nećete moći.

KRISTOVA IRONIJA

Naime, šuljaju se blizu i nisu toliko daleko koji će vas, dok zijevate, trgnuti iz toga sna. "*Evo se približi čas u koji se Sin Čovječji izručuje u ruke grešnikâ*"..."*Evo se približi moj izdajnik*".[103] I dok ih jedva malo htjede opominjati, upravo dok je on još govorio, evo Jude Iškariota, i. t. d.

Vrlo mi je dobro poznato da neki od učenih i svetih ljudi ne prihvaćaju ovo tumačenje, ali ujedno priznaju da se ono ipak sviđalo drugim i učenima i svetima. Ipak se vrlo dive onoj vrsti ironije, što je upotrebljavaju neki drugi, posve pobožni i oni koji nisu dovoljno vješti u načinima govora, kojima se služi sv. Pismo, kad ih preuzima iz pučkog govora. Naime, osim toga vrlo bi često na drugom mjestu otkrili da na ovom mjestu nije moglo vrijeđati. Ima li što zgodnije i dosjetljivije od one ironije kojom je blaženi Apostol

[103] Usp. Mt 26,45; Mk 14,41-42

Pavao divno ukorio Korinćane, moleći oproštenje, to se zna, što nikoga od njih nije teretio troškom ili potraživanjem plaće? *"Pa što je to u čemu sam vas zapostavio ostalim crkvama, osim što vam ja osobno nisam bio na teret. Oprostite mi tu nepravdu!"* [104]

Ima li što jače ili ujedljivije od ironije kojom se Božji Prorok narugao Baalovim prorocima koji su zazivali njegov gluhi kip. "Glasnije vičite" - reče. *"Jer bog vaš spava, ili je možda na putu"* .[105] Dozvolio sam sebi ovo usput napomenuti zbog onih, koji zbog nekakve pobožne naivnosti ne trpe u sv. Pismu, ili uistinu ne svraćaju pozornost, na one na sve strane uobičajene načine govora. Dok odstupaju od slike govora, isto tako se veoma udaljuju od autentičnog biblijskog smisla.

MIŠLJENJE SV. AUGUSTINA

Uostalom, na ovom mjestu sv. Augustin kaže da mu se dopada tumačenje što sam ga iznio, ali da nije potrebno. Dovoljan je jednostavni govor bez slike. On sam ovo isto mjesto tumači kako naučava u djelu, što ga je napisao o međusobnom slaganju Evanđelista. "Izgleda" - kaže - da je ovaj govor po Mateju samom sebi protivan. Kako je, naime, rekao: "*Spavajte i počivajte*, dok upliće: *Ustanite! Hajdemo!?* Neki, potaknuti, kao da se radi o neslaganju, pokušavaju tako tumačiti da je, "*Spavajte i počivajte*" izrečeno u smislu prijekora, a ne s naglaskom dopuštenja. Ovo bi bilo opravdano, da je to bilo potrebno. Marko opisuje

104 2 Kor 12,13
105 1 Kr 18,27

događaj ovako: pošto bijaše kazao: "*Spavajte i počivajte?!*, dodao je: "*Dosta je*" i nadopunio: "*Došao je čas! Evo Sin Čovječji predaje se*"... Stoga se posve razumije da je, pošto im je bilo rečeno: "*Spavajte i počivajte*", Gospodin malo šutio da se ostvari ono što im bijaše dozvolio, te da je onda dodao: "Došao je čas!..." Radi toga se, kod sv. Marka, nalazi stavljeno: " *Dosta je*", što znači: "*Već ste se odmorili*" .

Uistinu je ovo tumačenje svetog Augustina oštroumno, kao i sve drugo. Međutim, smatram da onima, koji slijede drukčije mišljenje, nije bilo očito uvjerljivo, da im je Krist, pošto ih je već dva puta bio ukorio što su spavali neposredno pred njegovo uhićenje i odmah s prijekorom bio rekao: "*Što spavate?*", sada dozvolio spavanje, i to osobito sada, kada zbog opasnosti pred vratima, koja, kako vele, navaljuje, moraju se odreći spavanja. Dva su sada iznesena mišljenja, svakome je slobodno prihvatiti koje mu je draže. Što se mene tiče, ja sam odredio iznijeti oba mišljenja, a nipošto iznijeti svoje mišljenje u svojstvu suca kome je povjereno da presudi spor, - jer ja sam ništa.

OTRGNUTI SE OD SNA

"Ustanite i molite da ne padnete u napast!"[106] Prije im je zapovjedio bdjeti i moliti. Sada, čim su dva put zatečeni činjenicom da ih san svladava mlohavošću sjedenja, on im preporuča snažan lijek protiv one trome bolesti pospanosti: - ustati. Dao Bog da bi ovaj lijek, preporučen nam od samog Spasitelja, kadšto u gluho

[106] Lk 22,46

doba noći, mogli okušati. Tada bi se, zaista, mogli uvjeriti ne samo da je početak polovice svega", kako veli Horacije, nego također da onaj tko nešto počima ima odmah sve.

U času kad se odlučimo sukobiti sa snom, prvi okršaj je veoma žestok. Radi toga se ne smije pomalo upuštati u borbu da se nadvlada san, nego treba odjednom rastrgati one zavodljive ruke kojima nas grli i obavija, i mi se tako odmah s početka moramo od njega otrgnuti. Tada će sigurno, ako budemo odlučno otjerali san što nas obara u lijenost, očitu sliku smrti, brzo nastupti životna vatenost. Ako se prihvatimo razmatranja i molitve, tada će se, u tišini mračne noći, naš sabrani duh uvjeriti da je mnogo više sposoban osjetiti Božju utjehu nego kad ga, u buci po danu, toliki rastrgani poslovi rastresaju, i oči mu i uši okreću na raznovrsne ispraznosti.

Kad nam, veoma često nekakva prilično tašta pomisao (a odnosi se na svjetovno) tako prekida spavanje da nas dugo uzdrži budnima, i jedva nas gdjegod pusti iznova zaspati; i dok ne uspijevamo moliti, u tolikoj pogibelji da se upropastimo između postavljenih zasjeda kužnog neprijatelja, pa želimo spavati uz pomoć sredstva za spavanje; osobito tada nam, Kriste, priskoči u pomoć, da nam duša dobije obilnu snagu za borbu.

Uz to se moramo ustrajno sjećati da Krist nije samo naredio ustati, nego da je one što su ustali obavezao i moliti. Nema koristi od ustajanja, ukoliko ne ustanemo činiti dobro. Inače, u protivnom slučaju, ne bi mnogo manje griješio onaj koji bi gubio vrijeme lijeno drijemajući, od nekoga koji bi hotimice gubio vrijeme bdijući u sramoti potekloj iz ružnih djela.

NAČIN KAKO TREBA MOLITI

A on ne naređuje samo moliti nego također s potrebom molitve poučava što su morali moliti. " *Molite!*", govori "*da ne padnete u napast!*".[107] Ponovo im je po drugi put naglasio ovo jedno: molitvu kao jedinu zaštitu protiv napasti. Ukoliko joj netko uskraćuje ulaz u tvrđavu duše, i napušta je predajući se spavanju, dozvoljava zbog svog nemara da u nju provale vražji pomoćnici, to se razumije, zle napasti, što je opsjedaju.

Tri puta ih je potaknuo da mole. A tri puta je i sam molio, da ne izgleda da ih samo riječju poučava, nego ujedno i primjerom. Doista, tako reći, naglašavajući da moramo moliti presveto Trojstvo. To se zna: Oca nerođenog, Sina, od njega rođenoga, i istobitna s njime, te Duha, koji proizlazi iz obojice i kojima je jednak. Od ove Trojice treba jednako moliti troje: bez sumnje za prošlost oproštenja, pomoć za sadašnje vladanje, a zaštitu za budućnost: Uistinu, ovo moramo moliti neprestano i žarko, nipošto lijeno i pospano. Svakom će očitovati njegova savjest koliko smo, većina od nas, sada privatno daleko od ovoga načina moljenja. Molim se Bogu da se javno pomalo ne očituje sve manji i manji svagdašnji plod što raste iz molitve.

Ipak je istina da sam se ja, već malo prije, što sam žešće mogao, oborio na onu vrst molitve, gdje duh nije sabran, nego rastreseno oblijeće na razne stvari. Da ne bih izgledao kao okrutni kirurg, dok se previše surovo dotiče općega čira, pa mnogim smrtnicima nježnijega duha ne donosi lijek, nego bol, te ništi nadu u ozdravljenje, dopada mi se preporučiti Gersonov lijek,

[107] Lk 22,46

da to ublaži. On se služi za liječenje duševnih strastvenih tjeskoba, smanjujućim nekim sredstvima, što donekle sliče onim lijekovima za smirenje tjelesnih bolova, što ih liječnici *nazivaju analgeticima.*

GERSONOVA PRISPODOBA

Ivan Gerson,[108] dakle, čovjek izvrsne naobrazbe i veoma blagi smiritelj ojađene savjesti, kako smatram, susreo se s nekima koje je vrlo mučila rastresenost duha tako da su po više puta, poput nekakvog brbljanja, mučno opetovali riječi svojih molitava. To im ne samo ništa nije koristilo, nego bi kadšto također sami sobom bili nezadovoljniji pri trećem ponavljanju od onog pri početku. Došlo je do toga da su, zbog stečene odvratnosti prema molitvi, ostali lišeni svake utjehe u njoj. Nekima koji su također namjeravali napustiti običaj moljenja, bilo kao nekoristan, bilo kao grešan zbog straha za one što tako mole, ovaj velim, pobožni čovjek, u nakani da im ublaži mučnu nepriliku, za molitvu je naglasio ovo troje: 1. *živahni zamah*, 2. *krepost* i 3. *postojanost*. Osim toga, da to jasnije protumači, stvar izlaže preko primjera hodočasnika koji iz Francuske hodočasti u svetište sv. Jakova.[109]

Naime, hodočasnik u isto vrijeme dok putuje razmišlja o Svecu i o svom pothvatu. Stoga on kroz sve ovo vrijeme dvostrukim živahnim zamahom nastavlja

---

[108] *Gerson* Jean (Charlier) (1362. - 1428), rođen u Gersonu, svećenik, teolog, kancelar pariškog svučilišta. Bio je duša koncila u Konstanzi i najpoznatiji teolog svog vremena. Pisac mnogih djela. Njemu se pripisuje glasovita knjiga "Nasljeduj Krista".

[109] *Compostelle*, grad u Španjolskoj, nadaleko poznato svetište Sv. Jakova St. apostola.

svoje hodočašće: bez sumnje (da se poslužim vlastitim Gersonovim riječima) "prirodnom živahnošću" i "moralnom živahnošću"; prirodnom, jer u zamahu, to jest po samoj naravi stvari, on hiti prema ovom mjestu; moralnom, jer on razmišlja o onome što se tiče njegova hodočašća. On naziva kreposnim onaj moralni oblik kojim se zamah, onaj čin polaska na put, inače po sebi beznačajan, usavršava radi pobožnog razloga odlaska. Uistinu se, kadšto, netko tokom svoga putovanja prepusti drugačijim mislima, pa ne misli nikako ni na Sveca ni na svetište, ili vjerojatno razmišlja o svetijim sadržajima što se odnose na samoga Boga. Sada hodočasnik nastavlja svoje putovanje prirodnom živahnošću, ali moralnom - ne na isti način. Jer kakvim zamahom giba noge, podnipošto tako živahno ne misli na razlog koji ga je potaknuo na hodočašće, kao vjerojatno ni na sami put. Ali ako on i ne produžuje svoje putovanje moralnom živahnošću, nastavlja ga moralnom krepošću. Sva ova prirodna živahnost (hodanja) pješačenja ostaje prožeta moralnom krepošću po početnoj pobožnoj odluci, što je prešutno prati i daje joj svoj "oblik" pa je potpuno ovo gibanje ovisno o ovoj prvoj nakani. Posve slično, kad se povuče ruka, bačeni kamen iz njezinog prvog zamaha poleti.

TKO USTRAJE U MOLITVI ŽIVI DOBRO

Ali je uistinu dosta često prisutna moralna živahnost, dok nema one prirodne, bez sumnje, dok dotični hodočasnik misli na putovanje možda dok sjedi a ne hoda. Konačno oba čina često zataje, jer zaspemo. Tako je i sa hodočasnikom koji ne hoda ni prirodnom živahnošću, a moralnom živahnošću ne misli ni najmanje na hodočašće. Međutim, ipak ćudoredna krepost ostaje i ustraje u volji, ukoliko nije bila potisnuta nekom nakanom. Nikada se stoga stvarno ne prekida ovo hodočašće, dapače zašto da barem voljom ne ustraje i ne postane zaslužno, osim kada mu se suprotstavlja protivna volja bilo potpunim prekidom, bilo odgodom hodočašća u drugo vrijeme. Ovom prispodom o hodočašću, Gerson slično zaključuje o molitvi. Jednom kad smo počeli moliti, i kad smo započetu molitvu pozorno nastavili, ona se kasnije ne može prekinuti snagom prvotne odluke, ona ostaje i neprekidno traje, to se zna, i prirodnom i moralnom živahnošću, toliko dugo dok je ne prekinemo protivnom nakanom ili posve obezvrijedimo teškim grijehom.

Po njegovom mišljenju, treba posve jasno i jednostavno, a nipošto slikovito, shvatiti Kristove riječi: " *Uvijek treba moliti i nikada ne klonuti*" .[110] Isto tako su ih jednostavno i doslovno prihvaćali dobri ljudi. Ovo svoje mišljenje temelji na poznatoj izreci naučitelja.[111] "Tko živi dobro, neprestano moli", kao i na drugim izrazima. Onaj koji po zapovijedi Apostola "*sve čini na*

[110] Lk 18,1

[111] "Uvijek moli, tko uvijek dobro radi" (Sv. Augustin). "Ne prestaje moliti, tko ne prestaje dobro raditi" (Sv. Toma Akv.). "Ne prestaje moliti, tko ne prestaje starati se za dobro" (Sv. Katarina Sijenska).

slavu Božju" ,[112] kad je počeo sabrano moliti, nikad molitvu više ne prekida, tako da ostaje njezin zaslužni plod, iako ne živahni zamah, ali ipak moralna postojanost.

POTREBNO JE ŽARKO MOLITI

Ovo je pouka što je pruža veoma učeni i vrlo pobožni Ivan Gerson u onom djelu napisanom o molitvi i njezinoj vrijednosti. Međutim, on tako poučava da to bude utjeha onima koji se odviše žaloste, što se za vrijeme molitve njihov duh nenadano rastresa mimo njihove volje, iako se ozbiljno trude da budu pažljivi. Nije mi nakana da se pojedinci krivo obmanjuju, da su sigurni, dok leže na leđima, pa se ne brinu razmišljati što mole. Zaista, dok ovu tako važnu dužnost nemarno obavljamo, doduše nižemo molitve, ali ne molimo te (kako rekoh prije) ne zaslužujemo da nas Bog usliša, nego ga srdimo i od njega se udaljujemo.

Uostalom, tko da se ne čudi Božjoj srdžbi, kad vidi da ga bijedno stvorenje nehajno zaziva? Kako nehajno Bogu pristupa i njega zaziva, tko Bogu govori: " *Počuj mi, Bože, molitvu"* ,[113] dok istovremeno svoj duh svraća na druge misli, isprazne i tričave - i kamo sreće, da u prigodi ne budu nasuprot i bezbožne?! On isti ne čuje svoj vlastiti glas, nego nesavjestan i nepoučljiv mrmolji određene molitve, tokom vremena izlizane i po riječima Vergila Marona *"on ispušta zvuk bez osjećaja"* .[114] A tako i mi, vrlo često, poslije dovršene

[112] 1 Kor 10,31

[113] Ps 55(54), 2 i sl.

[114] Publius Vergilius Maro, glasoviti rimski pjesnik, roden 70. god. pr. Kr. u selu Andesu kraj Mantue. Umro 19. god. pr Kr. *Ep Eneida*, 10,640.

molitve odlazimo, dok odmah osjećamo potrebu za molitvom kojom ćemo prositi oproštenje zbog prethodne rastresene.

Stoga, kad je Krist rekao Apostolima: "*Ustanite i molite da ne padnete u napast!*",[115] odmah ih je upozorio kolikoj se izlažu opasnosti, i da pokaže da tu nema koristi od pospane i mlake molitve. Krist je kazao: "*Evo se približi čas u koji se Sin Čovječji izručuje u ruke grešnika*".[116] To je ono isto što im je bio kazao: Rekao sam vam unaprijed, da je potrebno da me jedan od vas izda.

Te su vas riječi veoma prestrašile. Prorekao sam: "*Sotona je dobio dopuštenje da vas može rešetati kao pšenicu*".[117] Ovo ste pospano čuli, pa niste ništa odgovorili, kao da će on htjeti veoma bojažljivo napastovati. A ja sam, da biste bili upoznati da njegovo napastovanje nije ništa što valja omalovažiti, već unaprijed rekao da ćete se vi "*zbog mene pokolebati*".[118] Svi ste nijekali da će se to dogoditi. A onome koji je najviše nijekao, ja sam prorekao da će me "*prije nego pijetao zapjeva, triput zatajiti.*"[119] On mi je odvratio, uvjeren da se to neće dogoditi: "*Ma kad bi morao s tobom i umrijeti, sigurno te ne bih zatajio*".[120] Tako ste govorili i svi. Pa da ne biste napast smatrali neznatnom, ja sam vam opetovano zapovjedio da bdijete i molite da ne padnete u napast. A vi, vi ste uvijek, usprkos svega, toliko bili podcijenili žestinu napasti, da se niste bili pobrinuli ni moliti ni bdjeti protiv nje.

[115] Lk 22,46
[116] Mt 26,45
[117] Lk 22,31
[118] Mt 26,31
[119] Mt 26,34
[120] Mt 26,35

DOK MOLIMO TREBAMO I BDJETI

Možda ste se ohrabrili da prezrete đavolsku moć napastovanje zbog toga što ste od mene po dva i dva bili poslani naviještati vjeru, pa ste mi pri povratku izjavili *"da vam se i duhovi pokoravaju"*.[121] A ja koji dublje od vas poznajem narav vašu i onu duhova, tà ja sam obe sazdao, odmah sam vas upozorio *"da se ne radujete"*,[122] takvom taštom slavom, jer vi niste vlastitim snagama postigli to da vam se duhovi pokoravaju. Ja sam to sâm bio ostvario, a ne vi svojom snagom, i baš na korist onih koji su trebali povjerovati. Ali vi ste se radije trebali više veseliti *"što su vaša imena zapisana na nebesima"*.[123] Evo, doista, što se odnosi na vas i to snažno: ovu radost, jednom postignutu usprkos svih navala đavolskih četa, niste u stanju nikada izgubiti. Međutim, moć što ste je onda bili nad njima izvršili, toliko vam je podigla uvjerenje da ste stekli uvjerenje da đavolske napasti treba prezirati kao posve nevažne stvari. I sada ste ovdje stoga ipak kao izdaleka gledali na pogibelj, iako sam vas prethodno upozorio da će se već ove iste noći ostvariti. Sad vas zaista upozoravam da nije samo noć, nego i čas prisutne pogibelji. *"Evo se približi čas u koji se Sin Čovječji izručuje u ruke grešnika"*.[124] Nema sada mjesta za nastavak sjedenja i spavanja, potrebno je bdjeti, jedva se može samo malo moliti. Sad vam zaista nešto govorim za koji trenutak, nipošto kao za buduće vrijeme: *"Ustanite! Hajdemo! Evo se približi moj izdajnik!"*.[125]

---

[121] Lk 10,13
[122] Lk 10,20
[123] Lk 10,20
[124] Mt 26,45
[125] Mt 26,46

Ako nećete bdjeti da biste mogli moliti, barem ustanite i hitro se uputite da se ne izložite pogibelji da vas uhvate. Jer: "*Evo izdajnik je moj sasvim blizu*".[126] Uostalom, možda je on rekao: "Ustanite! Hajdemo!" više radi toga ne da prestrašeno pobjegnu, nego da srčano krenu u susret. Tako je on isti postupio kada se, uistinu, nije vratio natrag drugim pravcem, nego se, jer što govori on tako i čini, uputio onamo da se preda onima koji su mu dolazili u susret krvničkim raspoloženjem.

" *Dok je Isus još govorio, dođe Juda Iškariot, jedan od Dvanaestorice, s brojnom svjetinom, naoružanom mačevima i toljagama, koju su poslali glavari svećenički i starješine narodne*".[127] Ništa ne može biti korisnije za spasenje, i za sijanje svakovrsnih kreposti u dušu kršćanina, kao kad netko posebnim žarom razmišlja tok Kristove muke. Međutim, ništa pak se ne bi protivilo za spasenje, premještanjem ovog prošlog izvještaja o zaspalim učenicima, kad je Sin čovječji bio predan, u neku otajstvenu sliku budućeg vremena. Zaista, Krist je stvarno postao Sin Čovječji da otkupi čovjeka: iako bez sumnje začet bez muževljeg sjemena, međutim je uistinu bio od potomstva prvih ljudi, i tim stvarno sin Adamov, da njegovo potomstvo, upropašteno roditeljskim grijehom, i na razne načine odbačeno, svojom mukom uspostavi u mnogo bolju sreću od one prvašnje.

Zbog ovoga se, ma da je bio Bog, ipak ustrajno, jer je bio također pravi čovjek, nazivao Sinom Čovječjim, i tako nas stalno poticao napominjanjem ove svoje naravi koja je jedino mogla umrijeti, od kolike će nam blagodati biti njegova smrt. Jer iako je umirao kao Bog, ipak nije bilo podložno smrti njegovo Božanstvo

[126] Mt 14,42
[127] Mt 26,47

dok je umirao on koji bijaše Bog. Umrlo je, naime, njegovo čovještvo, jest samo tijelo, ukoliko promatramo poteškoće naravi više od načina govora. Govori se, naime, da umire čovjek, dok stvarno duša ostavlja mrtvo tijelo, te odlazi kao neumrla, sama. Uostalom on se nije zadovoljio time što se predstavio u našoj naravi, nego je htio da uzme našu narav zbog našega spasenja. Konačno, htio nas je sve pridružiti sebi u jedno tijelo, poslije nego nas je preporodio spasonosnim sakramentima i vjerom, i u isto vrijeme se udostojao nazvati nas svojim imenima. Zaista se u Bibliji svi vjernici nazivaju "bogovima"[128] i "kristima".[129]

NIŠTA MI NIJE TUĐE ŠTO JE KRŠĆANSKO

Smatram da ćemo ispravno postupati, ako nas je toliko strah nedalekog vremena, kad će se Sin Čovječji, Krist, predati u ruke grešnika, koliko god puta ustanovimo da je vrlo blizu opasnost da se izruči u ruke bezbožnih ljudi Kristovo otajstveno tijelo, Kristova Crkva, to jest vjernički kršćanski svijet. To je, jao, više nego stoljetna činjenica, pa nitko među nama nije iznimka da nije svjestan, sad ovdje, sad ondje, te opasnosti. Dok bijesni Turci čas ovdje, čas ondje, pustoše dijelove kršćanskog područja, dotle ih, radi unutrašnje svađe, raznovrsne heretičke sljedbe razdiru.

Dakle, dok vidimo posvuda, ili čujemo da se to, makar daleko, počima događati, razmislimo da nemamo vremena ni za sjedenje ni za spavanje, nego da moramo odmah ustati i koliko možemo, pa i drukčije, barem

[128] Ps 82(81,6; Iv 10,34-35
[129] 1 Ljet 16,22; Ps 105,15

svojim molitvama, priskočiti u pomoć drugima u pogibelji. A ne smije se mlitavo uzeti na znanje pogibelj iz razloga što je dalje od nas. Budući da se općenito slažu svi sa izrekom pjesnika komičara:[130] "Čovjek sam, pa ništa ljudsko ne smatram sebi tuđim!", - koliko bi ukor zaslužili kršćani koji tvrdo spavaju (hrču) dok je kršćanstvo u opasnosti? U nakani da nas pouči, Krist je ne samo one koje je postavio bliže uza se, nego i one koje je odredio da stoje dalje, na slični način opomenuo da bdiju i da mole. Radi toga, ukoliko nas, možda, tuđa zla što su daleko, nimalo nisu kadra ganuti, neka nas barem gane jednaka nam zajednička pogibelj. Zaista, trebamo se strašiti da se pogibelj, što je njih snašla, ne uputi k nama. Na mnogim smo se događajima uvjerili, zaista, kolika je žestina požara koji se brzo širi, i koliko je strahovito užasna zaraza leteće kuge. Budući da je, stoga, svaka ljudska pomoć uzaludna, bez pomoći Boga koji tjera zlo, mi ćemo se stalno sjećati ove rečenice iz Evanđelja, i uvijek ćemo misliti da nam Krist osobno ponovno govori: "*Zašto spavate?! Ustanite i molite da ne upadnete u napast!*".[131]

ISUSA IZDAJU U OLTARSKOM SAKRAMENTU

Ovdje nam dolazi i drugo na pamet: da se Isus također predaje u ruke grešnika onda kad se njegovo presv. tijelo u Euharistiji posvećuje i dira od nečistih, nevaljalih i svetogrdnih svećenika. Kad god opazimo da se tako nešto događa, a događa se, jao, veoma često, promislimo da nam Krist iznova osobno govori: "*Zašto*

[130] Publius *Terentius* Afer, pisac komedija, oko god 170. pr. Krista.
[131] Lk 22,46

spavate? Bdijte, ustanite i molite da ne padnete u napast!" Evo, Sin čovječji, predaje se u ruke grešnika!".[132] Ljaga pogubnih opačina preko primjera svećenika lako prelazi na narod. Koliko god su manje prikladni za postizanje milosti, oni koji su zaduženi bdjeti i moliti za narod, toliko je, razumije se, više dužan ustati narod da bdije i usrdnije moli za sebe, ali ne samo za sebe nego i za onakve svećenike. Zaista, bilo bi veliko dobro za narod, da opaki svećenici postanu bolji.

Konačno, Krist se predaje u ruke grešnika kod narodâ koji pristaju uz onu sljedbu, kada uzvišenu Euharistiju primaju i češće i, žele pokazati svetije. Međutim, bez ikakve potrebe, i protivno općem običaju, a na veliko vrijeđanje katoličke Crkve, pričešćuju se pod obje prilike. Oni pogrđuju time što primaju, uvjereni da to časte. Jedni, doista, to zovu "*istinit kruh i istinito vino*", dok drugi, što je puno groznije, zovu ga ne samo "*istiniti kruh i istinito vino*", nego također "*ništa više nego kruh i vino*". Naime, niječu da se u Euharistiji nalazi "*Kristovo pravo tijelo*", dok taj sakramenat ipak zovu tim imenom.

Nedavno su se počeli tako ponašati protiv vrlo jasnih izvještaja sv. Pisma, usprkos veoma očitih tumačenja svih svetih, proti ustaljene vjere čitave Crkve kroz minula stoljeća, vjere koju su potvrdile tisuće tolikih čudesa. Oni koji skreću s pravog puta u ovu drugu vrst nevjere, a mnogo goru između dvije, koliko se, molim, razlikuju od onih koji su ovu noć uhapsili Krista?

---

[132] Lk 22,46 i Mk 14,38 i 41

Koliko se malo razlikuju od onih Pilatovih ortaka koji su u znak ruganja poklecali pred Kristom i skakali oko njega kao da ga žele počastiti poklikom "kralju židovski"! Potpuno su im jednaki oni koji prignutih koljena zovu Euharistiju "tijelo Kristovo", a po vlatitom priznanju u to ništa ne vjeruju više od Pilatovih vojnika što se tiče Kristove kraljevske časti.

Svaki, dakle, put kad čujemo da je zaraza krivovjerja zahvatila i krajeve što su vrlo udaljeni od nas, prvo mislimo da nam Krist neprekidno zapovijeda: "Što spavate? Ustanite i molite, da ne upadnete u napast." Zaista, gdje god ova kuga danas veoma žestoko hara, nije u toku samo jednog dana svakoga zarazila, nego se zaraza s vremenom neosjetno širi; oni koji su se na početku nje strašili, kasnije je podnose i slušaju, vrlo je tvorno odbacuju, zatim trpe pokvarene razgovore, a zatim su i sami zahvaćeni, i poput rakrane,[133] po riječima Apostola, konačno osvoji (čitavu domovinu) čitav kraj. Dakle, bdijmo, ustanimo i bez prestanka molimo da se i oni brzo osvijeste ukoliko se na ovakav način jadno zaluđuju varkom sotone. Molimo i za se da, ne dozvolio Bog, bilo kada upadnemo u takvu napast, i da nikada, ne daj Bože, naše obale napadnu oluje ovog njegovog nasilnog vremena.

A poslije rasprave o ovim otajstvima, sada se vratimo na povijest.

" Tada Juda uze četu i stražare koje su mu dali glavari svećenički i farizeji te stiže onamo sa svjetiljkama, i oružjem. I dok je Isus još govorio, dođe Juda, jedan od

[133] Usp. 2 Tim 2,17

Dvanaestorice, s brojnom svjetinom naoružanom mačevima i toljagama, koju su poslali glavari svećenički, književnici i starješine narodne. Izdajnik njegov bijaše s njima ugovorio znak..."[134]

JUDINA ČETA

Povjerovao bih da je četa, o kojoj govore Evanđelisti da su je veliki svećenici dali izdajniku, bila rimska. Pilat ju je bio povjerio velikim svećenicima, a farizeji, književnici i narodni starješine pridružili su joj svoje sluge. To su učinili: bilo što nisu imali dovoljno povjerenja u četnog starješinu, bilo da s pomoću, izjednačenom po broju, spriječe da se Krist udalji, kad se po noći iznenada podigne galama; ili (što su oni možda uz to željeli) da istovremeno uhapse i sve apostole a da im baš nijedan ne pobjegne u mraku.

Oni pale dimne baklje i svjetiljke iz kojih izbija lažno svjetlo da bi uzmogli kroz tmine svojih grijeha prepoznati blistavo "Sunce pravde". A to ne s nakanom da ih obasja svjetlo onoga "*koji rasvjetljuje svakoga čovjeka*",[135] nego da ugase njegovo vječno svjetlo koje svijet ne može ugasiti. To su bili oni poslani izvršitelji posve slični svojim naredbodavateljima, koji su se trudili da, zbog svojih predaja, ukinu zakon Božji. Po njihovu primjeru i danas progone Krista i oni koji, pod vidom svoje osobne slave, nastoje zasjeniti slavu Božju. Ali dostojno je uz ovo mjesto pozorno uočiti kako ljudske prilike i neprilike izmjenično djeluju jedne na druge. Naime, još se nije bilo navršilo ni punih šest

---

[134] Usp. Iv 18,3; Mt 26,47-48 i Mk 14,44
[135] Iv 1,9

dana kada su čak i pogani "*željeli vidjeti Krista*",[136] zbog njegovih vanrednih čudesa povezanih s velikom svetošću njegova života. Židovi su ga, istina, sa svoje strane, s divnim poštovanjem počastili kad je na magarcu unišao u Jeruzalem. A sada se Židovi udružiše s poganima i dolaze po njega, da ga uhapse kao razbojnika, i to ne samo u pratnji nego pod vodstvom Jude, koji je lošiji i od jednih i drugih. Eto, radi čega je Krist svojom smrću htio poučiti sve smrtnike: i da nitko za sebe ne umišlja da će mu nepoznata Sreća stalno biti sklona, te da nijedan kršćanin, posebno, koji se nada doći u nebo, gorljivo ne teži za svjetskom slavom vrijednom prezira.

POKVARENOST PRIJETI NAJBOLJIMA

Oni što su sakupili svjetinu da je se pošalje protiv Krista bili su svećenici, čak glavari svećenički, farizeji, književnici i starješine narodne. Istina je, onaj koji je po naravi najbolji, ako samo jednom počne skretati na stranu, dovrši da se otkrije kao najlošiji. Tako se dogodilo Luciferu između nebeskih anđela. Stvoren od Boga kao izuzeto lijep, kad se prepustio pokvari oholosti, postao je najgori između vragova. Usporedno, to nije bio ološ puka, nego njegovi poglavari, književnici, farizeji, svećenici, i poglavice veliki svećenici, na koje je spadala služba da promiču pravednost i da se bave bogoštovnim poslovima. Ali su se kao jedan složili da ugase "*Sunce pravde*", te da pogube Jedinorođenog Sina Božjega, jer ih je toliko zahvatilo ludilo lakomosti i zavisti.

[136] Iv 12,21

Preko ovoga se ne smije trenutačno preletjeti, nego valja ozbiljno promatrati, zbog čega se Juda, ranije često nazivan izdajnikom, a ovdje mu se, doista, naglasuje apostolska služba. Pismo kaže: *"Evo Juda Iškariot, jedan od Dvanaestorice"*.[137] Juda Iškariot, ne netko od nevjernih pogana, ne pojedinac od dušmanskih Židova, ne jedan od običnih Kristovih učenika (kako bi na takvog mogao netko i pomisliti), nego jedan (jao sramote!) između od Krista izabranih apostola, koji poduzima pothvat da se uhapsi njegov Gospodin, i da bude čelnik onih koji su došli da ga traže.

Svi oni koji su službom na javnom položaju, kojima se obraća počasnim naslovima, mogu se okoristiti ovim odlomkom. Ne smiju se zbog toga uzveličati i sebi se sviđati budući im takvi naslovi stvarno ne odgovaraju, osim ako su u dubini duše uvjereni, da oni djelotvorno pripadaju tom počasnom imenu u mjeri savjesnog izvršenja svojih dužnosti. Naime, inače, mogli bi se (kad se raduju ispravnim zveketanjem riječi) vrlo zarumeniti od sramote. Svi oni koji su na uzvišenom položaju: uglednici knezovi, satrapi, carevi, biskupi, od časa kad postanu opaki, moraju, zaista, sebe uvjeriti da, svaki put kad im svijet trubi na njihove uši, nezasitne za bučnim naslovima svoje službe, da to ne čini iskrenim srcem, da ih stvarno počasti, nego da, pod prividom pohvale, osudi ove počasti, što ih nedostojno nose. To je u istom smislu kad Evanđelje ukrasuje Judu njegovim naslovom Apostola: *"Juda Iškariot, jedan od Dvanaestorice"*,[138] a da je to namjerno smišljena pohvala, vidljivo je iz toga što ga malo dalje naziva "izdajnikom". *"Izdajnik njegov bijaše s njima ugovorio znak: "Koga poljubim, taj je. Njega držite i odvedite oprezno"*.[139]

---

[137] Mt 26,47; Mk 14,43; Lk 22,47
[138] Mk 14,43
[139] Mk 14,44

ČEMU ZNAK?

Ovdje se obično pita: čemu je bio nužan znak četi od izdajice da bi prepoznala Isusa. Na to neki odgovaraju da su se dogovorili za znak jer je Krist više od jednog puta bio pobjegao odmah iz ruku onih koji su ga pokušali uhvatiti. Ali to se događalo obično po danu, i to iz ruku onih koji su ga poznavali, kad bi on svojom božanskom snagom nestao ispred njihovih očiju ili mirno otišao kroz prenerаženo mnoštvo. Dogovoreni znak za prepoznavanje nije mogao poslužiti da osujeti ovaj bijeg.

Također neki kažu da je jedan od dvojice Jakova bio vrlo sličan Kristu (pa ga i zbog toga zovu bratom Gospodnjim), tako da bi ga mogli prepoznati samo oni koji bi ga pomnjivo promatrali. Ali kad bi bilo moguće da uhapse obojicu i da ih oba povedu sa sobom onamo gdje bi ih izbliza mogli lakše prepoznati usporedbom, čemu je bilo potrebno voditi brigu za znak?

Kako je očito iz Evanđelja, noć je bila već odmakla, iako je zora bila blizu, ipak je još bila noć, a u prilog tome govore baklje i svjetiljke što su ih nosili. Njihovo svjetlo više je služilo da se njih moglo opaziti iz daljega, nego da oni nekog izbliza prepoznaju. Iako je zbog uštapa noć moža bila sumračna, ipak je u tolikoj mjeri mogla poslužiti da ugledaju hrpu tjelesa, ali nikako još i za to da im očima ocijene obličje lica, i da raspoznaju jednoga od drugoga. Dakle, ako bi naglo navalili da ih sve najednom pohvataju, pojedinac bi se prepustio slučaju, pa su se opravdano bojali da ne bi (kao što se često događa) iz grupe možda neki pobjegli, a među njima upravo onaj zbog kojega su bili došli. Zaista, baš oni kojima najviše prijeti opasnost vrlo brzo običavaju pobrinuti se za sebe. Stoga, bilo da su to oni sami promislili, bilo da im je to sam Juda predložio, ovako spremaju zasjedu.

ZNAK JE POLJUBAC JUDIN

Pred četom će ići izdajnik. Svojim zagrljajem i poljupcem očitovat će Gospodina, pa će ga svi moći imati pred očima i svi će jednako moći staviti ruke na njega. Ukoliko netko drugi poslije pobjegne, bit će manja opasnost.

" Njegov im izdajnik bijaše dao znak: ,Koga ja poljubim - rekao im je - taj je, njega držite!" .[140]

Evo, dokle prodire lakomost? Nije ti bilo dosta, opaki izdajniče, predati u ruke zlotvora znakom poljupca svog učitelja koji te je obdario dostojanstvom apostola, pa si se uz to, zar ne, pobrinuo da ga oprezno vode da im, kad je već uhapšen, ne pobjegne? Tebe su platili da ga izdaš, ostali su poslani da ga uhvate, jedni da ga čuvaju, drugi pak da ga privedu na sud. A ti, kao da u tvom sudjelovanju nije bilo dosta zločinačkog, pa se miješaš u vojničke poslove. I kao da im kriminalističko poglavarstvo koje ih je poslalo nije dalo potrebne upute, trebao si im ti kao oprezna osoba da ih opominješ i daješ svoj nalog da ga uhvaćena oprezno vode. Zar te je bilo strah da ne bi, za svoj zločinački posao, što si ga posve izvršio predajom Krista zločincima, ostao neplaćen s onih trideset srebrnjaka, gadnom nagradom neizrecivog zlodjela? I to za slučaj ako bi vojnici ipak popustili da Krist pobjegne neopreznima ili da ga se silom izbavi protiv volje njihove?

Sigurno će ti se isplatiti. Uistinu, kolikogod ih sada tako lakomo želiš primiti isto toliko ćeš, kad ih primiš, željno požuriti da ih odbaciš. Međutim, zločin pregorak za Gospodina, za tebe smrtonosan, mnogima ćeš ga pružiti za spasonosna.

140 Mt 26,48; Mk 14,44

JUDINA BAGRA

"PRED SVJETINOM JE IŠAO JUDA DA POLJUBI ISUSA. KAD MU SE PRIBLIŽIO REČE MU, RABBI, ZDRAVO!' I POLJUBI GA. ISUS MU REČE: ,JUDA, POLJUPCEM IZDAJEŠ SINA ČOVJEČJEGA!"[141]

Iako je Juda, prema povijesnom izvještaju, uistinu predvodio četu, ta se stvarna činjenica ipak također tumači u duhovnom smislu, prema kojoj je između svih sudionika u istom zločinu on imao više razloga da ne sudjeluje u tome i da ga Bog smatra najvećim krivcem od sviju. *"I smjesta pristupi k Isusu te mu reče: ,Zdravo, Rabbi' - pa ga poljubi"*.[142]

Tako, posve slično, prilaze Kristu, pozdravljaju ga, zovu ga Učiteljem svi oni koji umišljaju da su njegovi učenici, a dok riječju ispovijedaju njegovu nauku, stvarno idu za tim da je svojim lukavim spletkama unište. Riječju "Učitelju" tako Krista pozdravljaju i oni koji preziru njegove zapovijedi. Tako ga ljube i oni svećenici koji posvećuju njegovo presveto Tijelo, a zatim kršćanske duše, Kristove udove, ubijaju krivom naukom i primjerima sramotnog ponašanja. Tako ga pozdravljaju i cjelivaju i oni koji prisvajaju sebi pravo da ih smatra dobrima i pobožnima jer, protivno praksi i stoljetnom običaju svega kršćanskog puka, ovi "sveti" laici sada napokon ipak, očito bez potrebe ali ne bez štete za svu katoličku Crkvu, a dosljedno i sa teškim prijestupima, nagovoreni od svećenika, primaju presv. Kristovo Tijelo i Krv pod obje prilike. I ne samo što ih oni primaju (što bi se donekle moglo podnositi), nego oni osuđuju sve one koji primaju dvostruku stvar samo pod jednom prilikom, u jednu riječ, osim same sebe, općenito sve

141 Usp. Lk 22,47-48; Mt 26,49-50; Mk 14,15
142 Mt 26,49

kršćane svih vremena, ma gdje bili. I međutim, dok naglašavaju da su dvije prilike potrebne laicima, većina između njih, svećenici i laici, isključuju stvarnu Kristovu prisutnost u jednoj i drugoj prilici, to jest Tijelo i Krv. Služe se samo riječima "tijelo" i "krv". U tom pogledu oni se ne razlikuju od Pilatovih vojnika koji su podrugljivo prignutim koljenima pozdravljali Krista kao židovskog kralja. Tako i oni na isti način iskazivanjem počasti prignutih koljena euharistiju nazivaju "Tijelo i Krv Kristova", dok ne vjeruju u stvarnu prisutnost Isusovu ni pod jednom ni drugom prilikom, kao što ni vojnici nisu vjerovali u kraljevsku čast Kristovu.

JOAB BIBLIJSKA PRASLIKA JUDE

Svi oni koje sam, razumije se, upravo spomenuo, i koji pozdrav i poljubac usmjeruju prema izdaji, doista nas posjećaju na Judu izdajnika. I dok tako oni govore o prošlosti, tako je Joab u praslici prorekao budućnost " *kada je ovako pozdravio Amasu: ‚Jesi li mi dobro, brate?' I desnom rukom uhvati za bradu Amasu da ga poljubi*" .[143] Sasvim potajno izvuče mač na koji se Amasa nije obazirao, a on mu jednim udarcem probode trbuh i ubije ga na sličan lukavi način kao što je prije bio ubio Abnera.[144] Ali je kasnije, posve kako je tražila pravednost, i sam bio smaknut i podnio zasluženu kaznu zbog svoje razbojničke himbe.[145]

Joab je, dakle, prava biblijska praslika Jude, bilo da gledaš na osobu bilo na zlikovačku himbu, kao i na Božju kaznu te na kobnu smrt obojice,osim što je Juda još u svemu nadvisio Joaba.

---

[143] 2 Sam 20,9
[144] Abner - 2 Sam 3,26-27
[145] Joab - 1 Kr 2,28-35

Joab je za svog vladara uživao ugled kao velika ličnost, a Juda kod uzvišenog Vladara još veći ugled.

Joab je ubio prijatelja Amasu, a Juda Isusa mnogo većeg Prijatelja, a uz to također dodaj i svog Gospodina. Joaba je na to natjerala zavist i slavohlepnost jer je bio doznao da će Amasa pred kraljem biti u prednosti. Juda, doista, bijedno svladan lakomošću za novcem, zbog malo srebrnjaka, prodao je na smrt Gospodina svijeta. Koliko je Joaba premašio zločinom, toliko je, također, vrstom kazne postao jadniji. Joaba je drugi ubio, a Juda prepun jada sam se svojom rukom objesio konopom. Ali u onom što se tiče načina himbenog varanja pri izdaji, zločini Joaba i Jude se skladno poklapaju. Zaista, posve slično, kako je Joab ljubezno pozdravio Amasu i kao da će ga cjelovati - pogubio, tako i Juda pristupa Kristu umiljato, pozdravlja ga s poštovanjem, cjeliva ga prijateljski, a međutim ništa drugo ne promišlja obješenjak, nego kako će Gospodina na smrt predati.

ZLO TREBA NADVLADATI DOBROTOM

Ali ako je Joab uspio prevariti Amasu, Juda nije mogao svojim umiljavanjem prevariti Isusa.

Isus ga prima kad dolazi, sluša ga dok pozdravlja, ne otklanja njegov poljubac, te premda zna za zločin izdaje, ipak se nešto malo ponašao kao da mu ništa nije poznato. Čemu tako? Zar da nas pouči licemjerno se pretvarati? I da udvornom lukavošću varanjem obmanjujemo varanje? Ni najmanje! Nego da nas nauči kako ćemo radije podnositi sve nepravde i smišljene učinjene prijevare ustrpljivo i krotko trpjeti; ne se

raspaliti, ne ići za osvetom, ne pustiti uzde svojim osjećajima, pa odgovarati još većim nepravdama; ne upuštati se u tašto veselje radi majstorski prevarena neprijatelja; nego protiv lažnog obmanjivanja odlučnom hrabrošću nastojati zlo svladati dobrim,[146] i konačno, blagim ali i energičnim govorom pokušati, bilo zgodno bilo nezgodno, svom dušom nastojati da pakosnici postanu dobri, tako da, ukoliko netko boluje od neizlječive bolesti, ne okrivi za to našu nemarnost, nego da to ubroji u strahotu svoje kužne bolesti.

ZAR ME POLJUPCEM IZDAJEŠ?

Krist je također, vrlo privrženi liječnik, koristio oba načina ozdravljenja. Najprije se služi nježnošću: " *Prijatelju, zašto si došao?*[147].

Izdajnik nije znao da li bi se stidio ili bojao kad je nazvan prijateljem. Svjestan svog zločina, on se stvarno bojao, da mu Krist pod tim imenom prijatelja strogo predbacuje neprijateljsku mržnju. S druge pak strane (jer se zlodjela skoro uvijek zavode nadom da neće biti otkrivena) on se prepustio nadi, ludo zaslijepljen (iako se često uvjerio da su Kristu bile poznate i misli ljudske, kao da je i na Zadnjoj večeri učinjena primjedba u svezi s njegovom izdajom) - prepustio se nadi, opetujem, bezumno uvjeren da će njegova opačina posve izbjeći i samom Kristu. Ali kako nije ništa bilo pogubnije nego prepustiti se ovoj ispraznoj nadi - (ništa, doista se nije moglo jače ispriječiti na putu njegova obraćenja) - Krist, u svojoj

[146] Usp. RIm 12,21
[147] Mt 26,50 (po Vulgati)

dobroti, ne dozvoljava da se on prepušta dulje voditi ovom lažnom nadom, pa odmah s početka s dostojanstvenom zbiljom pita: *"Juda, poljupcem izdaješ Sina Čovječjega?!"* [148] Obraća mu se, po običaju, imenom, a to stoga da mu prisjećanje na staro prijateljstvo usmjeri izdajničko raspoloženje prema pokori. On otvoreno kori njegovu izdaju, da se ne bi strašio priznati je, kad bi mislio da je sakrivena. Uz to grdi opako izdajnikovo licemjerje: *"Zar poljupcem* - kaže - *izdaješ Sina Čovječjega?!"* Između svih okolnosti zločina vrlo ćeš lako pronaći onu koja je posebno više mrska Bogu, kada izvorna prirodna dobra preokrećemo u sredstva naše zloće. Tako je Bogu mrska laž po kojoj riječi, određene da izražavaju raspoloženje duše, prevarama na razne načine preokrećemo. Među ovim zlima što vrijeđaju Boga, posebno je teško nanositi nepravdu u ime zakona koji su doneseni da je suzbijaju. Radi toga, Krist ovu vrst gadnog grijeha spočitava otvoreno Judi: *"Zar poljupcem izdaješ Sina Čovječjega?"* Ili se pokaži onakvim kakvim hoćeš da te se vidi, ili kakav jesi takvim se otvoreno pokaži. Onaj zlikovac koji pod krinkom prijateljstva zločinački griješi protiv prijateljstva, udvostručuje svoje zlodjelo.

---

[148] Lk 22,48

KRIST POPUT NEUSTRAŠIVOG JUNAKA KREĆE NAPRIJED

Zar ti je malo bilo, Juda, izdati Sina Čovječjega (pravo kažem Sina onog čovjeka zbog koga je sve čovječantvo moralo propasti da nije ovaj Sin Čovječji, koga ti želiš pogubiti, bio otkupio sve one željne spasenja)? Zar ti je malo, opetujem, izdati ovog Sina Čovječjeg pa ga, uz to, izdaješ i poljupcem te presveti znak ljubavi očito mijenjaš u znamenje izdaje? Na neki način sam sigurno pravičniji prema ovoj četi koja otvoreno, nemilo i neprijateljski ide na me, nego, Juda, prema tebi koji me licemjernim poljupcem prokazuješ (razbojnicima) krvnicima.

Kada Krist nije na izdajniku opazio nikakvi znak kajanja, htio je stoga pokazati da je radije raspoložen razgovarati s otvorenim neprijateljima nego sa posve potajnim neprijateljem; ali i očitovati jasno izdajnika kako vrlo malo uvažava sve njegove nečasne planove; stoga se odmah odalečio od njega i, bez oružja, uputio se prema naoružanoj četi. Evanđelist sv. Ivan to ovako opisuje: *"A Isus, koji je znao sve što se ima dogoditi, stupi naprijed te ih upita: ‚Koga tražite?', Isusa Nazarećanina', odgovoriše mu. ‚Ja sam', reče im Isus. A s njime je stajao i njegov izdajnik Juda. Kako im Isus reče: ‚Ja sam!', uzmaknuše natrag i padoše na zemlju"*. [149]

Kriste spasitelju! Prije malo vremena si se vrlo strašio. Pao si na zemju oznojen krvavim znojem. Molio si Oca da otkloni od tebe kalež muke. A, eto, sada brzo i nenadano, posve drukčije, kličeš "*ko div kad prelijeće stazu*" [150] i hitiš u susret onima koji ti spremaju smrt! Onima koji su došli, kažu, po tebe, a ne poznaju

[149] Iv 18,4-6
[150] Ps 19(18), 68

da si to ti, svojevoljno se sam predstavljaš. Ovdje, neka dotrče ovdje svi malodušni. Ovdje neka se oslone na nedvojbenu nadu svi koji se osjećaju pritisnuti strahom od smrti. Jer od časa kad se u smrtnoj borbi muče združeni s Kristom, dok s njime dijele svoj strah, svoju žalost, svoju tjeskobu, svoju snuždenost i svoj znoj - ali pod uvjetom da mole i da ustraju u molitvi, te da se, konačno, sa svim svojim srcem podlože volji Božjoj - oni će, posve sigurno, osjetiti pomoć od ove utjehe; a njihovo fizičko srce, odmoreno snagom Duha Kristova, otkucavat će obnovljenim načinom, posve slično, kao kad rosa nebeska izmijeni izgled suhe zemlje. Snagom Kristova Križa, uronjenog u vodu njihove boli, ublažit će se pomisao na smrt, do malo prije gorka; poslije klonulosti uslijedit će živahnost; poslije straha duhovna snaga i odvažnost; naposljetku oni će čeznuti za ovom smrću, koja im je stvarala jezu, uvjereni da je žalosno živjeti i da je "*smrt dobitak*"... i"*da imaju želju umrijeti i biti s Kristom*"[151]

[151] Usp. Fil 1,21-23

KAD SE ISUS POSVE IZBLIZA NAŠAO PRED ČETOM, UPITA: ",KOGA TRAŽITE?' ,ISUSA NAZAREĆANINA', ODGOVORIŠE MU. A S NJIMA JE STAJAO I NJEGOV IZDAJNIK JUDA. KAKO IM ISUS REČE ,JA SAM' UZMAKNUŠE NATRAG I PADOŠE NA ZEMLJU"[152]

Ukoliko je, ne baš davno, zbog svog straha i svog nagnuća na tjeskobu, osoba Kristova kod pojedinaca bila u manjoj časti, sad je, naprotiv, potrebno da mu je oni povrate zbog ove muževne hrabrosti, jer se uputio bez straha vrlo naoružanoj kliki uvjeren da će ga ubiti: "*On je znao sve što mu se ima dogoditi*" [153] A iako oni nisu znali da je to on, Isus se sam predaje zločincima svojevoljno za žrtvu, što se treba okrutno izvršiti. Ova, zaista i brza i različita, promjena bila je već čudesna s obzirom na njegovu čovječju narav, vrijednu svakog poštovanja. A koliko i kakvo mišljenje i poštivanje o njemu će nužno porasti u srcima svih vjernika kada zasja čudesna snaga Božanske moći preko slabog čovječjeg tijela?

Naime, kako protumačiti da ga nitko od onih koji su ga tražili nije prepoznao, kad im je blizu došao (prišao)? Poučavao je u Hramu.[154] Mjenjačima novca isprevrta stolove.[155] Iste mjenjače istjera iz Hrama.[156] Javno se kretao. Farizeje je nadvladao.[157] Saduceje je odvraćao od zablude.[158] Književnike je u laž utjerao.[159]

---

[152] Iv 18,4-6
[153] Iv 18,4
[154] Usp. Lk 19,47
[155] Usp. Mt 21,12
[156] Usp. Lk 11,15
[157] Usp. Iv 8,21-47
[158] Usp. Mt 22,23-33
[159] Usp. Mk 2,6-12

Mudrim odgovorom je izigrao lukavo pitanje Herodovih vojnika.[160] On je nahranio 7000 ljudi sa pet narezaka kruha, liječio bolesnike, uskrisivao mrtve.[161] On se susretao sa svim vrstama ljudi i farizejima, carinicima, bogatašima, siromasima, dobrima, zlima, Židovima, Samaritancima i poganima. A sada, iz čitavog i tolikog mnoštva nije se baš nitko našao tko bi ga po licu i glasu poznao kad im se posve blizu približio; kao da su se oni, koji su ih bili poslali, brižno pobrinuli ne poslati nikoga koji je prije vidio onoga po koga su došli.

ISUS JE SKRIVENI BOG

Zar baš nitko nije prepoznao Krista prigodom susreta s Judom, kad ga je zagrlio i poljubio? Zar i isti izdajnik, koji je tada stajao kraj njih, pa im pokazao maločas prije njega svojim licemjernim poljupcem, nije brzo zaboravio da ga prepoznaje? Gdje izvire ovo čudo? Da ga nitko nije mogao prepoznati, tada i malo kasnije, činjenica je jasna, što ga, kad se osobno bio ukazao, ni Marija Magdalena nije uspjela očima prepoznati,[162] isto tako ni ona dvojica učenika, koja su s njim razgovarala, a nijedan ga nije uspio prepoznati uvjereni da je neki putnik,[163] a ona je mislila da je vrtlar. Na posljetku ako to hoćeš znati što je razlog što nitko nije bio u stanju prepoznati onoga koji im je bio posve blizu, budi uvjeren da je tome posve isti razlog zbog kojega nitko nije mogao ostati na nogama kad je on progovorio. " *Kako im Isus reče: ,Ja sam! Uzmaknuše natrag i padoše*

---

[160] Usp. 22,15-22
[161] Usp. Mt 14,16-21; Mk 6,38-46,38-44; Lk 9,13-17; Iv 6,8-13
[162] Usp. Iv 20,14-16
[163] Usp. Lk 24,16-31

na zemlju!" [164] Ovim je riječima Isus sebe predstavio da je on uistinu Riječ Božja "oštrija od svakoga dvosjekloga mača"![165] Pa zaista, kažu da je gromovna strijela njegove naravi da, bez štete za korice, rastapa mač. Sigurno je da je sam Kristov glas, bez povreda njihovih tjelesa, toliko omekšao njihove duše, tako da su ostali nemoćni biti uspravni.

Ovdje evanđelist napominje da je Juda zajedno stajao s vojnicima. Ali kada je jasno čuo da mu Krist predbacuje izdaju, zbunjen bez stida, prestrašen bez strahopočitanja - sigurno je znao na što je sve Petar spreman - brzo se povukao natrag i sklonio se među svoje. Evanđelist spominje, dakle, da je Juda stajao s njima, da bi se uvjerili da je i on skupa s njima također par. I stvarno, Juda je bio takvog ponašanja, tako da u čitavoj četi nije bilo gorega, niti prikladnijega od njega da se obori na zemlju. Ali nakana je evanđeliste bila: svakoga, bez razlike, poučiti da mora preispitati svoja česta druženja, jer postoji opasnost, da od druženja s opakima dolazi i do pada s opakima. Jer se često događa, da se onaj koji se ludo s brodolomcima skloni na razbijenu krmu, neće živ primaknuti kopnu, dok će ostale progutati more.

PUSTITE OVE DA ODU

Smatram da nitko ne sumnja da je onaj, koji ih je, samo s nekoliko riječi, mogao oboriti na zemlju, bio u stanju jednako ih pričvrstiti uza nju da nitko ne bude sposoban ustati.

Ali Krist ih je zato oborio na zemlju da shvate da oni nisu ništa sposobni poduzeti protiv njega kad on

[164] Iv 18,6
[165] Heb 4,12

ne bi htio trpjeti, pa ih je podigao da čine ono što je on htio dopustiti.

" I ponovo ih upita: ,Koga tražite?" ,Isusa Nazarećanina', odgovoriše" .[166]

Tko ne vidi još da su se oni ovdje pri susretu s Kristom zbunili, i tako se, kao gromom ošinuti, zabezeknuli da su jedva znali za se. Oni su, zaista, mogli zaključiti da, u ovo doba noći i na ovom mjestu, neće naći baš nikoga tko ne bi spadao u njegovu pratnju, ili ne bi bio neki prijatelj Kristov koji bi ih htio poslati na drugo mjesto a ne dovesti Isusu. I međutim, trebalo je brižljivo držati u tajnosti čitav pothvat sve dok ga ne budu ostvarili, oni nepametno odmah očituju tajnu pred čovjekom koji im se približio a nisu ga poznavali, i nije im bio poznati razlog njegova pitanja. Naime, na njegov upit: *"Koga tražite?" oni odgovoriše: ,Isusa iz Nazareta'. Isus je odvratio: " Rekoh vam da sam ja. Dakle, ako mene tražite, pustite ove da odu!"* .[167]

Kao da im kaže, ako vi tražite mene koji sam vam prišao i priznao da sam ja, zašto me ne uhvatite odmah kad ste me prepoznali? Sigurno je da me niste bili u stanju uhvatiti mimo moje volje - a to ste se uvjerili padom na zemlju da niste uzmogli mirno ostati na nogama dok sam vam samo govorio. Ali ukoliko ste to sada zaboravili, ponovno vam napominjem da sam ja Isus Nazarećanin.

" Dakle, ako mene tražite, pustite ove da odu!" .[168]

---

[166] Iv 18,7
[167] Iv 18,1-8
[168] Iv 18,8

KRIST JE PROREKAO OVO RASULO

Kristove riječi "*Pustite da ovi odu*" po mom sigurnom uvjerenju ne izražavaju nipošto molbu od onih koje je oborio na zemlju, nego pouku.

Često se posvuda događa da oni koji snuju kojekakvi veliki zločin, nisu zadovoljni samim zlodjelom, pa običavaju u to uvrstiti, kao dodatak, još veća zla nego što je nužno za izvršenje planiranog, jer ih na to nagoni opaka strast. Postoje i izvršitelji krivičnih djela, poznati po izvanrednoj revnosti, ali ne u smislu da neko zlo, što im je naređeno, izostave, nego radije da ga, po svojoj samovolji, povećaju.

Jedne i druge Krist šutke jednako ocrtava kad kaže: "*Ako mene tražite, pustite ove da odu!*" Ako baš moju krv žele piti do kapi glavari svećenički, književnici, farizeji i narodni starješine, evo sam vama, koji me tražite, došao u susret; iako me niste prepoznali, ja sam vam se predao; kada ste pali na zemlju, ostao sam uz vas; kad ste se podigli, evo me ovdje da me uhvatite; konačno - ono što je mogao izdajnik - ja vam se sam predajem u vaše ruke, tako da ni vi, kao ni oni što su vas poslali, ne bi smatrali da je potrebno prolijevati krv ovih što su ovdje, kao da je moje smaknuće malo krivično djelo. Pa stoga, "*Ako mene tražite, pustite ove da odu*"

Naredio je pustiti, ali je naredio vojnicima da ih dragovoljno puste; kad je svima dopustio da se spase bijegom, osujetio je sve napore planirane za njihovo hapšenje. To je upravo ono što je htio naglasiti pri svršetku ovoga upozorenja: "*Pustite ove da odu!*" Da nadopuni što je bio kazao: "*Nisam nikoga izgubio od onih koje si mi dao*"...[169] Kristova riječ, o kojoj ovdje

[169] Iv 17,12

govori evanđelist, jest ona riječ što ju je iste noći, na Zadnjoj večeri, upravio svom Ocu: *"Sveti Oče, čuvaj u svom imenu one koje si mi dao"*... A zatim: *"Koje si mi dao, ja sam ih čuvao"* ... *te nijedan od njih ne propade osim sina propasti da se ispuni pismo"* .[170]

Evo, kada Krist ovdje proriče da namjerava u svom posjedu čuvati svoje učenike, sama sebe proglašava za njihove čuvare. Ovim evanđelista čitateljima doziva u pamet da shvate da je Krist sam, svojom skrivenom moći, otvorio put kojim će pobjeći, ma da je rekao četi: *"Pustite ove da odu!"*

BIBLIJSKA OTAJSTVA

Ono biblijsko mjesto koje naviješta da će Juda propasti nalazi se kod psalmiste koji, u 108. psalmu, na način molitve prorokuje: *"Dani njegovi nek budu malobrojni, njegovu službu nek dobije drugi"* .[171] Iako su ove riječi bile izrečene vremenski davno u svezi s izdajnikom Judom, ne znam da li je netko, osim onoga koji ih je izgovorio, razumio da se tiču njega, prije nego ga je Krist poučio i protumačio mu odnos između djela i riječi. Zaista, sve ono što je bilo predviđeno od nekog proroka, svi nisu odmah s početka vidjeli. Naime, duh se prorocima daje na mjeru.[172] Ja sam posve osobno uvjeren da nikome baš nije posve jasan smisao svih mjesta u sv. Pismu, kao da ne bi bilo još brojnih nerazjašnjenih otajstava, posebno u svezi bilo s danima Antikrista, bilo sa Kristovim vrhovnim Sudom, a o čemu

---

170 Iv 17,12
171 Ps 109(106),8
172 Usp. Ef 4,7

će Ilija, pri svom povratku, konačno otkriti smisao, toliko vrijeme nepoznat.[173] Radi toga, ono što je Apostol propovijedao o Božjoj Mudrosti, ja sam uvjeren da se opravdano može primijeniti na sv. Pismo (gdje je Bog kao na sigurnom mjestu pohranio obilje blaga svoje Mudrosti), pa smatram da se može opravdano klicati: " *O dubino bogatstva, mudrosti i znanja Božjega! Kako su nedokučive njegove odluke, i kako neistraživi njegovi putovi!*" .[174] Pa ipak, svaki dan ovdje sad ondje pojavljuju se, poput mnoštva poskoka i rojeva stršljenova, osobe koje (kako reče sv. Jeronim) sebe nazivaju *autodidactes (= samoučeni)*. Oni sebi umišljaju da su, bez pomoći ikakvog tumačenja starih učitelja, uspjeli jasno, razumljivo i lako shvatiti smisao svega onoga o čemu su svi stari Oci izjavili da im je to bilo veoma teško. Ovi Oci, međutim, nisu bili manje inteligentni ni manje učeniji od ovih; radili su neumornim žarom; a što se tiče duha (o čemu naši "autodidactes" koliko više govore, toliko ga manje imaju) Oci su ih uvelike nadvisili, pa također i u načinu kako se to odrazilo u svetosti njihova života. A sada, ovi novajlije, ovi bogoslovi što ukratko proklijaše iz zemlje, kojima je do toga da ih se smatra sveznadarima u tumačenju sv. Pisma, među sobom su u raskoraku u svezi s velikim kršćanskim vjerskim istinama; a bilo koji se trudi da ga se smatra pravovjernim i druge pobjeđuje, oni ga drugi nadvladaju. Ali svi podjednako napadaju katoličku vjeru, pa podjednako svi budu pobijeđeni od nje. Njihovim opakim i štetnim nastojanjima "*Smije se onaj što na nebu stoluje*" .[175] Njemu se ponizno molim da se njegov smijeh ne pretvori u smijeh zbog njihove vječne propasti. Neka im

[173] Usp. Mal 3,23
[174] Rim, 11,33
[175] Ps 2,4

udijeli spasonosnu milost kajanja. Neka se kao rasipni sinovi i, jao!, nakon dugog izbjeglištva, neka se vrate u krilo majke Crkve, od koje su se udaljili. Neka nam svima dade da usporedno, ispovijedajući pravu vjeru Kristovu, složno združeni međusobnom ljubavi, povezani s Kristom našom glavom, postignemo slavu. Tko se god nada ući u tu slavu, izvan (Kristovog otajstvenog) Tijela i bez prave vjere, taj se obmanjuje preuzetnim ufanjem.

NAVJEŠTAJ KOBNE PROPASTI JUDINE

Već sam spomenuo da je predskazano proročanstvo bilo u svezi s Judom. Krist ga je otkrio,[176] Juda ga dokazao samoubojstvom,[177] Petar ga poslije objasnio,[178] a svi ga apostoli potvrdili kada je kockom izabrani Matije preuzeo mjesto njegove apostolske službe.[179] I da se stvar pokaže jasnijom, poslije Matijine smjene Jude - iako stalno biskupi preuzimaju mjesto apostola - zaista nitko nije nikada bio pribrojen u onaj broj Dvanaestorice; poslije nego se malo pomalo apostolska služba predavala mnogima, ostvarenim proročanstvom onaj sveti broj bio je zaključen.

Kad je, dakle, Krist kazao: "*Pustite ove da odu,*" on nije pitao u njih uslugu, nego je na skriveni način dao na znanje učenicima da se mogu udaljiti, a to da se ispuni ono što je bio rekao. "*Oče, ja sam čuvao one koji si mi dao, te nijedan od njih ne propade, osim sina propasti*". Meni se čini da se vrijedno potruditi neko vrijeme razmišljati na ovom mjetu s kolikom su korišću

---

[176] Usp. Iv 17,12
[177] Usp. Dj 1,18
[178] Usp. Dj 1,20
[179] Usp. Dj 1,26 i Ps 109(108),8

ove Kristove riječi navijestile različiti ishod, ostalima sretan, a za izdajnika nesretan. Zaista, za obje strane potvrđuje budući događaj, ali ne kao budući, nego ga naviješta jasno kao da se već ostvario: *"One koji si mi dao - on kaže - ja sam ih sačuvao"*. Nisu se svojom snagom obranili, nije ih sačuvala krotkost Židova, a nisu izbjegli opasnosti nebrigom četa, nego *"ja sam ih sačuvao. I nijedan od njih ne propade - osim sina propasti"*. Jer je i on bio od onih što si mi ih ti, Oče, dao. Ja sam ga bio izabrao i on me bio prihvatio, pa sam mu dao mogućnost da s ostalima, koji me prihvatiše, i on postane sin Božji.[180] Ali, kad ga je lakomost ošamutila, pridružio se Sotoni, napustio me i zlobno izdao; odbio je spasenje, i tražio me upropastiti te je tako postao *"sin propasti"*; jadnik je propao jadno.

JUDA KAO TIP DUHOVNE SLJEPOĆE

Krist nepogrešivo uvjeren u izdajnikov svršetak, govori o njegovoj budućoj propasti s tolikom sigurnošću kao da se već ostvarila. No ipak nesretni izdajnik, dok Krista hapse, kao predvodnik i barjaktar stoji bijesan s onima što ga zasužnjuju; smatram da se raduje i živo želi propast svojih suučenika i Učitelja, koje je, po mom čvrstom uvjerenju, i želio, i nadao se da ih treba uhvatiti i ubiti. Nezahvalnost je zaista vrlo opako ludilo, pa je naravno da je se prezire, jer nije zadovoljna da nepravedno ranjava, ona čezne za propašću. Posve je istinito da savjest, opterećenu velikim zločinom, opterećuje i izobličuje izgled lica. Izdajnik se, dakle,

[180] Usp. Iv 1,18

radovao, jer se nadao da će svi skupa biti uhićeni u isto vrijeme, ludo siguran za sebe, i nimalo ne sumnjajući da je kazna Božja, koja ga je čekala, bila spremna da se obori na njegov vrat u obliku strašnog konopa.

Na ovom mjestu prisiljen sam oplakivati zaslijepljenost bijednih ljudi, koji se često međusobno uznemiruju i drhte, dok se, međutim, ne znajući dosta sigurno provode; a često se također obrnuto hvale svojom sigurnošću, dok im nad glavom, a da na to ne misle, prijeti smrtonosni mač. Ostale je Apostole bilo strah da će i njih uhapsiti i usmrtiti sa Kristom, i radi toga su svi morali bježati. A što se tiče Jude, koji se nije bojao i uz to veselio propasti drugih, nastradao je nekoliko sati kasnije. Okrutna je ona strast koja hrani svoju dušu tuđom nevoljom. I nitko nema pravo da se raduje i blaženo uživa u vlasti da pogubi drugog čovjeka, kao što je sebe Juda smatrao ovlaštenim od časa kad je primio vodstvo čete. Svatko je siguran poći tragom onoga tko šalje ljude u smrt. Dapače, jer čas smrti jest nesiguran, sam će, možda, preteći onoga, pred kim se hvali da će on umrijeti prije njega. Juda je jadnik umro prije Krista kojega je u smrt predao i pružio svima strašni primjer, da se nitko ne smatra sigurnim od osude ako se mlitavo i oholo vlada - nepokajan za zlo.

BIJEDNA TVRDOKORNOST IZDAJNIKA

Zaista, svaka stvorena stvar pristaje uz svoga Stvoritelja, protiv bezbožnika. Zrak ih vrlo želi zadunuti toplim škodljivim parama, voda pokriti valovima, brda satrti, doline uzdići, zemlja progutati, podzemlje strmoglaviti, demoni ubaciti u ponore gdje će plamtjeti vječna vatra. Međutim, jedini koji spasava bijednika jest ovaj Bog kojega je napustio. Ali, ako netko postane

sličan tvrdoglavom Judi tako da mu Bog napokon uskrati toliko puta pruženu, ali odbačenu milost, onda ovaj baš ovdašnji nesretnik, makar se umišljao da lažnom srećom visoko leti po zraku, očituje sliku svoje bijede, i posve klizi u ponore zala. Radi toga molimo preblagog Krista, ne samo svatko za sebe, nego svatko za svakoga pa bio tko bio, da ne nasljedujemo tvrdokornog Judu, nego da odmah prihvaćamo ponuđenu milost, te da se po pokori i milosrđu iznova krijepimo za vječnost.

ODSJEČENO MALKOVO UHO

OTPOR JEDANAESTORICE

Kada su Apostoli ranije bili čuli što im je Krist prorekao ono što sad gledaju, iako su bili pritisnuti žalošću i tjeskobom, oni su ipak puno lakše prihvatili navještaj nego sadašnji razvoj neprilika; što se ostvaruju pred njihovim očima. Naime, čim su ugledali četu, u potpunom broju opremljenu, i čuli da otvoreno govori da je došla po Isusa Nazarećanina, nisu imali više razloga sumnjati da ga traže uhapsiti.

Kad, dakle, postadoše svjesni šta se ima dogoditi, mnogo im toga odmah, poput nekakvog stresa, obuze duše: zabrinutost zbog Gospodina kojega su ljubili, strah za sebe i osobnu sigurnost, te konačno stid radi svečanog obećanja što ga je svatko izrekao da će se radije izložiti smrtnoj opasnosti nego se odijeliti od učitelja. Tako se nađoše u procijepu: ljubav prema Učitelju da ne bježe, strah za sebe da ne ostanu, strah da brzo umru, sramota za dobar glas ako ne pruže otpor kako su obećali.

Sjećali su se ove iste noći što je kazao Isus u svezi kad je jednom zgodom svima njima zabranio nositi štap za obranu, ali da sada, i onaj koji nema mača, neka proda tuniku i kupi mač.[181] I premda su promatrali rimsku četu, a uz nju i kliku Židova, sve dobro naoružane, radi čega su drhtali od straha - njih Jedanaestorica zaista nenaoružana da, osim dvojice među njima, nitko nije imao mača, osim vjerojatno nož, sjetili su se ipak da kažu Kristu: "*Gospodine, evo ovdje dva mača!*", a Krist im je odgovorio: "*Dosta je!*".[182] Nisu shvatili smisao otajstva ovog uzvišenog odgovora pa, pod nekakvim naglim poticajem, upitaše Gospodina, da li hoće da ga obrane mačem. Viknuše: "*Gospodine, da udarimo mačem?*".[183]

I osobno Petar, vrlo raspaljen od neustrpljenja, ne pričekavši odgovor trgne mač i usmjeri udarac na slugu velikog svećenika; odsiječe mu desno uho, bilo da je taj sluga slučajno bio njemu, bilo da je među drugima bio najgoropadniji. Po svemu se vidi da je dotični bio poznat po besramnosti, jer evanđelisti ističu da je bio sluga velikog svećenika, najvišeg svećenika i prvaka svećeničkog. "Vrlo velika kuća puna je ohole služinčadi" kako veli Satiricus,[184] i opće iskustvo uči ljude da su svuda po svijetu sluge satrapa još više bjesniji od svojih gospodara. Da bismo mi znali da je ovaj sluga bio uvažen kod velikog svećenika, i time bio očito još oholiji, Ivan mu spominje ime: "*A sluzi je bilo ime Malko*".[185] A Evanđelista nema običaj da iznosi pojedinosti razasuto i nepromišljeno. Po mom mišljenju, ovaj vjetrogonja je svojim bijesnim istupom izazvao

---

[181] Usp. Mat, 10,10
[182] Lk 22,38
[183] Lk 22,49
[184] Juvenal, Satire, 5,66
[185] Iv 18,10

Petrovu srdžbu, da baš on prvi započne bitku, i bio je spreman da je hitro nastavi, da Krist nije bio spriječio njegov nagli nasrtaj. Krist je odmah zaustavio druge, predbacio Petru nemoćnu revnost, te izliječio odsječeno uho momku. Postupio je kao čovjek koji nije došao pobjeći od smrti, nego je pobijediti, i da mu je duh bio drukčije raspoložen, ne bi mu trebala ta pomoć.

MAČ BOŽJE RIJEČI

A da to bude još jasnije, najprije Isus odgovara na upit ostalima: "*Okanite se, još malo!*" Jer i ja, koji sam sve oborio na zemlju jednom riječju, kako vidite svima sam dopustio da se podignu, da sad ostvare svoj naum. Stoga pustite i vi da se izvrši ono što i ja dopuštam da se izvrši. Uskoro im neću dozvoliti da oni imaju bilo kakvu vlast nada mnom, a međutim nije mi potrebna vaša pomoć. Ostalima je, dakle, odgovorio samo ono: "*Okanite se, još malo!.*

Ali, stvarno, Petru se obratio riječima: "*Vrati mač svoj u korice*! "[186] "Neću nipošto da me se brani mačem, kao da je htio reći; "kada sam te izabrao za apostola već sam onda htio da ne vojuješ takvim mačem, nego mačem Božje riječi".[187] Željezni mač neka se, kao u korice, stavi u ruke svjetovnih vladara, da kažnjavaju zločince. Vi ste apostoli moga stada i uz to imate još drugi mač, mnogo više strašniji od bilo kojega željeznog mača. Njim se izgoni iz Crkve, to jest od mog Otajstvenog Tijela, bezbožnik kao gnjili ud. Tako je za neko vrijeme bezbožnik "*predan sotoni na propast tijela,*

[186] Mt 26,53; Iv 18,11
[187] Usp. Ef 6,12; Heb 4,12

kako bi se njegov duh spasio" ,[188] ali ukoliko je njegova duša spremna da se liječi i ponovo tako uzmogne ucijepiti u moje tijelo i u njemu se pomladiti. Vrlo često se događa da oboljeli od neizlječive bolesti (da ne zarazi zdrave) oboli u duši od nevidljive smrti. Ali bilo daleko od toga da shvatite kao da je moja volja da se bijesno služite željeznim mačem (za koga vam je poznato da je on pridržan za korice svjetovne vlasti). Mislim da onaj duhovni mač, kojim ste se dužni služiti, trebate češće iznijeti na vidjelo. Mačem riječi odlučno i okretno vršite svoju dužnost, poput kirurškog noža koji jednim rezom iz tkiva otvori put spasonosnom gnoju. Drugi onaj teški i ubojiti mač izopćenja, osim jedino u slučaju kada to traži hitna i strahovita potreba, hoću da se sačuva u koricama blagosti.

KRIST JE SLOBODNO PRIHVATIO SMRT

Za ostale, dakle, Apostole Isus je zadovoljan s trima riječima jer su oni mirniji ili blaži nego Petar. On smiruje i zaustavlja njegove uskipjele i razuzdane nerazborite odluke. Jer mu nije samo zapovjedio odložiti mač, nego mu je također obrazložio zbog čega mu ne odobrava njegovu revnost iako je dokaz nježne pažnje: " *Zar možda da ne pijem kalež koji mi pruži Otac?*[189] Krist je nedavno bio navijestio Apostolima da mu treba ići u Jeruzalem, mnogo trpjeti od starješina i književnika i od svećeničkih poglavara, da će ga ubiti, ali da će uskrsnuti treći dan. Petar ga je pozvao nasamo i počeo ga odvraćati riječima: "Daleko to bilo od tebe, Gospodine. Tebi se takvo što ne smije dogoditi!" Isus se okrenu Petru i reče: "Odlazi od mene, Sotono, ti ne

[188] Kor 5,5
[189] Iv 18,11

znaš što je Božje!" Evo, kako je Isus ovdje strogo ukorio Petra.

A nema baš mnogo da je Isus, kad ga je očitovao Petar za Sina Božjega, bio upravio ove riječi: "*Blago tebi, Šimune, Jonin sine, jer tebi to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj nebeski! A ja tebi kažem: Ti si Petar - Stijena, i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i Vrata pakla neće je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskog, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima*"... itd.[190]

A evo, sada Isus na ovaj način tjera Petra, okreće mu leđa, i izjavljuje da mu je na sablazan, naziva ga Sotonom i odriče mu znanje Božjih planova, dok je u ljudske namisli upućen. A čemu sve to? Radi toga što ga je Petar odvraćao od smrti, za koju mu je onda govorio kako je mora podnijeti, jer, po svojoj vlastitoj volji, Isus ju je neopozivo bio prihvatio. Dosljedno, Isus ne samo da nije htio da mu se Apostoli u tome suprotstave, nego je još htio da ga i oni slijede na tom istom putu. "*Ako, dakle, tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka uzme svoj križ i neka me slijedi!*".[191] Nezadovoljan s ovim Isus ide dalje pa pokazuje, ukoliko bi netko odbio da ga slijedi u smrt, u prilikama koje bi je zahtijevale, dotični ne bi izbjegao smrtnoj opasnosti, nego bi se izvrgao mnogo težoj smrti, i obrnuto, onaj koji će žrtvovati svoj život, neće izgubiti svoj život, nego će ga zamijeniti pravim životom. Isus je naglasio: "*Tko hoće sačuvati svoj život, izgubit će ga, a tko izgubi radi mene svoj život, naći će ga. Što koristi čovjeku ako dobije sav svijet, a izgubi svoj život? Što li može dati čovjek kao otkupninu za svoj život? Sin Čovječji ima doći u slavi Oca svoga u pratnji anđela, te će tada platiti svakomu prema djelima njegovim*".[192]

---

[190] Mt 16,17-19
[191] Mt 16,24
[192] Mt 16,25-27

Možda sam se na ovom mjestu dulje zadržao nego što je potrebno. Međutim, ja vas pitam, tko se ne bi oduševio, izvan opasnosti, kako svijet kaže, ovim Kristovim riječima, tako strogima, s toliko prijetnje, ali toliko korisnima, za buđenje nade u vječni život? Uostalom (ovo je vrlo prikladno u svezi s ovim mjestom u tekstu), iz Kristovih riječi zaključujemo da je ovdje žestoko ukorio Petra, da se više u svojoj revnosti ne usudi priječiti smrt Kristovu. Evo, posve istom revnošću kojom ga je onda, samo riječima, nagovarao, Petar sada navaljuje da Krist izbjegne smrt - borbom. Krist, uza sve to što je Petar bio imao dobru nakanu pri izvršenju zla, Krist se osobno opredijelio za Muku i posve se ponašao ponizno, pa ga nije htio strogo ukoriti. Prije svega htio ga je urazumiti, zatim očitovati grijeh i naposljetku izjavio da nema potrebe da mu on i bilo tko drugi priteknu u pomoć - pa ni u slučaju kad bi se sam osobno usprotivio smrti. Zaista, kad bi htio zatražiti pomoć, ne bi mu je uskratio Otac. On bi mu u nevolji, što ga je snašla, s neba poslao moćnu i nepobjedivu vojsku anđela protiv ovih jadnih čovječuljaka koji su ga došli uhvatiti.[193]

Krist, stoga, kako rekoh, prije svega kori Petrovu revnost, i iznosi mu ovaj razlog: "*Zar možda da ne pijem kalež koji mi pruži Otac?*".[194] Čitav moj život do danas bio je uzor poslušnosti i primjer poslušnosti! Zar nisam vrlo često i voema snažno naučavao dužnost "pokoravanja vlastima", "poštivanja svojim roditeljima",[195] "davanje caru što je carevo, a Bogu što

[193] Usp. Mt 26,53
[194] Usp. Rim 13,3-7; 1 Pt 2,17
[195] Usp. Izl 20,12; Rim 13,7; Ef 6,1; Kol 3,20

je njegovo"[196]? I sada, kada se domalo treba dovršiti moje djelo, te je konačno na meni da svjom rukom učinim potezić na onom prelijepom tkanju, što sam ga tako dugo skrivao - ti hoćeš, jasno mi je, da odbijanjem kaleža, što mi ga pruža Otac, odmah potpuno rasparam satkano, i da se Sin čovječji usprotivi Bogu Ocu?

STAVITE MAČ U KORICE

Zatim poučava Petra da mu je grijeh što se prihvatio mača, a to mu i potvrđuje i primjerom građanskih zakona. "Svi naime - reče - što uzeše mač, od mača će poginuti". Zaista, po rimskim zakonima (koji su onda obvezivali i Židove), ukoliko bi netko, bez zakonitog ovlaštenja, bio otkriven da posjeduje mač zbog ubijanja čovjeka, odmah bi ga se smatralo kao i onoga, što je bio učinio razbojstvo. A koliko pak više se izlaže tome onaj koji vadi mač i njim udara? Ja nipošto ne smatram da je Petar, u onom času ondje, usred gužve i buke, bio toliko hladnokrvan, da je hotimice promašio Malkovu glavu i samo mu odsjekao uho, i to s nakanom, pomisli samo, ne da ubije nego da prestraši.

Ukoliko mu, možda, netko postavlja prigovor da je svakome dozvoljeno poslužiti se silom da otjera opasne zlikovce od nevinoga, odgovaram da ovaj predmet potiče na dulju raspravu nego što mu ovo mjesto može zgodno omogućiti. Posve je sigurno da Petrovu pogrešku dosta umanjuje njegova iskrena odanost Kristu. Ipak nije bio zakonito ovlašten da stupi u borbu. Za to postoji kao preveliki dokaz činjenica da

---

[196] Usp. Mt 22,21; Mk 12,17; Lk 20,25

ga je Krist nekoć tako strogo bio opomenuo,[197] da se ne trudi spriječiti njegovu muku i smrt, bilo nasilnim sredstvima bilo riječju.

Poslije ovoga, on sprečava Petrovu revnost i drugim dokazom, kad mu pokazuje da je njegova zaštita posve nešto suvišno: "*Ili misliš da ne mogu zamoliti Oca svog da mi u ovaj čas pošalje više od dvanaet legija anđela?*".[198]

O svojoj osobnoj moći ne govori ništa, a to stoga da se tim proslavi Otac. U času kad se spremao na smrt, nije htio o sebi govoriti uzvišeno, niti naglasiti da mu je moć jednaka s Ocem. Ali da naglasi kako mu nije porebna pomoć ni od Petra, ni od bilo kojeg drugog stvorenja, izjavljuje da će mu pomoć s neba, ukoliko je bude htio zatražiti, odmah stići od Svemogućeg Oca: "Ili misliš, - reče - da ne mogu zamoliti Oca svog koji bi mi odmah poslao više od dvanaest legija anđela?"

UKLJUČITI SE U OČEV PLAN

Kao da mu je govorio ovako: "Ako se ne možeš uvjeriti da ja ne trebam tvoje pomoći već tim što si svojim očima vidio kako je sam moj glas, bez dodira, mogao oboriti na zemlju čitavu ovu četu i protiv koje si jadno ludovao kad si se pouzdavao da me može spasiti tvoja snaga, onda barem se prisjeti, čijim si proglasio mene Sinom, kad sam vas upitao: "*A vi, za koga me držite?*" Po Božjem nadahnuću, ti si odmah

[197] Uspl. Mt 16,23; Mk 8,33
[198] Mt 26,53

odgovorio. "Ti si Krist, Sin Boga živoga".[199] Dakle, kad spoznaješ objavom Božjom da sam mu ja Sin, i kad vrlo dobro znaš kako i zemaljski očevi nipošto ne napuštaju svoje sinove, zar misliš da bi moj Otac nebeski mene htio napustiti, kad to ne bi bila stvarno moja volja da umrem? Da li pomišljaš, kad bi ga ja htio to zamoliti, da mi on ne bi poslao dvanaest legija anđela, i to ne sa zakašnjenjem, nego odmah meni na raspolaganje? A kako bi se mogla ova bijedna četa jadnika suprotstaviti tolikom broju legija? Deset puta dvanaest legija osoba, kao što su ovi u ovoj četi ovdje, ne bi se usudili ni pogledati u lice rasrđenog anđela".

Poslije ovog, Krist se ponovo vraća na onaj svoj prvi razlog, jer je on na nj postavio posebni naglasak: " *Ali kako bi se onda ispunila Pisma, prema kojima tako mora biti?*" .[200]

U Bibliji se nalazi mnogo proročanstava o Kristovoj smrti, mnogo otajstava o njegovoj Muci i o otkupljenju ljudi, a što su se imala ostvariti jedino Mukom. I konačno, da ne bi, dakle, ni Petar a nikada ni tko drugi, bio on tko da bio, u sebi tako mrmljao: "Ako ti, Kriste, možeš zamoliti u Oca toliko legija, zašto ih ne zatražiš?" - on odgovara: "*Ali kako bi se onda ispunila Pisma, prema kojima tako mora biti?*"

Pošto iz Biblije razumiješ da je Božja mudrost vrlo pravedno izabrala baš ovaj jedini put kojim će ljudski rod obnoviti u njegovoj izgubljenoj slavi, ako bi sada ja molitvom uspio da me Otac oslobodi smrti, što bih ja drugo tražio nego nastojati spriječiti ono zbog čega sam htio doći? Zar poziv da mi dođu u pomoć nebeski duhovi, ne bi bio znak da se izbacuje iz neba čitav rod ljudski - kojega mojim dolaskom namjeravam

---

[199] Mt 16,15-16
[200] Mt 26,54

otkupiti za nebesku slavu? Ne diže se, dakle, tvoj mač sada na opake Židove, nego je uperen na sve čovječanstvo, kada priječiš da se ostvare Pisma, i kad nećeš da pijem kalež što mi ga dade Otac - kao sredstvo kojim ću očistiti ljagu naravi, od koje sam jedini od nje izuzet i sačuvan.

PREBLAGO SRCE KRISTOVO

A sada uvidi da preblagom Srcu Kristovu nije bilo dovoljno smiriti napadača, nego da nam dade primjer vraćanja dobra za zlo, on je dodirnuo odsječeno uho napadaču i učinio ga zdravim.

Smatram da nijedno tijelo nije produhovljeno svojom dušom onako kao što je slovo sv. Pisma ispunjeno duhovnim otajstvima. Uistinu, kao što nije moguće u tijelu dodirnuti bilo koji njegov dio, a da nije u njemu prisutna duša koja unosi u svaki njegov i najmanji dio život i osjetljivost, tako i u čitavoj biblijskoj povijesti, ma kolikogod bila ona - da se tako izrazim - gruba i tjelesna, vidimo kako je oživljuje duhovno otajstvo. Iz izvještaja, dakle, kako je Krist svojom rukom iscijelio uho Malkovo što ga je bio Petar mačem odsijekao, nemamo razloga promatrati samo činjenične okolnosti onoga što se onda ondje bilo dogodilo (premda bismo već iz samih činjenica bili sposobni mnogo toga spasonosnoga naučiti). Nego, pod skrivenim slovom izvještaja, istražujemo duhovni spasonosni nauk.

Malko u hebrejskom jeziku znači isto što i *rex* (= kralj) u latinskom, pa stoga, nije na odmet u imenu gledati simbol razuma. Razum, doista, mora poput

kralja vladati čovjekom. Na posebni način njim vlada kad se kao žrtveni prinos vjere[201] zarobljava[202] u službi Bogu, kome služiti znači kraljevati.

Veliki svećenik koji je sa svojim svećenstvom, s farizejima, s književnicima i starješinama narodnim bio ogrezao u opakom praznovjerju što ga bijaše izjednačio sa Zakonom Božjim i pod vidom pobožnosti rušio pobožnost te Začetnika prave religije nastojao ukloniti, točno nam se, sa svojim sljedbenicima, predstavlja kao predvodnik opakih krivovjeraca, širitelj kužnog praznovjerja.

SIMBOLIKA DESNOG UHA

Stoga, kolikogod puta razumni duh, ustajući protiv prave Kristove vjere, sebe meće uz krivovjerje, postaje bjegunac od Krista i rob vođe krivovjerstva, čije grešne stranputice slijedi, zaveden od sotone. On, dakle, čuvajući svoje lijevo uho što osluškuje zlo krivovjerje, gubi desno kojim mora slušati istinitu vjeru, ali nakana nije uvijek ista, ni učinak uvijek jednak. Međutim, izvjesni duhovi se, zaista, okreću prema krivovjerju promišljenom nakanom. Njihovo se uho ne siječe naglo, ali ono malo pomalo gnjili, neprimjetno, po mjeri kojom sotona u nj ulijeva svoj otrov i uz to priječi ulaz s nekim trombom, oblikovanim od izvjesnih srodnih čestica - da ništa ne može dobroga ondje unići. Jao! Takvi jadnici će vrlo rijetko potpuno ozdraviti. Dijelovi što ih je rak žderući pojeo, potpuno su propali, nije preostalo ništa što bi se obnovilo.

---

[201] Usp. 2 Kor

[202] Fil 2,17

Međutim, uho odsječeno u naglosti, što se, u stvarno nekontroliranoj revnosti, otkotrljalo posve na zemlju, označava one koji, nadvladani kojekakvim nenadanim neraspoloženjem, odvraćaju se od istine zbog izvjesnog krivog prikaza što je prava istina. A neki su opet svladani onako dobrom revnošću o kojoj je Krist govorio: "Doći će čas kada će svaki koji vas ubije misliti da Bogu služi".[203] Apostol Pavao je predstavljao taj tip ljudi.[204]

Neki, zaista, duhom uznemirenim od zemaljskih naklonosti, trpe da im uho, odsječeno nebeskim naukom, leži na zemlji. Ali se često bijedi takvih smiluje Krist, i svojom rukom podiže sa zemlje njihovo uho, odsječeno žurno u nekontroliranoj revnosti, i lijepi ga uz glavu te ga čini ponovno prikladnim za slušanje istinite nauke. Znam da su uz pomoć Duha Svetoga, iz ovog mjesta stari Oci iznijeli sad ovo sad ono otajstvo. Nisam odlučio o svemu izvijestiti. To bi učinilo veliki prekid u nizu propovijedanja.

ČAS TAME

Tada Krist reče onima što su se digli na nj, glavarima svećeničkim, zapovjednicima hramske straže i starješinama: "Kao na razbojnika izišli ste na me s mačevima i toljagama! A svaki sam dan bio među vama u hramu, sjedio i učio, ali me niste uhvatili, ne digoste ruke na me. Ali je ovo vaš čas i vlast tame".[205]

Ovo je Krist rekao onima što su bili došli: glavarima, svećeničkim, zapovjednicima Hrama i

203 Iv 16,2
204 Usp. Dj 7,57-59; 9,1-2
205 Lk 22,52-53; Mk 14,48-49; Mt 26,55

starješinama. Međutim, ovdje se neki skrupulozno uznemiruju činjenicom što sv. Luka evanđelista napominje da je Isus ovo rekao glavarima svećeničkim, zapovjednicima Hrama i starješinama, dok ostali evanđelisti pripovijedaju događaj, ali ne pišu da su spomenuti osobno prišli, nego da su poslali četu i sluge.

Izvjesni tumači rješavaju ovu poteškoću tako da ističu: Isus je onaj svoj govor upravio na adresu onih koji su one bili poslali. Ovako se naime i vladari međusobno razgovaraju preko poslanika, a također posvuda i obični svijet preko glasnika. Slično tome, mi govorimo gospodaru kad pričamo sa njegovim slugama što nam ih je poslao, i obratno gospodar govori nama kad nam odvrati na ono o čemu ga je služinčad izvijestila.

Iako ne odbacujem ovakvo rješenje, ja radije, ipak, prihvaćam mišljenje onih po kojima je Krist govorio... očima u oči, izbliza glavarima svećeničkim, zapovjednicima Hrama i starješinama naroda. Sv. Luka, doista, ne kaže da je Krist ovo govorio *svima* glavarima svećeničkim, ni svima zapovjednicima Hrama, ni svima starješinama naroda, nego samo "*onima što su se digli na nj*".[206] Iz ovih riječi čini se da jasno izlazi na vidjelo: iako su svi, dogovorno na savjetovanju, svaki sa svoje strane, pod zajedničkim imenom opremili četu sa slugama da uhapsi Krista, - ipak s njima dođoše predstavnici svake grupe: starješina i farizeja, kao i poglavara svećeničkih. Ovo se mišljenje posve slaže s riječima sv. Luke, i nije protivno nikakvom prikazu drugih evanđelista.

[206] Lk 22,52

Krist je koreći starješine svećeničke, farizeje i poglavare narodne, njih mirno upozorio da ne pripišu njegovo hapšenje svojim vlastitim snagama i vještini, te da se ludo ne hvale da im je njihovo vođenje zaduženja bilo lukavo smišljeno, kako to čine zločinci ogrezli u zlu. On izjavljuje da njihove ludo planirane namjere, da se pokuša prikriti istina, nisu protiv njega bile mogle ništa postići; nego da je Bog svojom prevelikom mudrošću predvidio i točno odabrao čas kad će "*knez ovog svijeta*" [207] izgubiti, punim pravom, lukavstvom nepošteno stečeni svoj plijen, ljudski rod, upravo kad će se truditi da ga zadrži po nečasnim postupcima. Naime, uostalom, Krist tumači koliko je bilo nepotrebno plaćati usluge izdajniku, doći po noći sa svjetiljkom i sabljama, silom napasti, četom naoružanom mačevima i toljagama, čovjeka kojega su toliko puta ranije mogli uhvatiti bez troška, bez muke, bez noćnog bdjenja, bez buke oružja kad je sjedio i naučavao u Hramu.

Da bi sebi pribavili slavu što su posao razborito izveli, naglasili su da je uistinu bilo teško ostvariti (ono što je Krist izjavio da je bilo lako) i nije se moglo osim uz veliku pogibelj ostvariti zbog moguće uzbune naroda,[208] što se očitovalo u nedavnom uskrisenju Lazara.[209] Jer, nedavno, uza svu veliku ljubav i veoma duboko poštovanje što mu ga je iskazivao narod zbog njegovih kreposti, oni koji su ga htjeli uhititi i osuditi na smrt, zbog toga nisu bili u opasnosti od svjetine jer im se činilo da će im se svjetina pridružiti u namjeravanom zločinu, kad on ne bi sam svojom moći prošao između njih i umaknuo.[210] Uvijek je tako svjetina

[207] Iv 12,31; 14,30; 16,11
[208] Usp. Mt 21,46; Iv 11,45
[209] Usp. Iv 11,1-43
[210] Usp. Lk 4,28-30

nestalna i uvijek spremna na gore.[211] Konačno, kako se lako može prozreti prema bilo kome naklonost puka, i radi toga nastali strah, poučava nešto kasniji događaj kad je bio uhapšen i svjetina nije prije jače klicala: " *Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!*" i "*Hosana na nebu!*",[212] od onoga protivnoga što ga je bijesno izvikivala: "*Smakni ga! Smakni! Razapni ga!*"[213]

ZLOBNIK OSTVARUJE PROROČANSTVO

Stoga je, do ovog časa, Bog bio učinio da su oni, koji su ga željeli uhvatiti, i lažno hinili strah, "*od straha ondje drhtali gdje straha i nema*".[214] Sada pak kad bijaše došlo "*pravo vrijeme*",[215] kad će svi smrtnici (koji god to budu htjeli) po gorkoj smrti jednoga biti otkupljeni na slatkoću vječnog života, poput luđaka su ona jadna stvorenja bila uvjerena da su ostvarili lukavo smišljenim planom ono što je svemoguća Božja Providnost ("*bez koje ni vrabac ne pada na zemlju*"),[216] bila milosrdno od vječnosti odredila.

Da ih uvjeri da je to ludo što oni čine, i da bez njegova dopuštenja, neka znadu, nije nipošto protiv njega mogla biti od koristi ni izdajnikova prevara, ni njihovo lukavo smišljeni plan zasjede, ni rimska snaga, - on je izjavio: "*Ali ovo je vaš čas i vlast tame*".[217] Evanđelist Matej je posve obrazloženo napisao ove Kristove riječi: "*Ali ovo se sve dogodi da se ispune proročka Pisma*".[218]

---

[211] Tacitus, Annales XV., 64
[212] Mt 21,9; Mk 11,10; Lk 19,38; Iv 12,13
[213] Iv 19,15
[214] Ps 53(52),6
[215] 2 Kor 6,2; Usp. Iz 49,8 i Rim 5,12-11
[216] Mt 10,29
[217] Lk 22,53
[218] Mt 26,56

SMRT JE KRISTOVA PROREČENA

Posvuda vrve kod proroka proročanstva o smrti Kristovoj: *"Ko jagnje na klanje, odvedoše ga; a nije se čuo njegov krik na trgovima"*.[219] *"Probodoše mi ruke i noge"*.[220] *"Ovo sam izranjen u kući onih koji su me voljeli"*[221]... *"I među zlikovce bi ubrojen"*[222]... *"On je naše bolesti ponio"*[223]... *"Njegovom smo modricom izliječeni"*[224]... *"Za grijehe naroda njegova na smrt ga izbiše"*...[225]

Ima kod proroka vrlo jasnih proročanstava o Kristovoj smrti. Ne bi ih se smjelo smatrati neistinitima. Iz toga se vidjelo da ovi događaji nisu bili u svezi sa ljudskim domišljanjem nego od Onoga koje ih je bio od vječnosti predvidio i predodredio da se ostvare u budućnosti. Otac Kristov, isto tako i osobno Krist i Sveti Duh jednoga i drugoga, jer djelovanje Trojstva uvijek je složno usmjereno na jedno tako da nijedno izvanjsko djelo jednoga od njih ne bi bilo jednako djelo sve Trojice. Bila su predviđena i određena vremena da se ostvare kad to bude najprikladnije.

Stoga su: veliki svećenici, književnici, farizeji i narodne starješine, zatim sve građanske vlasti, prokletstva dostojni, koji su se dičili samovlasnim radom na svojim vijećanjima kako će lukavo uhapsiti Krista, - *učinili baš ništa drugo,* u svojoj ludoj i slijepoj zloći, *nego doslovno izvršili,* na svoju veliku nesreću a za veoma veliko dobro drugih, *veoma dobru i*

[219] Usp. Iz 53,7
[220] Usp. Ps 22(21), 17
[221] Usp. Zak 13,16
[222] Usp. Iz 53,12
[223] Usp. Iz 53,4
[224] Usp. Iz 53,5
[225] Usp. Iz 53,8

nepromjenljivu volju Svemogućeg Boga u svezi sa kratkotrajnom smrću Kristovom koja je za života ljudskog roda od izvanredne sreće, a za njega Isusa na vjekovječnu slavu. Neznalice i nevješti uslužno su se pokorili ne samo volji Oca i Svetoga Duha nego jednako i Krista.

Rekao im je stoga Krist: *"Ali ovo je vaš čast i vlast tame"*.[226] Prije ovoga, kada ste me bili vrlo zamrzili i veoma žudili pogubiti, a to vam je sa puno manje truda bilo moguće (da vam to nije bila uskratila nebeska vlast), ali me stoga niste uhapsili u Hramu pa čak ni ruku stavili na me. Zbog čega? Radi toga što ni vrijeme ni čas nije došao, što ih nisu bile odredile zvijezde nebeske, kao ni vaša vještina, nego moj Otac, po svom neistraživom promislu, i uz moj osobni pristanak. Pitate kada? Ne od Abahamovih dana, nego od vječnosti. Jer ja sam od vječnosti kod Oca *"prije nego je Abraham bio"*.[227] Ovo je, dakle, vaš čas i vlast tame. Ovaj je čas koji vam je za kratko dopušten, i vlast predana tminama. Ono što vam nije bilo dopušteno činiti pri punoj svijelosti, sada me bezuspješno omotavate tminama, dok me uznemirujete kao zviždućom bukom kljunova, noktiju i zubi noćnih grabilica, ušara, sova, ćuka, šišmiša i strašnih barnih ptica. U tminama ste dok moju smrt pripisujete svojim snagama.

---

[226] Lk 22,53
[227] Iv 8,58

U tami će biti osobno i Pilat, upravitelj kad će se hrabiti da ima vlast bilo da me oslobodi, bilo da me razapne. Zaista, tako me moj narod i moji veliki svećenici namjeravaju predati njemu, on nada mnom neće imati nikakve vlasti, ukoliko mu ne bude dano odozgo. Zato je veći grijeh onima koji će me njemu predati. A ovo je kratki čas i privremena vlast tame. A tko hoda u tami ne zna kamo ide, a ni vi ne vidite, niti znate što radite, pa ću i ja moliti da vam bude oprošteno što ste odredili sa mnom. Ali, svima se neće oprostiti, neće zaslijepljenost svakoga ispričati. Jer sami stvarate tamu. Sami gasite svjetlo. Najprije sami sebi, a kasnije i drugima kopate oba oka, da kao slijepci slijepce vodite dok jedni i drugi ne padnete u jamu. Evo, kako je vaš čas kratak. Evo, ovo je luda i nemoćna vlast tame, u kojoj naoružani sada hapsite nenaoružanoga, surovi blagoga, zločinci nevinoga, izdajnik Gospodina, bijedna stvorenja Boga.

Ali ne samo vama nada mnom, nego će se, također, prepustiti vlast tame, dakako privremeno, upraviteljima i kraljevima nad mojim učenicima, kao i drugima protiv drugih, ali, naglašavam, vlast uistinu tame. Naime, ono što će pretrpjeti moji učenici, ili što će govoriti, neće pretrpjeti niti govoriti sami od sebe, nego će mojom snagom pobijediti: "*svojom će postojanošću spasiti duše svoje*" ,[228] *a Duh Oca moga govorit će preko njih.*[229] Tako i oni koji će ih mučiti i ubiti neće ništa raditi ili govoriti sami od sebe, nego tu je knez tmine koji je već došao: "*On protiv mene ne*

[228] Usp. Lk 21,19
[229] Usp. Mt 10,20

može ništa".[230] On trovanjem srdaca, tirana i mučitelja, kroz kratko prepušteno vrijeme, preko njih očituje i očitovat će svoju silu. Stoga, zaista, mojim suborcima *" nije borba protiv krvi i tijela, nego protiv Poglavarstava, protiv Vlasti, protiv Vrhovnika ovoga mračnog svijeta; protiv zlih duhova, koji borave u nebeskim prostorima"*.[231]

KRIST JE KRALJ KRALJEVA

Tako će se roditi Neron po kojemu će knez tame ubiti Petra a k njemu će pridružiti još i Pavla onaj koji do sada na me vreba. Tako će ostali carevi i njihovi upravitelji preko kneza tmina ustajati na druge učenike iz moga stada. Ali, iako se bune narodi, iako puni ludosti snuju; premda kraljevi zemaljski ustaju a knezovi se ròte protiv Jahve i protiv njegova Pomazanika, tražeći da skrše njihove okove i jaram njihov zbace,[232] što će ih, preko svojih pastira, staviti na njihove tvrde šije dobri Bog, onaj što na nebu stoluje i njima se smije i Gospodin im se podruguje.[233] To je onaj koji ne sjedi, kao zemaljski vladari, na kurulskoj stolici, podignutoj nekoliko stopa od poda, nego koji sjedi nad kerubima, kome je nebo prijestolje, kome je zemlja podnožje njegovim nogama, Gospodin mu je ime. On je kralj kraljeva i Gospodar gospodara, kralj strašan *"koji obuzdava oholost knezova"*.[234]

---

[230] Iv 14,30
[231] Ef 6,12
[232] Usp. Ps 2,1-3; Dj 4,15
[233] Usp. Ps 2,4
[234] Ps 76(75) 12-13

On će im govoriti u svom gnjevu, i u svojoj žestini on će ih zbuniti. Krista svoga Sina, kojega danas rodi, postavit će za kralja na Sionu svetoj Gori njegovoj, Gori koja se neće pomaknuti. Sve će mu njegove neprijatelje podložiti pod noge. Nad njima što su buntovno kušali raskinuti uze njegove i zbaciti sa sebe jaram njegov, vladat će gvozdenom šibom i razbit će ih kao sud lončarev. Protiv njih, i protiv njihova podbadača, kneza tame, moji će se učenici jačati u Gospodinu, i obučeni u bojnu opremu Božju, opasavši svoje bokove istinom, obukavši oklop pravednosti, obuvši noge spremnošću za Radosnu vijest - mir, u svemu uzevši veliki štit vjere te prihvativši kacigu - ono čim se spasava - i mač Duha, to jest riječ Božju. Obući će se u silu odozgo, i odlučno će se suprotstaviti zasjedama sotone. Oduprijet će se u zli dan otvorenim navalama sotone, očevidno i laskavim nagovaranjima što će ih, kroz usta progonitelja, izgovarati ne bi li ih odvratio od puta istine.

VLAST JE TAME KRATKA

Sve vatrene strijele što ih vrlo opaki sotona, preko svojih suradnika, na njih baci, oni će ugasiti, u svojoj smrtnoj muci, okruženi štitom vjere, i prolivenim suzama u molitvi, i prolijevanjem krvi. I na isti način, poslije nego su svoj križ združili sa mojim, nadvladavši đavla kneza tame, stavivši pod noge zemaljske pomagače sotone, uzdignuti na pobjednička kola, unići će u raj mučenici uz veliko slavlje. A vi koji sada na meni iskazujete svoju opakost, kao i vaše potomstvo što će je poslije iskazivati, i legla zmijska (što će sličnom

opakošću bez milosrđa bjesniti na moje), bit ćete za sramotu otjerani u ognjene paklene tmine. Ali, u međuvremenu vam je prepušteno iskazivati i izvršavati vlast, ali sjećajte se da će ona morati kratko trajati, kako se zbog vladanja ipak ne bi previše hvalili. Nije naime vječnost bez kraja prepuštena vašoj samovolji i hirima, nego vrijeme skraćeno poput jednog sata radi izabranih, da ne bi bili kušani više od onoga što su u stanju podnijeti. Stoga neće biti dug, neće dugo trajati ovaj vaš čas, a vlast tame koja ima svoje sadašnje mjesto samo vrlo kratko, jer je izgubila prošlo, a nije postigla buduće. Ovaj vaš čas što je toliko kratak, iz razloga da ne bude za vas izgubljen, nastojte odmah iskoristiti, a pošto mene tražite da me se ubije, što činite činite brzo, uhvatite me odmah, ali pustite ove da odu.

" *Tada ga svi učenici ostave i pobjegnu*".[235]

BIJEG UČENIKA

" TADA GA SVI NJEGOVI UČENICI OSTAVE I POBJEGNU"

Iz samoga ovog mjesta može se lako opaziti koliko je ustrpljivost opora i teška krepost. Stvarno, mnogi poprimaju svoj duh u hrabrom očekivanju nedvojbene smrti, pod uvjetom da mogu mlatiti one što njih udaraju, i pustiti uzde svojim osjećajima vraćajući ranu za ranu. Uostalom, smirivši se potpuno utjehom neosvećivanja, i smrt podnositi tako strpljivo da se ne samo ne braniš nego na žestoki udarac ne uzvraćaš ni srditom riječju, ovo je sigurno najviši stupanj uzvišene

---

[235] Mk 14,50

kreposti, što ga ni apostoli nisu još bili dovoljno sposobni postići. I oni se zaista sjećaju da su bili svečano obećali s njim umrijeti radije nego ga ostaviti. Oni su se toga dobro držali, ali ipak pod uvjetom: svi su izjavili da su spremni umrijeti samo ako im bude dozvoljeno pasti u borbi, onako kako je to djelom protiv Malka Petar primjerom bio pokazao. A Spasitelja, kad im nije bio dozvolio da se bore ni dao vlast da se odupiru, *"tada ga svi ostave i pobjegnu"*.[236]

Kadikad mi dođe sumnja da li je Krist, ustavši od molitve i potraživši apostole našao ih gdje spavaju, otišao do jedne i druge grupe, ili samo do onih što ih je odveo dalje i smjestio posve bliže sebi. Ali, sada, kad mislim na riječi Evanđeliste da su ga svi ostavili i pobjegli, ja više ne sumnjam da su svi bili zaspali. Zaista, budući da su oni morali "bdjeti i moliti", kako im je to Krist toliko puta bio naredio da čine, "da ne upadnu u napast", spavanjem su dali prigodu napasniku da im volju učini kolebljivom i nesmotrenom bilo za borbu bilo za bijeg više nego da budu spremni za trpljenje. Radi toga su ga svi ostavili i pobjegli da se ispuni ona najava Jakova: *"Svi ćete se vi još noćas zbog mene pokolebati"*.[237]

---

[236] Mt 26,56
[237] Mt 26,31

NEIMENOVANI MLADIĆ

"SAMO MLADIĆ NEKI, OGRNUT PLAHTOM PO GOLU TIJELU, IŠAO JE ZA NJIM, HTJEDOŠE GA UHVATITI, ALI ON OSTAVI PLAHTU TE GO POBJEŽE OD NJIH".[238]

Tko je bio onaj mladić, ne zna se baš sigurno. Neki misle da je to bio Jakov kojega su zvali bratom Gospodinovim, a bio je poznat i pod imenom Just. Drugi ga drže za evanđelistu Ivana, koga je Gospodin stalno ljubio posebnom pažnjom, a koji još nije bio prevalio mladenačku dob, što se može dokazati time što je proživio mnogo godina poslije Kristove smrti. Sv. Jeronim svjedoči da je umro 68. godine poslije muke Gospodnje. A među starim piscima ima onih koji pišu da taj mladić nije bio iz apostolskog zbora, nego neko od služinčadi one obitelji kod koje je Krist one noći proslavio pashu. Što se mene tiče, ja se lakše oslanjam i prihvaćam mišljenje ovih posljednjih. Isključujem što nije nimalo uvjerljivo za moje oči da bi koji Apostol imao samo plahtu za svoju odjeću, i to baš tako napravljenu da se može u tren oka odbaciti, a na to me potiču i sam sadržaj odlomka kao i spomenute riječi izvjestitelja. Uza sve to, među onima koji misle da je to bio neki od Apostola, većim dijelom pristaju uz Ivana. Ali evo odlomka iz evanđelja Ivanova, koji, prema mom mišljenju, ovo uvjerenje čini jedva uvjerljivim: "*Šimun Petar s drugim učenikom išao je za Isusom. Taj učenik bijaše poznat velikom svećeniku te uđe s Isusom u dvorište velikoga svećenika. A Petar ostane vani pred vratima. Tada onaj drugi učenik, koji bijaše poznat velikom svećeniku iziđe, progovori s vrataricom i uvede Petra*" .[239]

---

[238] Mk 14,51-52
[239] Iv 1815-16

Oni koji pišu da je blaženi Evanđelist, koji je slijedio Isusa, a kad je bio uhapšen pobjegao, sukobljavaju se s činjenicom da je "ostavivši svoju plahtu, go pobjegao". Ovo nije u skladu s onim što je uslijedilo, naime što je unišao u dvorište velikog svećenika i uveo u nj Petra. A svi se slažu da je bio ovaj Evanđelist, koji ga je napokon slijedio sve do mjesta Križa. Najposlije je stajao uz Raspetoga zajedno sa predragom Kristovom Majkom, čisti djevac s prečistom Djevicom. On ju je prihvatio za svoju, kad mu ju je Krist povjerio. Nema nimalo sumnje da je kroz čitavo to vrijeme i na svim mjestima bio obučen.

ISTINSKI LJUBITELJ KRISTOV

Ivan je bio učenik Kristov, nije pripadao sljedbi cinika. Iako ga je razboritost dovoljno poučila da nije potrebno izbjegavati golotinju kao na primjer kad je okolnost silovito zahtijeva ili možda traži, ja međutim smatram da mu djevičanski stid nije dozvolio da se bez razloga pokaže gol pred očima javnosti. Da se izvuku iz ove poteškoće, tumači kažu da je on otišao na neko drugo mjesto i da je u međuvremenu obukao svoju odjeću. Ja ne kanim raspravljati o netom kazanom, a posebno zbog toga što mi se čini da to izmiče uvjerljivim dokazima, dok je Ivan skupa s Petrom išao za Isusom i u isto vrijeme kada i Isus unišao u kuću Ane, koji je bio tast velikom svećeniku.

Uostalom, ono što me vrlo nuka da se pridružim mišljenju onih koji za onoga mladića ne smatraju nikoga od apostola, nego nekoga od poslužitelja u svratištu, jest činjenica kako evanđelist Marko ipak međusobno

povezuje odbjegle Apostole i ovog mladića koji je ondje ostao: "*Tada ga svi ostave i pobjegnu. Samo mladić neki, ogrnut plahtom po golu tijelu, išao je za njim*".[240] Marko dobro kaže da su se svi apostoli razbježali, a nipošto samo neki od njih, dok je bio ostao i bio pošao za Kristom ne netko od apostola, jer su svi već bili pobjegli, nego izvjesni mladić, što znači neki nepoznati kako izgleda, po imenu, ili je (Marko) ocijenio da nije zgodno očitovati ga po imenu. Ovaj je mladić, po mom osobnom uvjerenju, već prije bio oduševljen dičnim Kristovim ugledom, a dok je, za vrijeme nedavne večere donosio njemu i učenicima posuđe s jelom na stol, zanijela ga je prisutnost njegove osobe te je, potaknut tajanstvenim nadahnućem Duha, bio posve prožet ljubavlju. Zatim, zagrijan vatrom istinske pobožnosti, on ga je slijedio poslije večere, možda nešto dalje od apostola ali ipak u njihovom društvu. On je s njima sjeo i s njima ustao, i kad je konačno stigla četa, on se skupa s njima pomiješao. Iznad svega, kad su svi, prestrašeni, izbjegli iz ruku opakih vojnika,a ovaj mladić je tim vjernije odlučio ostati, jer se sjećao svoje ljubavi što ga je privlačila Kristu, iako to nije nitko znao. Ali, kako je teško kriti koga ljubiš? Ovaj mladić, iako se uključio u skupinu onih koji su mrzili Krista, ipak se svojim ponašanjem i istupom iskazao, na svima posve jasni način, da on Krista, od drugih ostavljenoga, slijedi ne s nakanom da ga progoni nego da mu želi služiti. Vojnici su odmah stavili ruke na njega, čim su se uvjerili da je on jedini iz Kristove odbjegle grupe ostao odlučan da ide za Kristom. Ovaj me postupak uvjerava da su oni namjeravali isto učiniti sa svim apostolima, ali su prestrašeni odmah odustali da bi se ostvarila Kristova proročanska odredba: "*Pustite ove da odu!*".[241]

---

[240] Mk 19,50-51
[241] Iv 18,8

MLADIĆ JE POBJEGAO POSVE GOL

Krist je htio da ove riječi vrijede ne samo za apostole koje je bio izabrao - iako je htio da one vrijede posebno za njih - ali, da se njegova ljubav još obilnije proširi, on je htio da mu to vrijedi i za ovoga mladića koji je, iako nepozvan u njegovu svetu pratnju, svojevoljno pošao za njim i uvukao se u nju kao prijatelj. Na ovaj način je Krist istovremeno unaprijed očitovao svoju skrivenu moć i bolje prozreo nesposobnost čete, koja je ne samo, zbog svoje nemarnosti, pustila Jedanaestoricu da pobjegnu, zbog čega je teško podnijela njihov odlazak, ali oni svi zajedno nisu isto tako mogli zadržati ni ovog mladića, ma da im je već bio u šakama, i kojega je, ukoliko je slobodno zaključiti iz složnog držanja, mnogo njih bilo opkolilo. Stvarno, "*htjedoše ga uhvatiti, ali on ostavi plahtu te go pobježe od njih*".[242] Isto tako, jer je mladić ove noći išao za Kristom, i jer se posljednji, kad su se apostoli razbježali, nije mogao otrgnuti ni kad im je još bio u šakama, i dok je trpio zločinačko nasilje, - ja sam posve uvjeren da se, čim mu se pružila prva zgoda, priključio Kristovu stadu, te da sada živi s Kristom u vječnoj slavi, gdje se ja nadam i ja molim Boga da jednom živimo s njim. Tada ćemo doznati tko je bio, i vrlo će nas veseliti doznati potanko i posve točno što se mnogo drugoga dogodilo one noći, a što nije zabilježeno u evanđelju. U očekivanju, međutim, da nam naše putovanje onamo bude što sigurnije i lakše, bit će nam od velike koristi da, iz činjenice što su učenici pobjegli prije nego su bili uhapšeni, i iz bježanja mladića koji je bio uhapšen, crpimo spasonosne savjete za našu dušu. Oni će nam biti kao popudbina na putovanju.

---

[242] Mk 14,151

SIMBOLIKA OVOG BIJEGA

Stari nas crkveni oci zaista opominju da se nitko previše ne uzda u svoje sile i nepromišljeno izloži opasnosti griješenja. Ukoliko se bilo tko slučajno nađe u prigodi gdje osjeća da će silom biti prinuđen da uvrijedi Boga, neka dotični učini ono što su ovdje učinili oni što su bijegom predusreli hapšenje. Ali, dok ja govorim ovo, ne činim stoga da se hvali bijeg apostola, jer ga je Krist u svom milosrđu dozvolio zbog njihove nemoći, a ipak daleko od toga da bi ga pohvalio, budući da je također prorekao da će im bijeg one noći biti na sablazan. Ali, ako se mi ne osjećamo veoma pouzdanim u našu hrabrost, onda svi mi nasljedujmo njih u bijegu, po mjeri prema kojoj možemo, bez da počinimo zločin, izbjeći opasnosti da ga prihvatimo. Drukčije, naime ako tko tada pobjegne, dok mu Bog zapovijeda da ostane i da se nada, bilo zbog svoga spasenja, bilo radi spasenja onih za koje vidi da mu je povjerena briga, ovaj posve ludo radi - ukoliko možda ne radi za sadašnji život, što da ja kažem, dapače isto ako radi za sadašnji život. Ima li nešto luđe nego ovo kratko i bijedno vrijeme pretpostaviti vječnosti? Ali, kad dodični radi za vječni život, to jest kad on bježi od straha da ne bude prisiljen uvrijediti Boga, on se istovremeno ponaša i vrlo grešno i vrlo ludo. Prebjegavanje je naime uvijek veliki zločin, a kad se ono udvostručuje strahovitim očajanjem, prebjega sasvim izjednačuje s neprijateljem. A što se može zamisliti gore, zaista, od očaja u Božju pomoć, i od predanja neprijatelju mjesta, bježanjem iz bojnog reda u koji te je Bog stavio za čuvara. Uostalom što je više nesmotreno od zločina učinjena bijegom, iz straha da ne budeš prisiljen sagriješiti ako ostaneš? Uostalom, kad je

bez uvrede Boga dozvoljeno bježati, sigurnije je bolje odlučiti se na bijeg radije nego se oklijevanjem pustiti uhvatiti, te upasti u napast i počiniti strahoviti zločin. Laka je, naime, stvar, i kad je dopuštena, sigurnije je, u pravi čas pobjeći, ali to je stvar teška i opasnija nego se boriti.

TIJELO KAO ODJEĆA DUŠE

Ali, posve je istina, da nas onaj mladić svojim primjerom uči, koji se soj ljudi može s manje pogibelji dulje zadržati, i tko se može, ako mu se dogodi da bude uhvaćen, još lako izvući iz šaka onih istih koji su ga uhapsili. Naime, ovaj je mladić ostao poslije svakoga, i on je išao za Kristom tako dugo sve dok ga uhvatiše, stavivši na nj ruke. Međutim, jer nije imao na sebi više odjeće, nego samo jednostavni ogrtač, neopšiven i nezakopčan, nemarno prebačen po golom tijelu, jamačno zato da ga može lakše skinuti, on im je gol odmah pobjegao, ostavivši ga u šakama onih koji su ga hapsili; odnoseći jezgru ostavio im je olupinu za svjedočanstvo.

Što ovo znači za nas? A što drugo, kažem, ako ne ovo: nešto kao osoba velikog trbuha koju debljinu usporava u hodanju ili kao onaj koji ide opterećen teretom odjeće pa je nesposoban za brzo trčanje, tako da, kad navali tjeskobna opasnost, jedva se može odanle spasiti bijegom onaj čovjek koji oko svoga pojasa ima mnogo vrećica (blaga) novca. Pa tako neće uspješno završiti trku ni onaj koji je obukao odjeću, dosta laganu prema svom ukusu, ali vezicama toliko tijesno zapletenu, da ne može slobodno ni disati. Zaista, lakše će bježati tko ima široku odjeću pa je može brzo odbaciti, nego

onaj koji obuče posve tijesnu i toliko stisnutu uz vrat da mu ju je nužno nositi kamo god trči. Može se vidjeti, doduše rjeđe nego što bih ja želio, ali, Bogu hvala, može se vidjeti posvuda ljude, osobito bogataše, koji su spremni izgubiti sva svoja dobra radije nego sačuvati bilo što zločinom, uvrijedivši Boga. Ovi imaju mnogo odijela, ali jer nisu opasani, lako pobjegnu odbacivši odjeću, kada pogibelj svjetuje bježanje. Nasuprot, stvarno vidimo ljude, i veći broj što ga ne bih ja htio, kojima je pripalo lagano odijelo i oprema posve dotrajala, a koji su, međutim, priljubili svoje osjećaje uz nemoćno ono blago tako da bi mogao lakše kožu trgnuti od mesa, nego da se oni potrude odreći se od blaga. Takav treba da se na vrijeme odluči na bijeg. Jer, ako ga jednom uhvaćena za odjeću zarobe, poginut će on radije nego da odbaci plašt. U jednu riječ, primjer ovoga mladića nas potiče na trajni oprez zbog nevolja što prijete i dolaze, kao i radi pogibelji koje iznenada nasrću, da ne bismo možda bili prisiljeni bježati: ne opterećujmo sebe mnogom odjećom, ali ni samo jednim zakopčanim odijelom, da bismo mogli, kad zaprijeti opasnost, odbaciti plašt i goli pobjeći.

ŽRTVOVATI TIJELO ZA SPAS DUŠE

Ukoliko netko hoće još nešto više promatrati, i mili mu se, može vidjeti u činu ovoga mladića kako nam je još preporučena i mnogo snažnija pouka. Zaista, tijelo ima ulogu odijela za dušu. Duša se oblači u tijelo kad ulazi u svijet, ona se dijeli od tijela i, čim ono umre,ona iz njega izlazi. Kao što je odjeća toliko niža od tijela, toliko je isto duša dragocjenija od njega, i

onaj koji škodi svojoj duši na račun svog tijela, postupa posve ludo, kao i onaj drugi koji bi se luđački ponio kad bi poželio radije izgubiti tijelo nego plašt. Krist se, naime, o tijelu izrazio baš ovako: *"Zar nije... vrednije tijelo od odijela!"*.[243] A koliko se pak jače izrazio o vrijednosti duše: *"Što koristi čovjeku ako dobije sav svijet, a izgubi svoju dušu? Što li može čovjek dati kao otkupninu za svoju dušu?"*[244] *"Kažem vama, svojim prijateljima, ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a poslije toga ne mogu više ništa učiniti! Pokazat ću vam koga treba da se bojite: bojte se onoga koji, pošto oduzme život, ima vlast baciti u pakao! Da, velim vam, njega se bojte!"*[245]

Opominje nas, dakle, primjer ovoga mladića na koji način mora tijelo biti našoj duši odjeća protiv opasnosti: ni pretjerano odebljalo kao ni omlitavilo u neumjerenom jelu i piću, nego lagano poput plašta, poslije nego mu je post smanjio debljinu, i da nas onda ne veže naklonost prema njemu tako da nismo u stanju ga dragovoljno napustiti, ukoliko bi tražila Božja stvar. Evo, što nas uči ovaj mladić koji je upao u šake bezbožnika: da ne bi bio primoran bilo što uraditi ili reći što bi moglo povrijediti Kristovu čast, radije je od njih gol pobjegao odbacivši plahtu.

[243] Lk 12,33
[244] Mt 16,26
[245] Lk 12,4-5

JOSIP EGIPATSKI I ČISTI MLADIĆ

Slično ovom mladiću je postupio nekoć jedan drugi mladić, sveti i nevini patrijarh Josip, ostavivši potomstvu znameniti primjer kako se mora izbjegavati pogibelj od bludnice ne manje od pripremljenog ubojstva. Žena Putifarova, u kući gde je bio Josip poglavar nad robovima, zagledala se u nj očima i zaljubila, jer je u licu bio lijep i krasno izgledao. Na kraju, tolikom ljubavnom pomamom, i osvojena neurednom požudom, došla je do toga da se ne samo izrazima lica i riječima nego od svoje volje besramno mladiću ponudila. Suviše, stavivši ruke na nj koji se odmah od toga zgrozio, i kad se usprotivio, uhvatila ga je za odjeću - jao sramote - ona, žena, vršeći nasilje nad čovjekom. Ali on je radije volio umrijeti nego pristati na nečasno djelo, a njemu je uz to bilo poznato koliko je opasno protiv prisutne Venerine čete (sâm) izbliza prihvatiti borbu, i da je za svakoga, ma tko god to bio, najsigurnije sredstvo da bitku dobije - bijeg. Radi toga je on ostavio svoj ogrtač u ruci preljubnice i žurno pobjegao vani. Uostalom, što sam htio nama kazati jest ovo: ne ogrtač, ne haljinu, ne košulju, ili bilo koju odjeću iste vrste, nego i samo tijelo, odjeću duše, mi moramo žrtvovati radije nego pristati na rđavo djelo. Jer ako ga mi pokušamo sačuvati grijehom, mi ga gubimo i žrtvujemo s istim udarcem i dušu. Ali ako, za ljubav Božju, strpljivo trpimo gubitak kao što zmija staru kožu, što je, mislim, zovu njezinom košuljom, svlači trljanjem kroz drače i trnje, i ostavlja je u grmlju, odakle izlazi sjajna i pomlađena, tako i mi, slijedeći Kristov savjet i uz to postavši "*mudri kao zmije*" ,[246] mi

[246] Mt 10,16

ćemo poput zmijine košulje ostaviti na zemlji ovo ostarjelo tijelo, za ljubav Božju izmučeno trnjem i dračama; čisti i, to se razumije, pomlađeni, uzaći ćemo na nebo, gdje nećemo nikada osjećati klonulost.

O KRISTOVU HAPŠENJU

"TADA PRISTUPIŠE, DIGOŠE RUKE NA ISUSA I UHVATIŠE GA".[247]

"A četa, zapovjednik i stražari židovski uhvate Isusa i svežu te ga odvedu najprije k Ani, jer bijaše tast velikom svećeniku one godine, Kaifi. Kaifa je bio onaj koji dade Židovima savjet: "*Bolje je da jedan čovjek umre mjesto naroda*".[248]

"Ondje se skupe svi glavari svećenički, starješine i književnici".[249]

Kada su prvi put digli ruke na Isusa? Mišljenja stručnjaka se razilaze u odgovorima o ovom pitanju. Evanđelisti se slažu što se tiče činjenice, ali se razlikuju u načinu iznošenja: jedan je iznosi prije vremena, a drugi se povraća na propuštenu okolnost. Tumači, koji ne niječu povijesnu istinitost, i uz to međusobno ne izriču mnijenje kao unaprijed i izrečeno, jedni slijede svoje nagađanje, a drugi svoje.

Matej i Marko, zaista, iznose činjenice ovim redom koji daje pravo nagađati da su zločinci digli ruku na Isusa odmah poslije Judina poljupca. Ovo tumačenje prihvaćaju glasoviti crkveni učitelji, a među njima vrlo uvaženi stručnjak Ivan Gerson, u djelu pod naslovom *Monatessaron*. I ja sam izabrao ovo djelo uglavnom da

247 Mt 26,50
248 Iv 18,12-14
249 Mk 14,53

ovdje iznesem tijek Muke. Samo sam se udaljio na jednom mjestu od njega i prihvatio mišljenje tumača, koji su također slavni pisci. Oni su iz izvještaja Lukina i Ivanova došli do veoma uvjerljivog nagađanja i smatraju da se Juda, poslije danog poljupca, vratio k četi i k Židovima, pošto je Krist samim glasom oborio silnike na zemlju; poslije odsječenog i ponovo ozdravljenog uha sluge velikog svećenika; pošto je Krist spriječio ostale da se odupru, a Petra ukorio što je nasrnuo; poslije nego što je ponovno ukorio židovske starješine što su onda bili ondje prisutni - i pošto im je izjavio da tada imaju ovlast da ga uhvate, pošto im je prije bila uskraćena, poslije bijega svih apostola; poslije nego se spasio mladić kojega su bili uhvatili, ali ga nisu uspjeli zadržati, jer se gol spasio brzim svlačenjem. Eto, napokon su tada digli prvi put ruke na Isusa.

Bilješka uz izdanje 1565. godine

Toma More nije dalje nastavio ovo djelo, jer kad je stigao do ove točke, bio mu je uskraćen sav pribor za pisanje, i njegovo tamnovanje bilo je puno strože nego ranije. I tako malo kasnije, blizu Londonske kule, na uobičajenom mjestu, bio je ubijen sjekirom, dne 6. srpnja, godine Gospodnje 1535, a 27. Henrika VIII.

S KRISTOM U MUCI

Bio je i ostao jedan od najvećih duhova i umova - *značajeva* ne samo engleske nego i europske povijesti, ures Katoličke Crkve - *asketa, pisac, književnik, filozof, teolog katoličke povijesti, mistik-mučenik* lord Sir THOMAS MORE (1478 - 1535) *veliki kancelar Engleske*, oduševljeni pobornik za velike kulturne ideale *kršćanskog humanizma*, uz Erazma Roterdamskoga, obožavatelj *klasične kulture - grčke i latinske*, koji je imao smisla i sluha za univerzalnost i jedinstvo europske kršćanske zajednice; koji je svojom karakternošću i svojim kršćanskim svjedočenjem za Istinu zadivio sve naraštaje; *mučenik za primat zakonitih nasljednika sv. Petra i za nerazrješivost ženidbe*, koji je pao pod *krvničkom sjekirom* kao žrtva pohotnoga kralja Henrika VIII.

Evo nekoliko osnovnih podataka o ovoj velikoj *osobnosti*:

Rođen je 6. II. 1478. g. Kao dječak - paž nalazi se na dvoru kardinala i nadbiskupa od Canterburrya, koji mu omogućuje studije u Oxfordu - sa 14 godina, jer je Toma bio izuzetne inteligencije. U kenterberijskome kolegiju - benediktinskome samostanu, gdje stanuje, provodi strogi asketski život i uči klasične jezike. Studira kanonsko pravo, humanističke znanosti - književnost pa građansko pravo, koje diplomira u 22. godini. U londonskoj Kartuziji živi strogim životom, bez obveze zavjeta, istovremeno vodeći svoju advokaturu i sudjelujući u javnom životu. Svoje znanje usavršava na univerzi u *Parizu* i *Louvainu*. Piše i objavljuje svoja djela; druži se s velikim umovima, posebno s *Erazmom Roterdamskim*. Na ljestvici društvenih vrednota uzdiže se sve više. Postaje sudac, član Kraljevskog savjeta, rizničar,

kraljev poslanik, govornik Donjeg Doma, predsjednik Engleskog parlamenta, Visoki protektor univerza u *Cambridgeu* i *Oxfordu*, kancelar vojvodine Lancaster i potom Lord - *visoki kancelar Engleske.*[1]

Svojim znanjem i djelima zadivio je svoje vrijeme a najviše svojim mučeništvom, svojim svjedočenjem za Istinu, za Božji zakon, jer kao uvjereni katolik nije mogao potpisati *Zakon o supremaciji* (prevlasti) Henrika VIII. nad Katoličkom Crkvom u Engleskoj, položiti zakletvu da kralj može biti vrhovni poglavar Crkve, a niti proglasiti ništetnim zakoniti brak Henrika s Katarinom Aragonskom i odobriti sklapanje "zakonite" ženidbe s Anom Boleyn.[2] Zato je morao u tamnicu, a potom na stratište. No ostao je kao *živa savjest* Engleske, i danas svojim mučeništvom i svijetlim likom spasava Crkvu u toj zemlji od potpunog brodoloma.

Upravo će Tominu mučeništvu (kao i mučeništvu biskupa Fishera i drugova im) morati biti zahvalna, ako se vrati svome Izvoru, svojoj "Prvoj Ljubavi".

Svojim spisima, od kojih je najpoznatija UTOPIJA, pozivao je ljude na moralno-duhovnu obnovu, stvarajući u svojoj viziji idealno društvo, zajednicu bratstva i ljubavi (po uzoru na redovničke-kršćanske samostane), potičući ih na krepostan, nesebičan i požrtvovan život, kako bi ostvarili bolji Svijet.

* * *

U tamnici *Towera* Toma je napisao nadasve vrijedno djelo "Dijalog utjehe u nevoljama", kao i ovo što ga objavljujemo u vrsnom prijevodu Mons. Marendića, kanonika i kancelara Nadbiskupije splitsko-

---

[1] Usp. Josip Weissgerber: Sir Thomas More ENGLESKI SOKRAT (izd. biblioteka "Habdelić", Zagreb 1974.

[2] August Franzen, Pregled povijesti Crkve - Henrik VIII. i engleski crkveni raskol, KS, Zagreb 1970, str. 241.

makarske: *Kristova žalost*. Ova razmatranja o Isusovoj smrtnoj muci Toma je pisao proživljavajući i svoju vlatitu smrtnu tjeskobu - u očekivanju smrti pod sjekirom. Zato je ovo djelo dragocjeno jer nam otkriva njegovu dušu, upravo bolna njezina stanja pred smrt. Ali je crpio iz *muke Kristove snagu i za svoje mučeništvo*. I kao što je Krist nadvladao strah i smrtnu tjeskobu *molitvom* i *predanošću Ocu*, tako je i Toma, sjedinjujući svoju muku s Isusovom mukom, što je očito iz samoga djela, kao i iz zadnjih prizora za vrijeme pogubljenja, kako su zapisali povjesničari.

Djelo je pisao na *latinskom* (početak na engleskom).

U Tominu se djelu očituje *dubina osjećaja, duhovnosti, pobožnosti, mudrosti, psihološkog poniranja* i *filozofskog razglabanja - teološkog rasvjetljenja i znanja, književne ljepote i kvaliteta*: slikovitosti i plastičnosti. Slike i usporedbe uzima iz prirode, iz područja naravi, da njima protumači nadnaravne stvarnosti.

Kao *vrstan teolog* iznosi dokaze za *Kristovo božanstvo* i *čovještvo*, jer je i u njegovo vrijeme bilo mnogo heretika, i on je kao kraljevski sudac morao s njima obračunavati, ali je uvijek nastojao da ljude spasi a zablude osudi. Tako je skidao s duše zmije otrovnice da ne nastrada čovjek, kao što potresno simbolizira Fidijina grupa "Laokon sa sinovima". Osobito se okomio na Lutherove lascivnosti, i prostaštvo, a u obranu Kristove Crkve. A koristi se riječima i samoga kralja Henrika, kada je ovaj ustao protiv Luthera, navodeći kako Luther razlikuje Crkvu koju papa vodi od Crkve Kristove, pa tvrdi - da je papa vrhovni svećenik iste Crkve koje i Krist; da je *rimski papa jedini vikar Kristov*.[3] A kad se More držao tih Henrikovih

[3] Usp. J. Weissgerber, Sir Thomas More... str. 220.

tvrdnji, svršio je pod sjekirom! Kako zla strast može promijeniti čovjeka: od vjernika i branitelja Crkve do otpadnika i buntovnika!

I dok u poglavlju ovoga djela "Krist je pravi Čovjek" Toma udara na one koji sramotno razdiru jedinstvo Kat. Crkve, zapravo misli na Henrika i na njegove pristaše. Prepoznatljive su mnoge aluzije.

Toma kao mistik opisuje i tumači pojedine prizore - detalje vezane uz Kristovu muku i tjeskobu, osvjetluje njegovo ponašanje u muci, želeći da i mi nasljedujemo svoj bolni Uzor te podnesemo patnje koje nam je dodijelila Providnost.

Krist je preuzeo najstrašniju smrt i trpio za neprijatelje. I nameće mi se misao: Pa kad neki niječu egzistenciju Božju, upravo Raspeti i njegova smrtna muka, dragovoljno preuzeta, dokazuju da On bijaše Bog. Jer nitko pametan po naravi ne bi dragovoljno preuzeo tolike muke i umro upravo za svoje *neprijatelje*... Može za ideju, ali ne za neprijatelja. Krist je to mogao upravo zato jer bijaše Bog-Ljubav iako je sve muke trpio, podnio kao Čovjek - u ljudskoj naravi.

U jednom od zadnjih poglavlja: "Ovo je vaš čas i vlast tame", razotkrivajući veliki zločin Sinedrija-svećenika, farizeja, narodnih i hramskih starješina; uz pomoć Sotone-*ubojice od početka* - a ovo se može primijeniti na naše vrijeme, na nedavne strahotne zločine i agresiju - Toma ističe kako Isus po Božjem planu ide u smrt, a s njim mnoštvo onih koji su kao zaklana jagnjad, ali koji će upravo u svojoj smrtnoj muci i u svojoj krvi ugasiti strijele nečastivoga i skupa s Kristom unići u vječno slavlje, dok će oni koji su uz pomoć Sotone činili zločin i iskaljivali na Kristu i njegovima svoju pakost i zloću "biti za sramotu otjerani u ognjene paklene tmine" (*Vlast je tame kratka*).

Tražeći snagu u Kristovoj muci, Toma je molio za ustrajnost i za jakost, uvjeren da će snagom Kristovom izdržati i podnijeti svoje mučeništvo, kako je to očito i iz njegovih divnih pisama koje je pisao iz tamnice svojoj kćeri Margareti, a koja su nam sačuvana.

* * *

Što nas Toma uči ovim svojim djelom?[4]

I on je imao strah pred mukama, koji je postepeno svladavao upravo razmišljanjem o Isusovoj muci u Getsemaniju. Pustimo njega da nam govori. Uočit ćemo kako njegova mudrost i umnost prosijava kroz ove meditacije:

"...Oznaka snage jest podnositi što je teško; oznaka gluposti jest ne osjećati ono što ranjava. Značaj bezumnoga jest ne imati straha zbog rana, a značaj razboritoga jest uistinu u tome što zbog straha od trpljenja ne napušta svoju svetu odluku, da ne bi odbijanjem blažih muka samog sebe strovalio u mnogo strašnije".

(*Združenje snage i razboritosti*)

"Za podnošenje mučeništva narav ne može ništa bez milosti..."

(*Malodušni, utješi se!*)

"Stoga uzdižimo Njemu što veće hvale, te u našim velikim nevoljama sjećajmo se Njegove smrtne tjeskobe..."

(*Kristova spasonosna tjeskoba*)

" Po svojoj smrtnoj borbi neka se udostoji pomagati i nama u našoj tjeskobi, da nas naša mlitavost ne upropasti".

(*Što spavate?*)

---

[4] Sv. Toma More, KRISTOVA ŽALOST, *Symposion*, Split 1996.

Ukazuje na Kristov primjer: da se u smrtnoj tjeskobi m o l i o; preporuča molitvu i nama: "...Kao što je njemu za vrijeme takve molitve pružio utjehu anđeo, zašto da je ne pruži i nama preko našeg anđela, po svojemu Duhu, koji će nas jačati da se priučimo stradanju i naporu, čime ćemo postići nebo?" (*Kristova spasonosna tjeskoba*).

Ustrajnost u molitvi preobražava dušu. Po molitvi nadolazi božanska utjeha i snaga, koja osvježava i odmara srce i duh.

"I snagom Kristova križa, uronjenog u vodu njihove boli, ublažit će se pomisao na smrt, do malo prije gorka; poslije klonulosti uslijedit će živahnost; poslije straha duhovna snaga i odvažnost; naposljetku oni će čeznuti za ovom smrću koja je stvarala jezu, uvjereni da je žalosno živjeti i da je "smrt dobitak"...

(Krist poput neustrašivog junaka kreće naprijed)

Bog je apsolutni gospodar svakog svoga razumnoga stvorenja, svakog bića, i nitko - osim njega - nema pravo nekome oduzeti život. To i Toma naglašava:

"Okrutna je ona strast koja hrani svoju dušu tuđom nevoljom. I nitko nema pravo da se raduje i blaženo uživa u vlasti da pogubi drugog čovjeka., kao što je sebe Juda smatrao ovlaštenim od časa kad je primio vodstvo čete..."

(Juda kao tip duhovne sljepoće)

I naglašava da moramo podnijeti svaki gubitak, pa i svoj život, da spasimo svoju dušu, makar bili izloženi najtežim nevoljama. Tada ćemo, upravo po nevoljama, i preobraženi i pomlađeni nakon nevolja, uzaći s Kristom na nebo.

* * *

Duboka vjera, pobožnost, duhovnost-predanost Bogu, tj. eshatološka dimenzija, prožimala je Tomino biće i davala mu snage za najteže kušnje, za mučeništvo života.

"Jer Toma More je bio mistik davno prije nego je postao mučenik; znanjem je dostigao crkvene naučitelje; on je sigurno najdublji duhovni pisac što ga je engleska Crkva ikad dala..."[5] izreći će isusovac P. Basset, koji i sam bijaše iz porodice Morovih. On će naglasiti da je u njemu bilo mnogo *hamletovštine*...; da su obojica - on i Shakespeare naučili vještinu da kroz druge prostruje radosti i strave što su ih sami doživljali.

No dok je Shakespeare, iako genij, ostao više u granicama naravi, opisujući silne strasti koje potresaju ljudskim bićem, Toma je - preobražen po molitvi i milosnom-božanskom životu - *kao teolog-mistik ronio u nadnarav*, u božanska otajstva, po svjedočenju-mučeništvu zadivio vremena i dosegao svoj vječni Cilj, zagrlio svoju *apsolutnu Puninu*. Neka i nama pomogne da usmjerimo svoje poglede i stremljenja onamo "gdje su prave radosti". I *"kada se pojavi Krist - život naš, tada ćemo se i mi pojaviti s njime u slavi"*.[6]

S. Marija od Presv. Srca,

u r e d n i k

---

[5] Basset Bernard, S. J., *The Spirit of Sir Thomas More* - London 1965, p. 12. usp. J. Weissgerber, *Sir Thomas More*... str. 11.

[6] Kol 3,4

KAZALO

Strana

Proslov (Mons. Jozo Marendić) ... 5
Poslije zahvalnog psalma ... 9
Iziđoše na goru ... 10
Preko potoka Cedrona ... 11
Što znači Cedron? ... 12
Isus provodi noć u molitvi ... 14
Tri svjedoka ... 15
Isus je podložan ljudskim patnjama ... 16
Združenje snage i razboritosti ... 17
Kršćanski život je borba ... 19
Sv. Pavao, ostvareni primjer ... 20
Strah i borbena vještina sv. Pavla ... 22
Krist je uistinu Bog ... 23
Krist je uistinu pravi čovjek ... 24
Malodušni, utješi se ... 25
Pravila duhovne borbe ... 27
Poniznost pri molitvi ... 28
Gadna nemarnost ... 29
Povrijeđeno Božje veličanstvo ... 31
Bog je kralj kraljeva ... 32
Bog je onaj kojega molimo ... 33
Krist uzor ponizne molitve ... 34
Bog je Kristu dvaput Otac ... 35
"Šimune, ti spavaš!" ... 37
Bdijte i molite! ... 38
Da ne padnete u napast ... 39
Budi volja tvoja! ... 41
Krist Bog i Čovjek ... 42
Istinitost Kristove ljudske naravi ... 43
Spasiteljeva briga ... 44

Krist ne spasava one koji to neće ... 46
Nauči me svojim stazama! ... 47
Isus žarče moli ... 49
Isus poslušan do smrti ... 50
Anđeli čuvari ... 51
Bol od koje nema veće ... 52
Krvavi znoj ... 53
Kršćanin nije stoik ... 55
Bog svojima ublažava osjećaje ... 56
Kristova spasonosna tjeskoba ... 58
Što spavate? ... 59
Pogibeljna žalost ... 61
Koga se treba bojati? ... 62
Petar i Juda ... 63
Juda nije isključen od oproštenja ... 65
Grešna pospanost ... 66
Kristova ironija ... 67
Mišljenje sv. Augustina ... 68
Otrgnuti se od sna ... 69
Način kako treba moliti ... 71
Gersonova prispodoba ... 72
Tko ustraje u molitvi živi dobro ... 74
Potrebno je žarko moliti ... 75
Dok molimo trebamo i bdjeti ... 77
Ništa mi nije tuđe što je kršćansko ... 79
Isusa izdaju u presv. Oltarskom sakramentu ... 80
Zaraza krivovjerja ... 82
Judina četa ... 83
Pokvarenost prijeti najboljima ... 84
Čemu znak? ... 86
Znak je poljubac Judin ... 87
Judina bagra ... 88
Joab biblijska praslika Jude ... 89
Zlo treba nadvladati dobrotom ... 90
Zar me poljupcem izdaješ? ... 91
Krist poput neustrašivog junaka kreće naprijed ... 93
Isus čovjek svih časova ... 95

Isus je skriveni Bog ... 96
Pustite ove da odu ... 97
Krist je prorekao ovo rasulo ... 99
Biblijska otajstva ... 100
Navještaj kobne propasti Judine ... 102
Juda kao tip duhovne sljepoće ... 103
Bijedna tvrdokornost izdajnika ... 104
Odsječeno Malkovo uho ... 105
Otpor Jedanaestorice ... 105
Mač Božje riječi ... 107
Krist je slobodno prihvatio smrt ... 108
Učenik slijedi Učitelja ... 110
Staviti mač u korice ... 111
Uključite se u Očev plan ... 112
Preblago Srce Kristovo ... 114
Simbolika desnog uha ... 115
Čas tame ... 116
Božja Providnost upravlja opakima ... 118
Zlobnik ostvaruje proročanstva ... 119
Smrt je Kristova prorečena ... 120
Vlast je tame privremena ... 122
Krist je kralj kraljeva ... 123
Vlast je tame kratka ... 124
Bijeg učenika ... 125
Neimenovani mladić ... 127
Istinski ljubitelj Kristov ... 128
Mladić je pobjegao posve gol ... 130
Simbolika ovoga bijega ... 131
Tijelo kao odjeća duše ... 132
Žrtvovati tijelo za spas duše ... 133
Josip Egipatski i čisti mladić ... 135
O Kristovu hapšenju ... 136
S Kristom u muci (S. Marija) ... 139

SYMPOSION

Biblioteka asketskomističnih djela:
Urednik: S. Marija od Presv. Srca

1) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 1., 2. i 3. izd.
2) S. Marija od Presv. Srca: BOG JE LJUBAV 1. i 2. izd.
3) Sv. Ivan od Križa: TAMNA NOC 1. i 2. izd.;
4) Sv. Ivan od Križa: ŽIVI PLAMEN LJUBAVI
5) Sv. Ivan od Križa: DUHOVNI SPJEV
6) Sv. Ivan od Križa: KRAĆI SPISI
7) Sv. Ivan od Križa: USPON NA GORU KARMEL
8) Thomas Merton: NOVE SJEMENKE KONTEMPLACIJE 1. i 2. izd.
9) Thomas Merton: NITKO NIJE OTOK
10) Toma Celanski: ŽIVOTOPIS SV. KLARE i njezini spisi 1. i 2. izd.
11) S. Marija od Presv. Srca: MAGNIFICAT
12) Sv. Ljudevit Marija Grignion Montfortski: SABRANA DJELA
13) Sv. Bonaventura: PISMO SESTRAMA O SAVRŠENOM ŽIVOTU
14) S.M. Anđela Sorazu: ČAROBNOST MISTIČNOG ŽIVOTA
15) ŽIVOTVORNI DRAGULJ duhovnog života (O otajstvu Euharistije)
16) Sv. Toma Akvinski: STOŽERI KRŠĆANSKE VJERE
17) S. Marija od Presv. Srca: ALVERNIJA
18) Bl. Anđela Folinjska: KNJIGA ISKUSTVA PRAVIH VJERNIKA
19) Sv. Grgur iz Nise: SPIS O DJEVIČANSTVU
20) S. Marija od Presv. Srca: FRANJINA LJUBAV NA KRIŽU (MISTIČNI SJAJ SVJETLA) 1. i 2. izdanje
21) S. Marija od Presv. Srca: MORE SJAJA
22) Jeronim Jaegen: MISTIČNI ŽIVOT MILOSTI
23) Sv. Bernard: O MARIJI
24) Dr. Gerda Walther: FENOMENOLOGIJA MISTIKE
25) S. Marija od Presv. Srca: DAR ŽIVOTA
26) Dr. Klara Fietz: DUHOVNI DNEVNIK ;
27) S. Marija od Anđela Sorazu: DUHOVNI ŽIVOT
28) Origen: POČELA
29) Sv. Bonaventura: TRI PUTA
30) GLE OVO SRCE
31) Ch. de Foucauld: PISMA I ZAPISI
32) S. Marija od Presv. Srca: AVE MARIA
33) S. Marija od Presv. Srca: TORNJU BJELOKOSNI
34) S. Marija od Presv. Srca: MARIJA MAJKA LJUBAVI
35) Sv. Katarina Sijenska: DIJALOG BOŽANSKE PROVIDNOSTI
36) S. Marija od Presv. Srca: U SVETIŠTU DUŠE
37) O. Lorenzo Sales: VELIKA LJUBAV BOGU POSVEĆENIH DUŠA
38) SPISI SV. FRANJE I SV. KLARE, Asižana 1. i 2. izd.
39) S. Marija od Presv. Srca: O OTKUPLJENJU I BOŽANSKOM ŽIVOTU
40) Rerić Laurentin: S MARIJOM U DOŠAŠĆU PREMA TREĆEM TISUĆLJEĆU
41) Sv. Margareta M. Alacoque: AUTOBIOGRAFIJA
42) Jaroslav Nemec: SV. JANJA PRAŠKA
43) Sv. Teodor Studit: PISMA MONAHINJAMA
44) Piero Bargellini: CVJETIĆI SV. KLARE
45) Sv. FRANJO SVOJIM KĆERIMA (Oporuka)
46) Bl. Rajmund iz Kapue: ŽIVOT SV. KATARINE SIJENSKE
47) S. Marija od Presv. Srca: PUT LJUBAVI (Križni Put)
48) S. Marija od Presv. Srca: MOLITVE SRCA
49) S. Marija od Presv. Srca: LJUBAV ZBOG LJUBAVI
50) S. Marija od Presv. Srca: ODSJAJ VJEČNE LJUBAVI
51) S. Marija od Presv. Srca: OVDJE JE SVA POVIJEST MOJA
52) S. Marija od Presv. Srca: DOSEGNUH SVOJ SJAJ
53) ŽEĐ ZA RASPETIM Pismo pape Ivana Pavla II. Klarisama
54) Sv. Bonaventura: STABLO ŽIVOTA
55) S. Marija od Presv. Srca: MISTIČNA ZARUČNICA UTJELOVLJENE LJUBAVI
56) S. Marija od Presv. Srca: KROZ SMRTNU MUKU (Getsemanska ura)
57) O. Marijan Kovač: U OZRAČJU SVETE KLARE
58) Edoardo Luini: SV. ANTUN PADOVANSKI
59) Marijan Dominik Kovač: SV. ANTUN PADOVANSKI
60) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 3. prošireno izd.
61) Prof. Ivo Grgurev: SVEMIRSKI MIRISI
62) Bl. Baptista Varano: DUHOVNI ŽIVOT
63) Marijan Dominik Kovač: TRI SLAVNE KLARISE
64) Sv. Toma More: KRISTOVA ŽALOST

POSEBNA IZDANJA

S. Marija od Presv. Srca: SAMOSTAN SVETE KLARE monografija
S. Marija: APOKALIPSA poema
S. Marija: OTKUPITELJEVA LJUBAV

ISBN 953-6261-17-0